

INKURSION, inkrurschön, f. 3. Fientligt infall, ströftåg i ett land.

INKÖP, n. 5. 1) Handlingen, då något inköpes. *I. af matvaror, af ved.* — 2) Hvad som inköpes. *Låta betjenen afhjæmte i et.* — 3) Se **inköpspris**. *Det koster 100 rdr i i.*

INKÖPA, v. a. 2. Köpa (förköpsheter, varor), för att halva förärd eller lager deraf. *I. matvaror, kol, ved för vintern. I. varor för en handel.* — Älv. *Köpa in.* — **inköpande**, n. 4.

INKÖPARE, m. 5. — **PERSKA**, f. 1. Person, hvars befattning är att göra inköp för andras räkning, t. ex. för en hofhållning.

INKÖPSPRIS, n. 5. Priset för en inköpt vara. *Sälja till i.*

INKÖRA, v. a. 2. 1) Köra (vagn, hästar) till det inre af en plats. *Han i-rde vagnen på gården.* Brukas för denna bem. Älven ofta absolut, t. ex.: *De kommo i-rde på gården.* — 2) Dressera hästar att gå för vagn. *I. en ung häst.* — 3) Drifva, fösa in. — För alla bem. säges Älv. *Köra in.* — **inkörande**, n. 4. o. **inkörning**, f. 2.

INKÖRSEL, m. sing. 1) Inkörning. — 2) Ställe, der man kör in.

INKÖRSPORT, m. 2. Större port för vagnar att köra in.

INLAG, f. n. 3. (mor. fil.) Insättande i vård och förvar hos annan person.

INLAGA, f. 1. Skrift, som af enskilt person, f och för någon dess angelägenhet, ingifves till en offentlig myndighet.

INLAGD, se **inlägg**.

INLÄGG, n. sing. (af gamla ordet *Fä*, egendom) Gammal lagterm, som betecknar hvarjehanda i vård och förvar hos annan person insatt egendom.

INLÄSTA, v. a. 1. Föra något såsom last ombord på ett fartyg. — Älv. *Lasta in.* — **inläst**, n. 4. o. **inlästning**, f. 2.

INLEDA, v. a. 2. 1) Leda till det inre af ett rum, ett ställe, en ort. *I. hästen i stallet.* — Älv. *Leda in.* — 2) (fig.) a) Börja, begynna. *I. en strid, en debatt, en process.* *I. underhandlingar med en makt.* — b) Gifva anledning till, föranleda. *Denna händelse i-rde en lång kedja af stridigheter emellan begge folken.* — c) *I. i frestelse*, utsätta derför, fresta. *I. någon i ett företag*, så ställa, laga, att någon inlåter sig, blir indragen deri. *I. i kostnader*, förorsaka sådana.

INLEDANDE, n. 4. Handlingen, då man inleder.

INLEDNING, f. 2. 1) Se **inledande**. — 2) (fig.) a) Förberedande början af en skrift, hvarigenom läsaren upplyses om dess syftning, motiver och hvad som kan vara nödigt att känna, för att rätt förstå den. — b) De förberedande grunderna af en vetenskap.

INLEDSEN, f. sing. Se **Hofvering**.

INLEMNA, v. a. 1. Lemna till någon, som befinner inne i ett rum, ställe. *I. ett brev på posten. I. en skrift, en ansökan, se Ingifva.* — Älv. *Lemna in.* — **inlemnande**, n. 4.

INLEVERERA, v. a. 2. Enligt kontrakt, öfverenskommelse eller i följd af åliggande leverera något på ort och ställe som vederbör. — Älv. *Leverera in.* — **inlevererande**, n. 4. o. **inleverering**, f. 2.

INLIMMA, v. a. 1. Med lim infästa. — **inlimmande**, n. 4. o. **inlimning**, f. 2.

INLINDA, v. a. 1. *I. en sak i något*, om-linda dermed, t. ex.: *I. en silkesduk i ett papper.* — Älv. *Linda in.* — **inlindande**, n. 4. o. **inlindning**, f. 2.

INLOCKA, v. a. 1. Locka att komma in. *I. någon i ett hus.* (Fig.) *I. i ett företag, en sammansvärjning*, locka att deri deltaga. — Älv. *Locka in.* — **inlockande**, n. 4.

INLOPP, n. 5. Ingången till en hamn, flod, o. s. v. *Stänga i-et till en hamn.*

INLOPPSÖRT, m. 3. — **STÄLLE**, n. 4. Ort, ställe, der fartyg segla fram, då de skola inlöpa i en hamn.

INLOTS, v. a. 1. I egenskap af lots införa. *I. ett fartyg i hamn.* — Älv. *Lotsa in.* — **inlotsande**, n. 4.

INLULLA, v. a. 1. *I. i sömn*, genom vaggvisors afsluggande försänka någon i sömn. — **Vanligare** *Lulla in.* — **inlullande**, n. 4.

INLYSA, v. a. 2. Lysa någon, då han införes, träder in. — **Vanligare** *Lysa in.* — V. n. (germanism) Inses, klart synas. *Häraf inlyser, att . . .* — **inlysande**, n. 4. (för v. a.)

INLÅTA, v. a. 3. (böjes som *Låta*) Låta inkomma, inläppa. — *I. sig, v. r. I. sig ut*, företaga sig; deltaga i; blanda sig i, befatta sig med, t. ex.: *I. sig i en affär, en speulation, ett företag, i en strid, en tvist, en process; i. sig i en sammansvärjning; i. sig i saker, som icke angå en. I. sig med någon*, börja att för-troligt umgås med någon; Älv. taga del i något dess förbehållande. — **inlåtande**, n. 4. (för v. a.)

INLÄGGA, v. a. 2. (böjes som *Lägga*) 1) Lägga något i det inre af ett rum, ett föremål. *I. sid i magasinet. I. kläder i en dragkista. I. varor, som varit utlagda.* — 2) Omsluta med något, inveckla; inpacka. *I. i ett papper. I. i packor.* — 3) Med salt eller socker bereda födo-ämnen, så att de kunna förvaras någon tid, utan att skämmas. *I. sill, frukt. I. i lake, i socker, i kryddor.* — 4) Med tunna skifvor af ett ämne, vanligen trä, belägga möbler o. d. *I. med trä, sten, stål, guld.* — 5) Vika in. *I. kanten af ett plagg.* — 6) Genom invikning minskas viden af ett klädesplagg, aftaga det på längden. *I. en klädning.* — 7) *I. ett brev på posten*, inlemna det p. p. *I. soldater, garnison i en fästning*, diföra soldater, trupper, för att bevaka och försvara den. — 8) (fig.) *I. ett godt ord för någon*, tala till dess fördel. *I. ära, förvärfva ä.* — 9) (kameral.) *I. ett hemman*, lägga det i bruk under ett annat, utan att det sednare ansvarar för dess skatteskylldigheter. — *Lägga in* brukas Älv., utom för bem. 4. o. 9. — Part. pret. *In-lagd* brukas nästan adjektivt för bem. 4, t. ex.: *I-t bord, golf. I. med mahogny, med guld.*

INLÄGGANDE, n. 4. Handlingen, hvarigenom något inlägges (för alla bem.).

INLÄGGNING, f. 2. 1) Se **inläggande**, (utom för bem. 8. o. 9.) — 2) Inlagdt stycke af ett plagg; inlagd kant.

INLÄNDSK, a. 2. (af *Land*) Se **Inhemsk**.

INLÄRA, v. a. 2. Lära sig något, så att man fullkomligt väl kan det. *Han har i-t sin roll.* — Älv. *Lära in.* — **inlärande**, n. 4.

INLÄSA, v. a. 2. 1) Insätta och läsa igen om något. *I. sina dyrbarker.* — 2) Instänga inom läs och nyckel. *Man säger Älv. I. sig, dock helst Läs sig inne.* — Älv. *Läs in.* — **inläsande**, n. 4. o. **inläsning**, f. 2.

INLÖPA, v. n. 3. (böjes som *Löpa*) 1) Se

Inspringa. — 2) Insegla. *I. i en hamn.* — 3) Inkomma, ankomma. I uttrycket: *Underrättelse har inlupit, att . . .* — Älv. *Löpa in* (för bem. 1. o. 2.). — **inlöpande**, n. 4. (för bem. 1. o. 2.) o. **inlöpnings**, f. 2. (för bem. 2.).

INLÖSA, v. a. 2. Betala beloppet af en skuld-sedel, assignation, vaxel, så att man derigenom återfår dem i sina händer, d. v. s. att de derigenom förlora all kraft och verkan. *I. en revers, en vaxel. Sedel, som bör i-s af banken vid anfordran. I. en pant, betala lånesumman*, hvar-för den är lemnad till säkerhet. — Älv. *Lösa in.* — **inlösande**, n. 4. o. **inlösning**, f. 2.

INLÖSEN, f. sing. Inlösning. *Sälja en egen-dom med förbehåll af i.*, med förbehåll af rätt till dess inlösning, i händelse köparen åter vill sälja den.

INMANA, v. a. 1. Anmana någon att inträda. *I. i häfte*, uttryck, som brukas i curialstil och betyder det samma som: *Häktas.* — **Inma-nande**, n. 4. o. **inmaning**, f. 2.

INMÄRSCH, m. 3. Inlägande i marsch.

INMARSCHERA, v. n. 4. 1) Inlägga i marsch. — Älv. *Marschera in.* — **inmarscherande**, n. 4. o. **inmarschering**, f. 2.

INMJÖLA, v. a. 1. Vända något på alla si-dor i mjöl. *I. ströming*, som skall stekas. — Älv. *Mjola in.* — **inmjölade**, n. 4.

INMURA, v. a. 1. På alla sidor omgifva med, innesluta inom mur. — Älv. *Mura in.* — **in-murande**, n. 4. o. **inmurning**, f. 2.

INMÅNGA, v. a. 2. Se **inblanda**. — Älv. *Många in.* — **inmångande**, n. 4. o. **in-mångning**, f. 2.

INMÄTA, v. a. 2. Mäta något, som inlemnas, olemnas. — Älv. *Mäta in.* — **inmätande**, n. 4. o. **inmätning**, f. 2.

INMÄTE, f. n. 4. Det inre af något. Sages isynnerhet i fråga om djur, som användas till föda; Älv. om det köttiga, saltiga af frukt.

INMÖNSTR, v. a. 1. Mönstra trupper, som blifvit samlade till något slags möte, arbetskom-mendering, eller för att tåga i fält; Älv. mönstra sjöfolk, som skall gå om bord på ett fartyg för kampanj eller afresa. — **inmöonstrande**, n. 4. o. **inmöonstring**, f. 2.

INNAN, prep. 1) Före. *I. aftonen. I. jul.* — 2) Anom. *I. kort.* — Adv. På insidan, in-nantill. *I. och utan förgyllt.* — Konj. Förrän. *I. jag kom hit. Han aktade sig för att skjuta, i fienden var i skottfält. Det felas ej mycket, i. summan är full.*

INNANDÖME, n. 4. (föräldr.) Det inre af på-got. *Jordens i.*

INNANDÖRR, f. 2. Dörr rätt innanför en an-nan, till bättre skydd emot den yttre luften.

INNANFÖNSTER, n. 3. Fönster, som insät-tes innanför det vanliga, till bättre skydd emot vinterkylan.

INNANFÖR, f. n. 3. Innanför, prep. På inre sidan om. *I. porten, gårdsgården.* — Adv. På inre sidan. *I. belägen. Rummot i.*

INNANFÖRE, f. n. 3. Innanför, adv. **INNANFRÄN**, f. n. 3. Innanfrån, adv. Se **In-från**.

INNANLUCKA, f. 1. Lucka, som är innanför en yttre, eller innanför ett fönster.

INNANLÄXA, f. 1. Lexa för innanläsning.

INNANLÄSNING, f. 2. Läsningsinnantill eller i bok (i motsats till läsnings utantill, då man lär sig att uppläsa något ur minnet).

INNANMÄTE, se **inmäte**.

INNANPÅ, adv. Se **Innantill**.

INNANREDE, n. 4. De inre delarne, t. ex.: af ett hus, en vagn.

INNANTILL, f. n. 3. Innantill, adv. 1) På inre sidan, inuti. *Förgyllt innan- och utantill. I. ses alnar lång.* — 2) *Läsa i.*, i bok, skrift, papper, som man har för ögonen (i motsats till: *Läsa utantill*, d. v. s. ur minnet, efter öfverläsning).

INNANVERK, n. 3. Inre befattningsverk. Sä-ges i motsats till Utanverk.

INNÄRRA, v. a. 1. Närre att inkomma. Älv. *Närre in.* — **innärrande**, n. 4.

INNE, f. n. 3. Inne, adv. (kompar. Inre, superl. In-nerst) 1) I det inre. *Djupt i. i skogen. I. i landet. I. i huset, i rummet*, inom h., r. *I. på gården*, inom gårdens inbegärd, port. — 2) Inuti ett ifrågavarande hus, rum. *Är han i., der i? Här i. Sitta i.*, förbliva hemma, ej gå ut; Älv. (fam.) sitta i fångelse. *Föda boska-pen i.*, inombus, i stall eller sähus (i motsats till att låta dem gå på betet). — 3) (i fråga om tid) Infallen, kommen, för handen. *Tiden är i. att gå till hvil.* *Rätta stunden är ännu ej i.* — 4) (fig.) *Vara i. i en sak*, väl känna, förstå den, vara väl skicklig deri. — 5) *Hafva i.*, se **Inne-hafva**.

INNEBO, v. n. 2. (mindre brukl.) 1) Bo in-ne i hus eller rum. Brukas stundom i rätte-gångsstil. — 2) (fig.) Finnas inuti, hos person eller sak. *Hos honom i-r intet godt.* — Ordet nyt-tas mest i part. pres. *I-rde*, brukadt som ad-jektiv, i vetenskaplig stil, och betyder då: Som af naturen finnes hos person eller sak, medfödd, naturlig, inre. *En hos honom i. förmåga att . . .* (Teol.) *Den i. nåden*, den, som fått inträde i människans hjerta, och inifrån verkar i det, för att allt mer och mer ombilda detsamma.

INNEBRÄNNA, v. a. 2. Låta någon om-komma genom antändning af ett hus, hvari han blifvit instängd. *Ingäld illråda blef i-rd på Fögden.* — Älv. *Bränna inne.* — **innebrän-nande**, n. 4.

INNEBÄRA, v. a. 3. (böjes som *Bära*) Uti sig innehålla, innefatta. *Denna mening i-rde en motsägelse. Detta ord har mycket att i.*, har mycket att betydja.

INNEFÄTTA, v. a. 1. Uti sig innehålla, in-nesluta, inbegripa. *Sverige i-r fyra hufvudde-lar: Svealand, Götaland, Norrland och Lapp-land.* Sages Älv. i andlig mening, t. ex.: *Denna satsen i-r de öfriga. Detta ord i-r allt. Me-ningen i-r en motsägelse.*

INNEHAFVA, v. a. 2. 1) Vara i besittning af något, hvartill man icke är ägare. *I. ett hem-man i arrende. I. en systla*, med laglig rätt förestå den. — 2) (i militärspråket) Hålla besatt. *Fienden i-rde höjderna.* — Part. akt. *I-rde* brukas stundom adjektivt, t. ex.: *Ett skepp med i. last*, med den last, det för. — Älv. *Hafva inne.* — **innehafvande**, n. 4.

INNEHAFVARE, m. 3. o. — **RINNA**, f. 1. Den, som innehafver något. *In af en systla, ett embete. Orätmätig i. af en egendom. Hans arfvingar eller deras ratts i. In af en skuld-sedel.*

INNEHÅLL, n. 3. 1) Allt hvad som inne-hålles i något. *I-t af en korg.* — 2) Hvad en bok, en skrift innehåller, antingen i sin helhet eller i kort sammandrag. *Jag emottog en skrif-velse, hvars i. hade följande lydelse. Kortelä-gen redogöra för i-t af en skrift.* — 3) För-

teckning af rubriker eller kapitelöfverskrifter i en bok. Kallas äfv. Innehållsförteckning.

INNEHÅLLA, v. a. 3. (höjes som *Hålla*) 1) Uti sig omfatta, innesluta. En tunna i-ller 60 kannor. — 2) (i fråga om bok, skrift) Uti sig innesluta en viss mening, vissa ånmen för tanken, om hvilka läsningen bibringar begrepp. *Lagen, brefvet i-ller, att . . . Domen i-ller följande . . . Tidningen i-ller intet nytt.* — 3) Icke låta någon utbekomma, hvad han äger rätt till. *I lönen för någon.* — Äfv. *Hålla i-inne.* — 4) *I med, eller vanligare Hålla i-inne med, låta bli att säga, t. ex.: Bed honom i. med det.* — *Innehållande*, n. 4. o. *Innehållning*, f. 2. (för bem. 3).

INNELAGD, a. 2. (egentl. part. pass. af obrukliga verbet *Innelägga*) Se *Innellyckt*.

INNELIGGANDE, a. 1. (egentl. part. pres. af obrukl. verbet *Inneligga*) Här inuti liggande. Brukas i affärsstil. *I. bref, vevel.*

INNELYCKT, a. 1. (egentl. part. pret. af obrukl. verbet *Innellycka*) Se *Innellyggande*.

INNERBRANT, inn'bräunt, m. 3. Se *Eskarp*.

INNERLIG, a. 2. 1) Som går af hjertat, liflig, stark. *I. bön, förtröstan, vänskap, känsla.* — 2) *i förening.* — 2) (om person) Hjertlig.

INNERLIGEN, INNERLIGT, adv. Af hjertat, lifligt, på det högsta. *Vara i. älskad, hatad.*

INNERST, a. 1. superl. af *Inne*. Som är längst inne. — Äfv. Längst inne.

INNESLUTA, v. a. 3. (höjes som *Sluta*) 1) Stänga inom, på alla sidor omgifva. *I. något i en kista.* — 2) *I. någon i fängelse.* — 3) *I. en stad med belägringsverk.* — 4) *I. ett bref, inlägga i bref och försecla.* — 5) *I. inom vissa gränser.* (Fig.) *I. hat i sitt hjerta, hyss &c.* — 6) *I. sig i.*, inbegripa, innesluta. *I. i sina böner*, då man beder, äfven bedja för någon annan. *I. i sitt beskydd*, förnåna, tilldela s. b. — 7) *I. sig, v. r.* Stänga sig inne. *I. sig i ett rum.* (Fig.) *I. sig i ens ynnest*, anbefalla sig åt, anbjälla om &c. — *Inneslutande*, n. 4. o. *Inneslutning*, f. 2.

INNESPÄRRA, se *Inspärra*.

INNESTÅ, v. n. 2. (höjes som *Stå*) Vara öfrig, kvar. Sägnes om penningar, som man har att fordra. *Så mycket i-r på min lön*, har jag icke utbekommit. — *I-ende*, part. pres. Som man har att fordra, ej utbekommen. Brukas nästan adjektivt. *Hafva penningar hos någon i. i. lön.*

INNESTÄNGA, se *Instänga*.

INNEVARA, v. n. 3. Vara inne i ett rum. Brukas i polisstil, och endast i infinitiv samt af supinum härledda tempora.

INNEVARANDE, a. 1. (egentl. part. pres. af *Innevara*) Sägnes om närvarande tidsafdelning. *I. år, vecka. Den sjunde i i. månad. I. års gröda.*

INNOVATION, ---tschön, f. 3. Förändring i det gamla, förut varande, bestående. Nyhet.

INNSTÄLLA SIG, v. r. 1. (af *in* och *Näste*) Småningom, nästan oförmärkt och genom listeri eller list göra sig hemmastadd. *I. sig hos någon, i ett hus, en familj.* — 2) *I. sig i ens förtroende*, genom list eller listeri småningom förskaffa sig det.

INNÖTA, v. a. 2. 1) Genom nötning göra fördjupning i något. *Vagnskjulen hafva i-t djupa spår på vägen.* — 2) Genom nötning göra, att något intränger i en sak. (Fig.) *I. i minnet*, genom idkkelig ansträngning fästa i minnet. — Äfv. *Nöta i-n.* — *Innötande*, n. 4. o. *Innötning*, f. 2.

INOKULERA, v. a. 1. Ympa, inympa.

INOLJA, v. a. 1. Väl smörja, bestryka med olja.

— Äfv. *Olja i-n.* — *Inoljande*, n. 4.

INOM, innäm om o. innäm mm, prep. 1) (i fråga om rum) a) I det inre af någonting omgifvet, begränsadt. *I. staden, fästningen, huset.* — b) Innanför något omgifvande, begränsande, stängande. *I. vallarna, murarna, omhågnaden.* — c) *I. broarna.* — d) *I. lås och nyckel*, inläst. — e) Närmare än ett visst gifvet afstånd. *I. håll.* — 2) (i fråga om tid) a) Under tiden ifrån en viss gifven tidpunkt till en annan. *I. en viss tid.* — b) *I. 14 dagar.* — c) *I. en månad.* — d) *I. år och dag.* — e) Innan. *I. årets slut.* — 3) (Fig.) a) I en människas inre, hjerta, bröst. *Båda sin harm i. sig*, hålla den inne hos sig själf, ej yppa den. *Tänka i. sig*, för sig själf. — b) *Lefva i. sig*, för sig själf, tillbakadraget, utan sällskap.

Aum. För sista hem. uttalas ordet *Innäm*, eljest *Innäm*.

INOMBORDS, innämmbords, adv. (fig. sam.; egentl.: inom borden af ett fartyg) Inom sig, i sitt hjerta, inverter. *Mon vel ej, hvad han har i.*, hvad han tänker. *Han har mycket i.*, är inbunden, umgås med dälla tankar, planer, af-sigter.

INOMGÅRDS, innämngårds, adv. Inom gården, hemma i gården, hemma.

INOMHUS, innämhus, adv. I sitt hus, hemma, inom sin familj. *Arbete, trötter i.*

INOMKRING, innämkring, adv. Rundt omkring innanför.

INOMSKÄRS, innämmskärs, adv. Inom skären, inom skärgården. *Segla i.*

INPACKA, v. a. 1. 1) Innesluta i packor, balar o. s. v., saker, som skola bortskickas. — 2) Tätt och med viss ordning inlägga i kistor, lådor, o. s. v. — 3) Packa i tunnor (sill, ströming, o. s. v.). — Äfv. *Packa i-n.* — *Inpackande*, n. 4. o. *Inpackning*, f. 2.

INPACKARE, m. 3. (mindre brukl.) En, som packar in.

INPASS, innpass, n. 3. (ital. *Impaccio*, hinder) Göra i., säges i kortspel, då man sticker med ett lägre kort, i den förutsättning, att efter-spelaren ej har något högre; (fig.) göra någon ett streck i räkningen, en osten.

INPASSA, v. a. 1. Passa och infoga. Sägnes både egentl. o. fig. *I. ett ord på ett ställe i sitt tal.* — Äfv. *Passa i-n.* — *Inpassande*, n. 4. o. *Inpassning*, f. 2.

INPASSERA, v. n. 1. Passera in i riket. — *Inpasserande*, n. 4. o. *Inpassering*, f. 2.

INPELSA, v. a. 1. Insvepa i pelskläder. — *Inpelsande*, n. 4.

INPISKA, v. a. 1. 1) Genom piskning indriva. *I. smutsen i ett klädesplagg.* — 2) Med stryk tvinga att lära. *I. abc i någon.* — Äfv. *Piska i-n.* — *Inpiskande*, n. 4.

INPLANTA, v. a. 1. (fig.) Liksom plantera i ens själ, sinne: ingifva, bibringa. *Naturen har hos människan i-t kärlek till friheten. I. dygd, gudsfruktan hos någon*, genom lära och efterdöme vänja dervid. — Äfv. någon gång *Planta i-n.* — *Implantande*, n. 4. o. *Implantning*, f. 2.

INPLOCKA, v. a. 1. Ett i sender intaga, inhämta flera smärre föremål. — Äfv. *Plocka i-n.* — *Inplockande*, n. 4. o. *Inplockning*, f. 2.

INPLUGGA, v. a. 1. 1) Indriva, inslä (plug-

gar o. d.). — 2) (fig.) Med mycket möda och svårighet lära en annan eller själf lära sig något. Förutsätter liten fattningsgäva. *I. katekessen i minnet.* — *I. latinska glossor i någon, i hufvudet på någon.* — Äfv. *Plugga i-n.* — *Inpluggande*, n. 4. o. *Inpluggning*, f. 2.

INPLÖJA, v. a. 2. Med plog, verktyg eller på annat sätt göra en djup fåra i en yta. — Äfv. *Plöja i-n.* — *Inplöjande*, n. 4. o. *Inplöjning*, f. 2.

INPRAKTISERA, v. a. 1. (af fr. *Pratiquer*) Se *Insmygga*. — Äfv. *Praktisera i-n.* — *Inpraktiserande*, n. 4. o. *Inpraktisering*, f. 2.

INPREGLA, INPRENTA, se *Inprägla*, *Inpränta*.

INPRESSA, v. a. 1. Medelst pressning intrycka. *I. figurer i läder.* — Äfv. *Pressa i-n.* — *Inpressande*, n. 4. o. *Inpressning*, f. 2.

INPRICKA, v. a. 1. 1) Med prickar beteckna (poster i en räkning, artiklar, personer på en lista, o. s. v., till verifikation, o. s. v. — 2) Med prickar omgifva. — Äfv. *Pricka i-n.* — *Inprickande*, n. 4. o. *Inprickning*, f. 2.

INPROTOKOLLERA, v. a. 1. Föra in i protokollet. — *Inprotokollering*, f. 2.

INPRÄGLA, v. a. 1. (fig. sam.) Liksom medelst prägling intrycka i ens själ, sinne, minne. *I. något i ens hufvud.* — Äfv. *Prägla i-n.* — *Inpräglande*, n. 4. o. *Inprägling*, f. 2.

INPRÄNTA, v. a. 1. (fig. sam.) Se *Inprägla*.

INPUDRA, v. a. 1. 1) Väl bestrod med pudor. *I. häret.* — 2) (fig. sam.) Narra, bedraga någon. — 3) (jyrv.) Väl bestrod med krut. — För bem. 1) Äfv. *Pudra i-n.* — *Inpudrande*, n. 4. o. *Inpudring*, f. 2.

INPUMPA, v. a. 1. Genom pumpning införa. *I. vatten i ett bygghus.* — Äfv. *Pumpa i-n.* — *Inpumpande*, n. 4. o. *Inpumpning*, f. 2.

INPÅ, innpå ell. innpå, prep. 1) Ända till på. *Vät ända i kroppen.* — 2) Nära intill. *I. lifvet.* — 3) *I. näsan*, helt nära intill någon. — 4) Ett stycke inom gränsen, kanten af en yta; under en del af en tidrymd, från början räknadt. *Plöja i. grannens ägor. Långt i. natten.* — *I. tredje dagen.*

INPÅLA, v. a. 1. Med pålar omgifva. — *Inpålande*, n. 4. o. *Inpållning*, f. 2.

INQUIET, ängsklikt, a. 1. (fr. ord af lat. *Inquietus*) Oroslig, otidlig.

INQUIETERA, ängsklietära, v. a. 1. Oroa, bekymra. — *Inquieterande*, n. 4.

INQUIETUD, ängsklietud, f. sing. Oro.

INQUARTERA, v. a. 1. (af fr. *Quartier*, soldatberberge) 1) Anvisa (trupper o. s. v.) kvarter i ett hus, en gård, en stad, o. s. v. *Han har i-t 50 man hos honom.* — 2) (fam.) Gifva någon berberge hos en person, i ett hus, o. s. v. — *I. sig, v. r.* (fam.) Taga berberge hos någon. *Han kom och i-de sig hos mig.* Sägnes äfven stundom skämtvis om djur, t. ex.: *En hel svärm af flädermöss hade i-t sig i rummet.* — Äfv. *Quartera i-n* o. *Q. i-n sig.* — *Inquarterande*, n. 4.

INQUARTERING, f. 2. 1) Handlingen, hvarigenom någon inquarteras. — 2) Manskap, folk, som inquarteras hos någon. *Lägga i hos någon.* — 3) Penningar, som lemnas en tjänsteman, militär, i stället för fria husrum. *Han har i-t i stället för fria husrum. Han har 100 r:dr i-t.* — **INQUARTERINGSEDEL**, m. 2. pl. — sedlar. Sedel, innehållande anvisning för en eller flera personer, hvar de få kvarter, på marsch ell. resa.

INQUISITION, inkvisitschön, f. 3. (lat. *Inquisitio*) 1) Undersökning, sträng ransknig. — 2) En i vissa länder inrättad domstol, för att ransaka och straffa dem, som afvika från katolska läran. Kallas äfv. *Inkvisitionsdomstol*.

INQUISITIONSBEFENT, inkvisitionschönstjänt, m. 3. Tjenare vid en inkvisitionsdomstol.

INQUISITOR, inkvisitor, m. 3. (uttalas i plur. — törärr) Ledamot af en inkvisitionsdomstol.

INQUISITORISK, a. 2. Strängt eller godtyckligt undersökande, ransakande.

INRAPPORTERA, v. a. 1. Ingifva, insända rapport om. — Äfv. *Rapportera i-n.* — *Inrapporterande*, n. 4. o. *Inrapportering*, f. 2.

INRE, a. komp. af Inne. 1) Som är längre in. *De i rummen.* — 2) Som är inuti. *De i delarne af människan.* — 3) Invertes. — 4) Som tillhör eller har afseende på det husliga, på hushället. *Hon sköter de i. han de yttre göromälen.* — 5) Inhemsk, inländsk, inverter. *I. oroligheter.* — *Det i. s. n.* 1) De inre delarne. *Det i. af staden, af landet.* — 2) (fig.) a) Husliga angelägenheter, hushållsbestyr. *Det i. skötes af hans syster.* — b) De inre riksränderna, den inre statsförvaltningen. *I det i. infördes ordning och reda.* — c) Själ, hjerta. *Hela mitt i. upprördes häraf.*

INREDA, v. a. 2. Förse och ordna det inre af något med behöfliga saker. *I. ett hus, ett rum, ett fartyg, en vagn.* — Äfv. *Reda i-n.* — *Inredande*, n. 4. o. *Inredning*, f. 2.

INREDE, n. 4. Se *Innanrede*.

INREGISTRERA, inregistrera, v. a. 1. Införa, inskrifva i register. — *Inregistrerande*, n. 4. o. *Inregistrering*, f. 2.

INRESA, f. 1. Resa in till en ort. Under i-n till staden.

INRIDA, v. n. 3. (höjes som *Rida*) Rida in till en ort. *I. till staden.* — V. a. Inöfva för ridning. *I. en häst.* — Äfv. *Rida i-n.* — *Inridande*, n. 4. o. *Inridning*, f. 2.

INRIKES, inriks, a. oböjl. Som tillhör eller har afseende på, sker, förrättas, tillverkas i ett rike, i motsats till andra; som angår det inre af ett rike. *I. behof, förbrukning, tillverkning. I. resa, handel. De i. ärenderna. I. tidningar.* — Äfv. I det inre af ett rike, inomlands. *Göra en resa i.*

INRIKTA, v. a. 1. (t. *einrichten*) Rätt passa och insätta. — *Inriktande*, n. 4. o. *Inriktning*, f. 2.

INRIKTSKRAMP, m. 2. (tekn.) Ett på ett läsbleck fästadt höjdt stycke, som tjänar kolfven i läset till stödpunkt.

INRIKTSRÖR, n. 5. Rör på ett lås, hvaruti nyckeln insättes.

INRINGA, v. a. 1. Se *Omringa* och *Ringa*. — Äfv. *Ringa i-n.* — *Inringande*, n. 4. o. *Inringning*, f. 2.

INRISTA, v. a. 1. Rista något (bokstäfver, figurer, o. s. v.) i ytan af ett föremål. — Äfv. *Rista i-n.* — *Inristande*, n. 4. o. *Inristning*, f. 2.

INRITA, v. a. 1. Rita något i ytan af ett föremål. *Med en diamant i. sitt namn på en glasaruta.* — Äfv. *Rita i-n.* — *I. sig, v. r.* Insmygga sig, inöfva sig, blifva småningom till vana. *Sjukdomar i-de sig ibland trupperna. Flera missbruk hade i-t sig.*

INROP, n. 5. 1) En saks inropande på auktion. *Göra ett i. I-et är hans, det är han,*

som inropat det. — 2) Beloppet af den penningssumma, man bjöd till, då man inropat en sak på auktion. *Belata sina i. — Ss. I-somma.*

INROPA, v. a. 1. 1) Genom ropande inkalla. *I någon ifrån gatan.* — 2) Bjuda högsta priset för en å auktion utbudnen sak och genom auktionsförrättarens klubbslag blifva ägare deraf. *Dessa böcker har jag i-t på auktion.* — Älv. *Ropa i n.* — *Inropande*, n. 4. o. *Inropning*, f. 2.

INROPARE, m. 5. En, som inropar eller inropat en sak på auktion.

INROTA SIG, v. r. 1. 1) Vål rota sig, slå djupa och starka rötter. *Ogräset har så i-t sig, att det ej kan utrotas.* — 2) (fig.) Blifva till en vana, som ej lätteligen kan borttagas. *Flera missbruk hade i-t sig.* — Älv. *Rota i n.* — *Inrotande*, n. 4.

INRULLA, v. a. 1. 1) Rulla till det inre af ett ställe. *I tunnorna i magasinet.* — 2) Genom rullning omsluta en sak med något yttre höljande. *I ett klädesstycke i ett hästtäck.* — V. n. Rullande röra, förflyttas in. *En tunna kom i-n på gården genom porten.* — Älv. *Rulla i n.* — *Inrullande*, n. 4. o. *Inrullning*, f. 2.

INRUSA, v. n. 1. Med största häftighet komma inspringande, häftigt inträda. — Älv. *Rusa i n.* — *Inrusande*, n. 4.

INRYCKA, v. a. 2. 1) Rycka till det inre af ett rum, ett ställe. *I någon i ett rum.* — 2) (fig.) Införa, låta införa (i en skrift). *I ett förbehåll i kontraktet. I en artikel i en tidning.* — V. n. Intäga. *Armén i-ekte i staden.* — Älv. *Rycka i n.* för både v. a. o. n. — *Inryckande*, n. 4. (både aktivt o. neutralt) samt *Inryckning*, f. 2. (aktivt).

INRYMMA, v. a. 2. 1) Rymma ut sig, gifva rum inom sig, ineläta. *Huset kan icke i så många.* — 2) (fig.) Öfverlåta, bevilja. *I någon företädet, allt för stora rättigheter.* — *Inrymmande*, n. 4. o. *Inrymning*, f. 2.

INRYMME, n. 4. Inrymd plats. Brukas mest i fig. mening, i uttrycket *Lemna i.*, lemna plats för, medgifva, bevilja, gifva gehör åt, lyssna till, t. ex.: *Lemna samningen, öfvertygelsen i. På i.*, få insteg (se d. o.).

INRYMNINGSBREF, n. 5. Åbrotf, hvarigenom landsbördingembetet i laga ordning gifver en hemmansbrukare åborätt å ett kronhemman.

INRÅDA, v. a. 2. Ingifva, bibringa råd. Sages merendels i elak mening. *I en något ondt. Det är han, som i-dde honom att göra det.*

INRÅDAN, f. sing. indef. o. **INRÅDANDE**, n. 4. Bibringande af råd. Brukas vanligen i elak mening. *Detta allt skedde på hans i.*

INRÄCKA, v. a. 2. Räkna något till det inre af ett rum, ställe. *I handen genom fönstret.* — Älv. *Räcka i n.* — *Inräckande*, n. 4. o. *Inräckning*, f. 2.

INRÄFSA, v. a. 1. Med räfsa införa. — Älv. *Räfsa i n.* — *Inräfsande*, n. 4. o. *Inräfsning*, f. 2.

INRÄKNA, v. a. 1. 1) Räkna något, som inlemnas, inlevereras. — 2) Se *Inberäkna*. — Älv. *Räkna i n.* — *Inräknande*, n. 4. o. *Inräkning*, f. 2.

INRÄNNA, v. n. 2. (fam.) Lupa, springa in. — V. a. (fam.) Kora, stöta in. *I värjan i buken på någon.* — Älv. *Ränna i n.* — *Inrännande*, n. 4.

INRÄTTA, v. a. 1. (t. cinrichten) 1) Anordna, anbringa, passa. *I en trappa i muren.* —

2) (fig.) a) Ordna, reglera, ställa, afpassa. *På ett förnuftigt sätt i sin lefnad, sin hushållning.* *I sitt lif efter omständigheterna.* — b) Ställa, anlägga, upprätta. *I en fabrik, en syssla, ett embetsverk.* — *I sig*, v. r. Ställa, foga, lämpa sig. *I sig efter omständigheterna.*

INRÄTTANDE, n. 4. Handlingen, hvarigenom något inrättas.

INRÄTTNING, f. 2. 1) Se *Inrättande*. — 2) Hvad som blifvit inrättadt; offentlig eller enskilt anstalt. *Enskilda, offentliga, allmänna i-ar.* — Bildar sammansättningarna Samhälls-, Statsinrättning, m. fl.

INRÄTTARE, m. 5. Den, som inrättar eller inrättat något.

INRÖSNINGSJORD, f. sing. (ekon. lagt.) Odlingsbar jord. *Motsats: Åfrösningsjord.*

INSAGA, f. 1. (gam.) Beskyllning, tillvitelse; älv. protest.

INSALTA, v. a. 1. Med salt bereda något (sympnerhet matvaror), så att det kan förvaras en längre tid, utan att skämmas. *I fisk, sill, kött. I hudar.* — Älv. *Salta i n.* — *Insaltande*, n. 4. o. *Insaltning*, f. 2.

INSALTARE, m. 5. En, som insaltar något (t. ex. sill, hudar).

INSAMLÄ, v. a. 1. Samla och införa, inhämta eller inlemma, eller afgifva till vederbörlig ort eller person. *I jordens frukter. I almosor.* (Fig.) *I rösterna vid en omröstning.* — Älv. *Samla i n.* — *Insamlande*, n. 4.

INSAMLARE, m. 5. En, som insamlar.

INSAMLING, f. 2. 1) Handlingen, hvarigenom något insamlas. — 2) Hvad som blifvit insamladt. *I-en för de fattiga gick till 20 r-dr.*

INSATS, f. 2. 1) Hvad som insättes eller blifvit insatt, t. ex. i ett bolag, i spel, lotteri, o. s. v. *Hvar och en af delägarna i bolaget beräknar sin andel af vinsten efter i-en.* *I i spel, i lotteri. Hög, låg i.*

INSATSHÄRDNING, f. 2. Se *Sätthärdning*.

INSATSVIGT, f. 2. 1) Hvad som insättes eller blifvit insatt, t. ex. i ett bolag, i spel, lotteri, o. s. v. *Hvar och en af delägarna i bolaget beräknar sin andel af vinsten efter i-en.* *I i spel, i lotteri. Hög, låg i.*

INSE, f. 2. 1) Hvad som insättes eller blifvit insatt, t. ex. i ett bolag, i spel, lotteri, o. s. v. *Hvar och en af delägarna i bolaget beräknar sin andel af vinsten efter i-en.* *I i spel, i lotteri. Hög, låg i.*

INSE, f. 2. 1) Hvad som insättes eller blifvit insatt, t. ex. i ett bolag, i spel, lotteri, o. s. v. *Hvar och en af delägarna i bolaget beräknar sin andel af vinsten efter i-en.* *I i spel, i lotteri. Hög, låg i.*

INSE, f. 2. 1) Hvad som insättes eller blifvit insatt, t. ex. i ett bolag, i spel, lotteri, o. s. v. *Hvar och en af delägarna i bolaget beräknar sin andel af vinsten efter i-en.* *I i spel, i lotteri. Hög, låg i.*

INSE, f. 2. 1) Hvad som insättes eller blifvit insatt, t. ex. i ett bolag, i spel, lotteri, o. s. v. *Hvar och en af delägarna i bolaget beräknar sin andel af vinsten efter i-en.* *I i spel, i lotteri. Hög, låg i.*

INSE, f. 2. 1) Hvad som insättes eller blifvit insatt, t. ex. i ett bolag, i spel, lotteri, o. s. v. *Hvar och en af delägarna i bolaget beräknar sin andel af vinsten efter i-en.* *I i spel, i lotteri. Hög, låg i.*

INSE, f. 2. 1) Hvad som insättes eller blifvit insatt, t. ex. i ett bolag, i spel, lotteri, o. s. v. *Hvar och en af delägarna i bolaget beräknar sin andel af vinsten efter i-en.* *I i spel, i lotteri. Hög, låg i.*

(Oskljaktig) deraf, att den ene påstås sörfja sig till döds vid den andras död. *Psittacus pullarius.*

INSIDA, f. 1. Inre sidan af något. *I-n af en rock.*

INSIDIÖS, --- ö's, a. 2. (lat. *Insidiosus*) Försåtlig.

INSIGNERA, f. 2. 1) (af lat. *In* och *Signum*, tecken) Genom tecken i kanten antyda, att något skall införas i texten af en skrift. — *Insignerande*, n. 4. o. *Insignering*, f. 2.

INSIGNIER, innsiggnär, pl. 5. (lat. *Insignia*) Hederstecken, som utmärka ett embete; makttecken.

INSIGT, f. 2. 1) (af *Inse*) Kunskap i vetenskap, konst eller yrke. *Han har goda i-er i matematik. I musikens teori, i sitt yrke.*

INSIGTSFULL, a. 2. Som har många och goda insigter. *En i man.*

INSILA SIG, v. r. 1. Sila sig igenom ett ämne och intränga. — Älv. *Sila i n.* — *Insilning*, f. 2.

INSINATION, ---- tschön, f. 5. 1) Förteckning eller försåtlig framställning af en tanka. — 2) Försök att ställa sig in.

INSINUERA, v. a. 1. (lat. *Insinuare*) Fint framställa, oförmärkt låta förstå, gifva vink om. — *I sig*, v. r. Ställa sig in, inlästa sig.

INSISTERA, v. n. 1. Påyrka, envist påstå.

INSJUKNA, v. n. 1. Blifva sjuk. — Älv.

INSJUKNA, v. n. 1. Blifva sjuk. — Älv.

INSJUNK, v. n. 3. (böjes som *Sjunka*) Sjunka inåt, falla in, blifva mindre hög eller utstående. *På ålderdomen i kinderna.* — Älv. *Sjunka i n.* — Part. pret. *Insjunkna* brukas nästan adjektivt i vissa uttryck, såsom: *I-kna kinder, ögon.* — *Insjunkande*, n. 4.

INSJUNKNING, f. 2. 1) Sjunkande inåt, infallande. — 2) Insjunket ställe.

INSJÖ, f. 2. 1) Ett stort, stillastående, inne i landet beläget vatten, som har ett synbart utlopp. *Sverige har många i-ar.* — Ss. *I-fisk, -fiske, -ål.*

INSJÖSVAMP, m. 2. Ett slags stråldjur, af Hudpolyperna, som finnes på kusten i våra insjöar, och liknar Badsvampen. *Spongia lacustris.*

INSKAFFA, v. a. 1. Laga, att något kommer, föres, hämtas in, inlemnas, inlevereras. *I mat i hushållet.* — Älv. *Skaffa i n.* — *Inskaffande*, n. 4. o. *Inskaffning*, f. 2.

INSKEPPA, v. a. 1. Föra om bord på skepp, fartyg. *I trupper, hästar, varor.* — *Inskeppande*, n. 4. o. *Inskeppning*, f. 2.

INSKICKA, v. a. 1. Se *Insända*, 1. — Älv. *Skicka i n.* — *Inskickande*, n. 4. o. *Inskickning*, f. 2.

INSKJUTA, v. a. 3. (böjes som *Skjuta*) 1) Med handkraft skjuta, drifva något in. *I en löda.* — 2) Med skjutvapen inasta. *I bomber, kulor i en belägrad stad.* — 3) (fig.) I skrift införa ord eller mening emellan andra. — V. n. Gå, tränga djupt in. *Hafvet i-er der djupt i landet.* — Älv. *Skjuta i n.* vanligare för v. n. — *Inskjutande*, n. 4. (både aktivt och neutralt) o. *Inskjutning*, f. 2. (endast aktivt).

INSKJUTSA, v. a. 1. 1) Med skjuta införa. *I någon till staden.* — 2) (fig. fam.) Indrifva, injaga, infösa. *I barnen ifrån gården.* — Älv. *Skjutsa i n.* — *Inskjutsande*, n. 4. o. *Inskjutsning*, f. 2.

INSKRIFNING, f. 2. 1) Handlingen, hvarigenom någon ell. något inskrifves. *En skolgosses i.*

En resandes i i dagboken. — 2) Namn eller annat, som blifvit inskrifvet. *Hvar står i-en af hans namn?*

INSKRIFNINGSPENNINGAR, m. 2. pl. Penningar, som betalas vid en persons inskrifning (t. ex. en skolgosses).

INSKRIFT, f. 5. Kort skrift på ett minnesmärke eller konstverk, angifvande antingen dess förfärdigare och bestämplare, eller någon märkvärdig händelse. *I på en grafvård, på ett monument, ett konstverk.*

INSKRIFVA, v. a. 3. (böjes som *Skrifva*) 1) Uppsätta på förteckning, lista, en eller flera personer eller saker, bland dem, för hvilka införande den är bestämd. *I sitt namn på en lista, i dagboken. I klagomål i dagboken.* — 2) (fig.) Inskrifa, inplanta. *En lag, som naturen i-vit i våra hjertan.* — 3) (geom.) Inom en viss gifven figur upprita en annan så, att den sednarens alla hörn eller vinklar vidröra den omslutande figuren. — För bom. 1 o. 2 älv. *Skrifva i n.* — *Inskrifvande*, n. 4.

INSKRIFVING, f. 2. 1) Handlingen, hvarigenom någon ell. något inskrifves. *En skolgosses i.*

INSKRIFVING, f. 2. 1) Handlingen, hvarigenom någon ell. något inskrifves. *En skolgosses i.*

INSKRIFVING, f. 2. 1) Handlingen, hvarigenom någon ell. något inskrifves. *En skolgosses i.*

INSKRUFVA, v. a. 1. Genom skrufning införa. — Älv. *Skrufva i n.* — *Inskrufvande*, n. 4. o. *Inskrufning*, f. 2.

INSKRÄMMA, v. a. 2. Genom skrämmande indrifva. — Älv. *Skrämma i n.* — *Inskrämmande*, n. 4.

INSKRÄNKÄ, v. a. 2. Föra inom vissa skranke, gränser. Brukas endast i fig. mening och betyder i allmänhet: trängre begränsa, afkorta, afminska. *I ens underhåll, ens makt. I sina utgifter.* *I någon i dess lefnadssätt, gifva honom mindre att leva på. I sina begär, sina önskingar, sin äregrighet.* *I ett begrepp, gifva det en mindre vidsträckt betydelse.* — *I sig*, v. r. Sätta viss gräns för sig; älv. minska sina utgifter, leva på mindre kostsam fot; älv. hafva mätta i sina begär. *När kassan ej vill förslå, så får man i sig. Han är en man, som vet att i sig. I sig till det nödvändiga, tillåta sig endast nödvändiga utgifter. I sig till utöfandet af en enda konst. I sig till den stora allmänhetens färdnadsgräns.*

INSKRÄNKANDE, n. 4. Handlingen, hvarigenom någon eller något inskränkes.

INSKRÄNKNING, f. 2. 1) Se *Inskränkande*. — 2) Viss begränsning, älv. trängre begränsning, minskning, afkortning i ett eller annat afseende. *Regera utan i. Denna klausul innehåller en i.*

INSKRÄNK, a. 4. (egentl. part. pass. af *Inskränkä*) (fig.) 1) Som har vissa gränser, begränsad. *En i makt.* — 2) Som har tränga gränser, föga vidt, omfång. *Ett i antal. I-a kunskaper. Ett i hufvud, person med trög färdnadsgräns, dumhufvud.* — 3) (om person) Dum. — Älv. *Leffa i*, inskränka sig till det nödvändiga.

INSKRÄNKTHET, f. 5. Egenskapen att vara inskränkt. Sages isynnerhet om person, i samma mening som: Dumhet. *Hans i är ofrolig.*

INSKUFFA, v. a. 1. Med skuffning insföta. — Älv. *Skuffa i n.* — *Inskuffande*, n. 4. o. *Inskuffning*, f. 2.

INSKÄRA, v. a. 3. (böjes som *Skära*) 1) Med knif eller annat eggjern göra något slags fördjupning på ytan af en sak. *I ett märke i något. I sitt namn i barken af ett träd. I figurer till prydnad på en möbel, o. s. v.* — 2) (sjöt.) Sticka ändan af ett tåg genom ett hätt

eller block och hala igenom. — Älv. *Skära in*, vanligare för hem. 2. — *Inskärande*, n. 4.

INSKÄRNING, f. 2. 1) Handlingen, hvarigenom något inskäres. — 2) Inskuren fördjupning. En djup i.

INSKÄRPA, v. a. 2. (t. *einschärfen*, af *scharf*, skarp, hvass) Djupt och skarpt intrycka. Sages endast fig. i samma mening som: Djupt i själen, i minnet fästa, inpräga, implant. 1. *god grund-satser hos ungdomen, i ens själ*. 1. något vitt i ens minne. — Älv. *Skärpa in*. — *Inskärpande*, n. 4. o. *Inskärpning*, f. 2.

INSKÄRSSKÄL, m. 2. Se *Småtikare*.

INSKURDA, v. a. 1. 1) Föra in i lederna. 1. *mycken säd*. — 2) (fig.) Vinna, erhålla. 1. *mycken ära, mycket bifall, beröm*. — Älv. *Skörda in*. — *Inskördande*, n. 4.

INSLAG, i. inslag, n. 3. Det garn, som vid väfnad inslås i väfven, emellan trådarna af varpen. Kallas så, både före och efter själva inslagningen, d. v. s. både i väfven och innan det blifvit inslaget.

INSLAGNING, f. 2. Handlingen, hvarigenom något inslås.

INSLAGSGARN, n. 3. Garn, som användes till inslag i väf.

INSLUMRA, v. n. 1. 1) Falla i slumror, i sömn. — 2) (fig.) Dö. — Älv. *Slumra in*. — *Inslumrande*, n. 4. o. *Inslumring*, f. 2.

INSLUNGA, v. a. 1. 1) Med slunga inkasta. 1. *en sten på en gård*. — 2) Inkasta. — Älv. *Slunga in*. — *Inslungande*, n. 4.

INSLUTA, se *Innesluta*.

INSLÅ, v. a. 3. (höjes som *Slå*) 1) Med slag indriva. 1. *en spik i väggen*. — 2) Slå så hårdt på något, att det faller in. 1. *en dörr, ett fönster*. — Älv. *Slå in*. — *Inslående*, n. 4.

INSLÄPPA, v. a. 2. 1) Låta någon slippa in. 1. *någon genom vakter*. 1. *en hund i ett rum*. — 2) (fig.) Låta någon intagas i ett sällskap, en orden, o. s. v. 1. *någon i ämaranerorden*. Förutsätter en viss övrigdighet hos den ifrågavarande personen. — Älv. *Släppa in*. — *Insläppande*, n. 4. o. *Insläppning*, f. 2.

INSMILA SIG, v. r. 1. Genom smilande ställa sig in, göra sig hemmastadd, vinna ens förtroende. 1. *sig hos någon*. — Älv. *Smila in sig*.

INSMYGA, v. a. 3. (höjes som *Smyga*) Öfvermåttat införa, inbringa, inskjuta. Sages älv. fig. 1. *sitt tal i ett ord*. — Älv. *Smyga in*. — V. n. o. 1. *sig*, v. r. Öfvermåttat förflytta sig in. Sages både egentl. o. fig. 1. *en spion insmög sig i läget*. (Fig.) Många missbruk hafva *insmugit sig*, smånigom och öfvermåttat inritat sig. — Älv. *Smyga sig in*. — *Insmygande*, n. 4. (aktivt o. neutralt) o. *Insmygning*, f. 2. (aktivt).

INSMÖRJA, v. a. 2. (höjes som *Smörja*) Smörja en sak med något, så att det väl tränger in. 1. *läder*. Har älv. det som insmörjes till objekt, t. ex.: 1. *olja på kroppen*. — Vanligare *Smörja in*, utom i part. pass. och deraf formade tempora, t. ex. *Insmord med olja*. — *Insmörjande*, n. 4. o. *Insmörjning*, f. 2.

INSNÄLA, v. a. 1. (fam.) Genom snålhet inspara. — Älv. *Snäla in*. — *Insnälände*, n. 4.

INSNÄRJA, v. a. 2. Inveckla i något snärjande. Brukas älv. i fig. mening, t. ex.: *Hon har i-t honom i sina garn*, bedärar honom med kärlek. — Älv. *Snärja in*. — *Insnärjande*, n. 4. o. *Insnärjning*, f. 2.

INSNÖAD, a. 2. (egentl. part. pret. af obrukl.

verbet *Insnå*) Inspärrad af nyfallen snö. *Blifva i på en gästgäfvaregård under en resä*.

INSNÖRA, v. a. 2. Innesluta något i en sak och sedan tillsnöra denna. — Älv. *Snöra in*. — *Insnörande*, n. 4. o. *Insnörning*, f. 2.

INSOCKNÄ, a. oböjl. Inom socknen varande, boende. 1. *hemman*, de, hvilka väl ligga inom samma socken som den sätesgård, hvarunder de lyda, men utom dennas rå och rör.

INSOCKRA, v. a. 1. Bestro med mycket socker. — Älv. *Sockra in*. — *Insockrande*, n. 4. o. *Insockring*, f. 2.

INSOLVENT, insällvänt, a. 1. Oförmögen att betala.

INSOMNA, v. n. 1. Falla i sömn. — Älv. *Somna in*. — *Insomnande*, n. 4.

INSOPA, v. a. 1. Genom sopning införa, inbringa. — Älv. *Sopa in*. — *Insopande*, n. 4. o. *Insopning*, f. 2.

INSPARA, v. a. 1. o. 2. Genom sparsamhet laga, att man får behålla något, som varit beräknadt att utgifvas. 1. *något af de för året beräknade utgifterna*. — Älv. *Spara in*. — *Insparande*, n. 4. o. *Insparning*, f. 2.

INSPARKA, v. a. 1. 1) Med foten indriva, inskjutsa. 1. *en hund i rummet*. — 2) Med foten insluta, spränga. 1. *dörren till ett rum*. — Älv. *Sparka in*. — *Insparkande*, n. 4. o. *Insparkning*, f. 2.

INSPEKTERA, inspektör, v. a. 1. 1) Besigtiga. — 2) Ha uppsigt öfver. — *Inspektörande*, n. 4. o. *Inspektion*, f. 2.

INSPEKTION, inspektör, f. 3. 1) Besigtning. — 2) Uppsigt, tillsyn.

INSPEKTÖR, m. 3. (uttalas i pl. — tiorär) 1) (inspektör) Person, som har öfverinsende öfver en läroanstalt. — 2) (inspektör) Person, som förvaltar ett bruk (Bruksinspektör) eller har uppsigt öfver folket vid en landegendom (Gårdsinspektör).

INSPEKTÖR, inspektör, m. 3. Generalsperson eller annan högre officer, hvilken det tillhör att mönstra trupperna inom en viss afdelning af en armé. Mönsterherre.

INSPIKA, v. a. 1. Genom spikars inslående innesluta. 1. *ett lik i kistan*. — Älv. *Spika in*. — *Inspikande*, n. 4. o. *Inspikning*, f. 2.

INSPINNA, v. a. 3. (höjes som *Spinna*) 1) Under eller genom spinning inblanda. — 2) (fig.) I tal eller skrift inblanda, införa något, som icke egentligen hör till saken. — Älv. *Spinna in*. — 1. *sig*, v. r. Spinnande innesluta sig. *Spindeln inspinner sig i sitt nät*. — Älv. *Spinna in sig*. — *Inspinnande*, n. 4. o. *Inspinning*, f. 2.

INSPIRATION, ---tschön, f. 3. 1) Högre ingifvelse. — 2) Intalan, inrådan. — 3) Hänförelse.

INSPIRERA, v. a. 1. 1) Ingifva (genom gudomlig inverkan). — 2) Hänföra, lifva. — 3) Intala, inråda. — Part. pass. 1. *d* brukas ofta, dels som adjektiv, dels som substantiv, och betyder: Lifvad af högre ingifvelse; hänförd. Se ut som en i.

INSPRUTA, v. a. 1. Genom sprutning införa, inbringa. — Älv. *Spruta in*. — *Insprutande*, n. 4. o. *Insprutning*, f. 2.

INSPÅR, n. 3. (jäg.) 1) Se *Inför*. — 2) Spår inåt ett ställe. — *Motsats: Utspår*.

INSPÄCKA, v. a. 1. (fig.) Ymnigt inblanda. Brukas mest i part. pass. 1. *ett tal, i-d med blomstrande fraser*.

INSPÄNNA, v. a. 2. Spänna inom. 1. *håsten i skacklorna*. — Älv. *Spänna in*. — *Inspännande*, n. 4. o. *Inspänning*, f. 2.

INSPÄRRA, v. a. 1. På alla sidor innesluta, instänga. 1. *någon i fångelse*. — Älv. *Spärra in*. — *Inspärrande*, n. 4. o. *Inspärrning*, f. 2.

INSTALLATION, ---tschön, f. 3. Högstidlig insättning i embete.

INSTALLERA, v. a. 1. (fr. *Installer*) Invisa, d. v. s. högstidligt insätta i embete. — *Installerande*, n. 4. o. *Installering*, f. 2.

INSTAMPA, v. a. 1. Genom stampning indriva. — Älv. *Stampa in*. — *Instampande*, n. 4. o. *Instampning*, f. 2.

INSTANS, instånds, f. 3. (af lat. *Instantia*, enstånad begär) Domstol, med afseende på ordningen af dess behörighet att upptaga ett mål. *Första i.*, domstol, som i första hand upptager mål. *Andra, tredje i.*

INSTEK, n. 3. Egentl.: Steg inåt. Brukas endast i fig. mening och betyder: Tillfälle att vinna inflytande, ynnest, makt; framsteg. *Lemna i.*, *åt miss tankar*, låta sådana hos sig uppstå. *Få, vinna i.*, vinna inflytelse, komma i gunst; *inrita sig*, *rota sig*. *Göra i.*, *ens gunst*, allt mer tillvinna sig den. *Hafva mycket i.* hos någon, inflytande, mycket att säga; stå i mycken ynnest hos honom.

INSTICKA, v. a. 3. (höjes som *Sticka*) 1) Införa något stingande. *Han instack nålen djupt i köttet*. — 2) Införa något fint, smalt, spetsigt genom en öppning. 1. *en trådsända genom nålsögat*. — Älv. *Sticka in*. — *Instickande*, n. 4. o. *Instickning*, f. 2.

INSTICKA, v. a. 1. Sticka (hvarjehanda prydnader) i ett tyg. 1. *ett namn på en portfölj*. — Älv. *Sticka in*. — *Instickande*, n. 4. o. *Instickning*, f. 2.

INSTIFTA, v. a. 1. Inrätta, stifta. Sages om högre offentliga inrättningar och i religiös mening. *Vår Herre J. Chr. har i-t den heliga nattvarden*. — *Instiftande*, n. 4. o. *Instiftning*, f. 2.

INSTIFTARE, m. 3. En, som instiftar eller instiftat något.

INSTIFTELSE, f. 3. Handlingen, hvarigenom något instiftas.

INSTIGATOR, ---gälär, m. 3. En insekt af Pimplaslågslät, 1/2 tum lång, svart med brandgula fötter. Pimpla instigator.

INSTIKTA, v. a. 1. (bibl. o. kyrkl.) Se *Instifta*. — *Instiktande*, n. 4. o. *Instiktning*, f. 2.

INSTIKTARE, m. 3. Se *Instiftare*.

INSTIKTELSE, f. 3. Se *Instiftelse*.

INSTINKT, instinkt, m. 3. En naturlig, menisk och djur medfödd drift, som tvingar dem att åtra eller undfly en sak och företaga vissa handlingar eller rörelser. *Naturlig drift*, *djurens i.*, deras medfödda drift, att bibehålla sig själva genom val af bostad och föda, bruket af ett ändamålsenligt försvar och ett ofta ganska sinnrikt sätt att skydda och bevara sin aföda.

INSTINKTARTAD, **INSTINKTLIK**, **INSTINKTMESSIG**, a. 2. Som har egenskap af, liknar instinkt.

INSTITUT, institut, n. 3. o. 3. Inrättning, anstalt (isynn. läroanstalt). 1. *ett för Döfstumma och Blinda*.

INSTITUTION, ---tschön, f. 3. Stiftelse, inrättning (isynn. stats- och borgerlig inrättning).

INSTJELPA, v. a. 2. Stjölpa något så, att det faller in. — Älv. *Stjelpa in*. — *Instjelpande*, n. 4. o. *Instjelpning*, f. 2.

INSTOCKA, v. a. 1. Införa bin i stock eller kupa. — *Instockande*, n. 4. o. *Instockning*, f. 2.

INSTOPPA, v. a. 1. Stoppa något in i en sak. — Älv. *Stoppa in*. — *Instoppande*, n. 4. o. *Instoppning*, f. 2.

INSTORMA, v. n. 1. Se *Inrusa*. — Älv. *Storma in*. — *Instormande*, n. 4.

INSTRUERA, v. a. 1. 1) Undervisa, lära. — 2) Underrätta, säga någon, huru han i ett visst fall skall förhålla sig. — *Instruerande*, n. 4. o. *Instruering*, f. 2.

INSTRUKTION, instruktionschön, f. 3. 1) Undervisning. — 2) Muntlig eller skriftlig föreskrift, huru någon i ett visst gifvet fall bör förhålla sig. Föreläsningsföreskrift, Föreskrift.

INSTRUKTIV, instruktiv, a. 2. Undervisande, lärorik.

INSTRUKTÖR, ---ör, m. 3. Lärare, isynn. den som undervisar nyss blifna soldater i vapnens hanterande.

INSTRUMENT, ---männ, n. 3. o. 3. 1) Verktyg i allmänhet. — 2) Tonverktyg för musik. Bildar sammansättningarna Blås-, Stränginstrument, m. 3. — 3) Verktyg till kirurgiska operationer. — 4) Skriftlig uppsats, innehållande redogörelse för någon laga förättning och framläggande resultatet deraf. — Har åtskilliga sammansättningar, såsom: Boupplecknings-, Syneinstrument, m. 3.

INSTRUMENTALMUSIK, ---äl-ik, m. sing. Musik, som frambringas medelst instrumenter. Sages i motsats till Vokalmusik.

INSTRUMENTERA, v. a. 1. (i musik) Fördela ett tonstycke mellan särskilda instrumenter.

INSTRUMENTERING, f. 2. (i musik) 1) Ett tonstyckes fördelning mellan särskilda instrumenter. — 2) Sättet, huru detta blifvit utförd.

INSTRUMENTMAKARE, m. 3. En, som tillverkar instrumenter (musikaliska, optiska, nautiska eller kirurgiska). *Musikalisk, optisk i.*

INSTRYKA, v. a. 3. (höjes som *Stryka*) Genom strykning göra, att något intränger i en sak. 1. *kitt i fogarna*. — Älv. *Stryka in*. — *Instrykande*, n. 4. o. *Instrykning*, f. 2.

INSTRÅLA, v. n. 1. Kasta strålar in. *Solen i-de i rummet*. — Älv. *Stråla in*. — *Instrålände*, n. 4.

INSTRÖ, v. a. 2. Strö något in ibland. Sages både egentl. o. fig. 1. *blomster i sitt tal*. — Älv. *Strö in*. — *Inströende*, n. 4.

INSTRÖMMA, v. n. 1. 1) Flyta in. *Vattnet i-r i kvarnranan*. — 2) (fig.) I talrika massor och liksom en ström intränga. *Folket i-de på slottsborggården*. — Älv. *Strömma in*. — *Inströmmande*, n. 4.

INSTUDERA, i. instudera, v. a. 1. Inlära, inöfva. — Älv. *Studera in*. — *Instuderande*, n. 4. o. *Instudering*, f. 2.

INSTUFVA, v. a. 1. (sjöt.) Se *Stufva*, 2. — Älv. *Stufva in*. — *Instufvande*, n. 4. o. *Instufning*, f. 2.

INSTUNDÄ, v. n. 1. Nalkas. Sages i fråga om tid. *Den tiden i-r, då Julen i-r*. — Part. pres. 1. *nde* brukas nästan adjektivt i samma mening som Nästkommande, Nästa, t. ex.: 1. *är*.

INSTÄLLA, v. a. 2. 1) Ställa i det inre af en sak. 1. *ett fat i skänken*. — Älv. *Ställa in*.

— 2) a) Låta upphöra. *I utgången af en tidning.* — b) Gifva tillkänna, att någon tillämnad höglidighet, tillställning ej blifver af eller kommer att uppskjutas. *Spektaklet för i dag har blifvit i-lått.* — 3) Med tjenliga medel laga, att någon inflnner sig på ort som vederbör. *I någon inför domstol.* — *I sig, v. r.* Efter föregående kallelse infinna sig på föreskrifven ort. *I sig för rätten, för domaren, vid domstolen.* — *Inställande, n. 4.* (för aktiv, alla bem.) o. *Inställning, f. 2.* (för aktiv, bem. 1 o. 2).

INSTÄLLELSE, f. 5. 1) Händelsen, att någon inställer sig. *Iakttaga i. vid domstol.* — 2) Omständigheten, att någon blir inställd vid domstol. *Anbefalla en persons i. med tjenliga medel.*

INSTÄLLESEDAG, m. 2. Dag, då någon är kallad att inställa sig på föreskrifven, uppgifven ort. *I-en för parterna i ett mål.* *I i konkurs, den dag, till hvilken domstol instämt borgenärerna att sig derstädes infinna, för att sina fordringar förte och beakta.*

INSTÄLLNINGSGÄFVA, f. 1. Gåfva, förmåga att ställa sig in hos folk.

INSTÄLLSAM, a. 2. Som söker att ställa sig in, att göra sig behaglig. *En i. människa.* Man säger äfv. *I-t väsende, skick, o. s. v. I-ma maner.* — *Syn. Insinuant.*

INSTÄLLSAMHET, f. 5. Egenskapen att vara inställsam, inställsam skick, väsende.

INSTÄMMA, v. a. 2. 1) Kalla någon att inställa sig vid domstol. *Han har blifvit i-må till hofrätten.* — 2) Genom laga stämning göra en sak anhängig vid domstol. *Saken är i-må till häradsrätten.* — *V. n. 1)* a) Börja att sjunga tillsammans. *Hela församlingen i-må i psalmen: Lofver Herren!* — b) Börja att sjunga samma melodi som en eller flera andra. *Jag i-må i den nyss började sången.* — c) Börja att säga eller ropa det samma som andra. *Han i-må i mängdens glädjerop.* — 2) (fig.) a) Yttra sig vara af samma tanke med någon. *Jag i-mer med honom i den saken.* *Deruti i-må alla.* — b) Vara af samma mening, vara öfverens. *De i. deruti, att . . .* — c) (om sak) Öfverensstämma. *Det i-mer med mitt intresse. Det afgifna utlåtandet i-mer till alla delar med förslaget.* Någon gång säges äfv. *Stämna i-n.* — *Syn. Se Öfverensstämma.*

INSTÄMMADE, n. 4. 1) (aktivt) Se *Instämning, f. 1.* — 2) (neutralt) a) Handlingen, hvarigenom någon instämmer i en sång, en yttrad mening, o. s. v. — b) Se *Öfverensstämmelse.*

INSTÄMNING, f. 2. Handlingen, hvarigenom person eller sak instämmer till domstol.

INSTÄNGA, v. a. 2. Stänga någon inne i hus, rum eller på annat ställe, så att han ej slipper ut. *I någon i en hammare, en källare.* — Äfv. *Stänga i-n.* — *Instängande, n. 4. o. Instängning, f. 2.*

INSTÖRTA, v. n. 1. 1) Se *Inrusa.* — 2) Falla ihop i en hög. Säges om hus o. d. — Äfv. *Störta i-n.* — *Instörtande, n. 4.* (för begge bem.) o. *Instörtning, f. 2.* (för bem. 2).

INSTÖTA, v. a. 2. Med en stöt eller med stöter indelfva. — Äfv. *Stöta i-n.* — *Instötande, n. 4. o. Instötning, f. 2.*

INSUBORDINATION, insubordinationschön, f. 5. Olydnad i tjensten, förgripelse mot förman.

INSUGA, v. a. 3. (höjes som *Suga*) Genom sugning indraga. Kan till subjekt hafva både person och sak. *I något i munnen. Svampen*

i-ger vatten. — Äfv. *Suga i-n.* — *I sig, v. r.* Säges om flytande ämnen, då de intränga genom porerna på fasta kroppar. *Vatten i-ger sig i sandsten.* — Äfv. *Suga i-n sig.*

INSUGANDE, n. 4. Handlingen eller verkningen, då något insugas.

INSUGNING, f. 2. 1) Se *Insugande.* — 2) Ett flytande ämnes inträngande i porerna på fasta kroppar.

INSUGNINGSRÖR, n. 5. (anat.) Rör, som insuger flytande eller luftformiga ämnen utifrån och förer dem till mjölkkanalen.

INSULAR, --är, a. 2. (af lat. *insula*, ö)

1) Som tillhör, har afseende på eller egenskap af ö. — 2) Som bor eller finnes på en ö.

INSULT, insult, m. 3. Skymf, förolämpning.

INSULTARE, v. a. 1. (lat. *insultare*) Skymfa, groft förolämpa.

INSUPA, v. a. 3. (höjes som *Supa*) 1) Med mun eller näsa indraga. *Han insöp med begärlighet den tjufva drycken.* *I en frisk och ren luft.* — 2) Säges äfv. om kroppar, ämnen, som draga i sig flytande ämnen eller fuktighet. *Salt i-per fuktighet ur luften.* — *Syn. Insuga, Dricka in.* — 3) (fig.) Inhämta, i själ och sinne emottaga. *Han har i borndomen i-pit goda grundsatser.* *Han insöp med modersmjölken hat till allt ondt.* — *Insupande, n. 4. o. Insupning, f. 2.*

INSURGENT, insurrjant, m. 3. I uppror stadt undersökt.

INSURGERA, insurrjera, v. a. 1. Uppvigla till uppror, försätta i upprorstillstånd.

INSURREKTION, insurräckschön, f. 3. Undersåters uppresning emot deras regering, uppror.

INSVEPA, v. a. 2. På alla sidor tätt omveckla med något betäckande. *I ett barn i en schal.* (Fig.) *I sitt tal i mörka tånelser.* — *I sig, v. r.* Veckla tätt omkring sig något betäckande. *I sig i kappan, i läcket.* — Äfv. *Svepa i-n o. Svepa i-n sig.* — *Insvepande, n. 4. o. Insvepning, f. 2.*

INSY, v. n. 2. 1) Innesluta något i en sak och sy till derom. *I penningar i kläderna.* — 2) Sy hvarjehanda prydnader, figurer o. s. v. på ett tyg. *Hon har i-tt hans namn på portföljen.* — Äfv. *Sy i-n.* — *Insyende, n. 4.*

INSYTA, v. a. 1. Göra tjenlig till förvaring genom inkokning i socker. *I frukt, ingefära.*

— Äfv. *Sylla i-n.* — *I sig, v. r.* Genom eget förvällande, dåligt uppförande, försätta sig i någon svår belägenhet, göra sig föraktad, o. s. v. — Vanligare *Sylla i-n sig.* — *I-d, part. pass. I. ingefära, frukt.* (Fig. fam.) *I i skuld, mycket skuldsatt.* *De äro mycket i-e, de ha mycket att göra med hvarandra, äro förtrolliga vänner.* — *Insyttande, n. 4. o. Insyttning, f. 2.*

INSÄPA, v. a. 1. Öfverstryka med såpa.

INSÄNDA, v. a. 2. 1) Sända till det inre af en ort, ett ställe. *I någon till staden.* — 2) Till vederbörande myndighet sända, låta aflemba. *Han har i-dt sin afskedsansökan.* — Äfv. *Sända i-n.* — *Insändande, n. 4. o. Insändning, f. 2.*

INSÄNKA, v. a. 2. Göra djupare inåt. — Äfv. *Sänka i-n.* — *Insänkande, n. 4.*

INSÄNKNING, f. 2. 1) Handlingen, förfarandet, då något insänkes. — 2) Insänkt ställe.

INSÄTTA, v. a. 2. (höjes som *Sätta*) 1) Sätta i det inre af något. *I ett fat i skåpet.* *I några blad i en bok.* — 2) Införa, låta införa. *I någon i fängelse.* — 3) (om penningar) Nedsätta,

placera. *I penningar i banken, der inlemua penningar mot beräkning af ränta.* — 4) (fig.) *I-någon till arfvinge, till styresman, o. s. v., dertill förordna.* *I någon i ett embete, en syssla, beklada dermed, sätta i utöfning deraf.* *I i en förläning, gifva en sådan.* *I i besittning af ett arv, låta någon i verkligheten tillträda det.* *I någon i sina rättigheter, återförsätta någon utöfningen deraf.* — Äfv. *Sätta i-n, för bem. 1 o. 2.* — *Insättande, n. 4.*

INSÄTTNING, f. 2. 1) Handlingen, hvarigenom någon eller något insättes. *Göra i. i banken, der insätta penningar.* — 2) Beloppet af en insatt penningssumma. *Hans i. i banken var 10,000 r:dr.*

INSÖFVA, v. a. 2. Försätta i sömn. (Fig.) *I i någon, vänja dervid, så att man ej tänker på annat.* *I i säkerhet, göra någon fullkomligt säker och sorglös.* — Äfv. *Söfva i-n.* — *Insöfvande, n. 4. o. Insöfning, f. 2.*

INSÖRPLA, v. a. 1. Långsamt insupa vätsaktig mat emellan läpparna i munnen. — *Insörplande, n. 4. o. Insörpling, f. 2.*

INTAGA, v. a. 3. (höjes som *Taga*) 1) Taga och infylla i det inre af ett rum, ett ställe. *I den uthängda skynlen i boden.* — 2) Införa i munnen och nedsvälja; förtära. *I ett läkemedel.* *I frukost, middag, kaffe.* — 3) Gifva befallning om införandet af något, requirera in, beställa. *Viingo in på ett schweizeri, der han intog glass, låt intaga g.* — 4) Med vapenmakt taga i besittning. *I en stad, en fästning.* — 5) (sjöt.) *I segel, ej mer halva dem utspända.* *I barlast, vatten, föra b., v. om bord.* — 6) *I i ett sällskap, upptaga, låta deri få inträde.* *I en uppsats i en tidning, införa den der.* *I sin plats, sätta eller ställa sig på sin bestämde plats.* *I ett jordstycke, inhägnat det till odling. Deltag i-ger en stor rymd, upptager, innesätter &c.* — 7) (fig.) a) I hög grad behaga. *Han intog alla genom sitt behagliga väsen.* *Hon förstår att i. allas hjertan.* *Låta sig i-s af en kvinns behag.* — b) *Låta sig i-s af en tanke, ett tvivel, öfverlemba sig deraf.* — *Taga i-n säges äfv. för alla bem. utom 7.* — *I-gen, part. pass.* Brukas stundom nästan adjektivt. *I af fördomar, af kärlek till någon, af fasa, af fruktan, oro.* *I af sig sjelf, egenkär.* *I af sina förtjenster, som gör sig hög tanka derom.*

INTAGA, f. 1. Oskift mark, som inhägnas till odling.

INTAGANDE, n. 4. 1) Handlingen, hvarigenom någon ell. något intages (i alla bem. utom 7). — Adj. 1. (egentl. part. akt. af *Intaga*) Som intager sinnet, i hög grad behagar. Säges både om person och sak. *Ellt i. fruntimmer.* *Ellt i. väsende, skick.* *I. maner.* *En i. berättelse, musik.* — *Syn. Se Vacker, Behaglig.*

INTAGNING, f. 2. Se *Intagande, n.*

INTALA, v. a. 1. o. 2. Genom sitt tal ingifva en något i själen. *I någon med, förtröstan.* *Hvem är det, som i-t dig att göra det?* *Låta i. sig att begå en dårskap.*

INTALAN, f. sing. indef. INTALANDE, n. 4. o. INTALELSE, f. 5. Tal, hvarigenom man ingifver en något i själen.

INTAPPA, v. a. 1. Infoga medelst tappar. — *Intappande, n. 4. o. Intappning, f. 2.*

INTE, innte, adv. Egentl. förkortadt af *Intet.* Brukas i umgängestal och den lägre dialogen i st. f. Icke, t. ex.: *Det har jag inte hört.* *Han var inte hemma.*

INTECKNA, v. a. 1. (Egentl.: inskrifva i bok, på lista, o. s. v.) *Låta i. egendom, vid domstol låta uppteckna egendom såsom stående i pant för en viss skuldsamman.* *Låta i. sin egendom för en summa af . . .* — *I-d, part. pass. I. egendom.* *I. fordran, som vid domstol blifvit upptecknad och hvarför säkerhet i gäldenärs egendom erhållits.*

INTECKNANDE, n. 4. Laga åtgärd, hvarigenom egendom för skuld intecknas.

INTECKNING, f. 2. 1) Se *Intecknande.* *Begära, söka i. i en persons egendom för hos honom ägande fordran.* — 2) I *Dombok* gjord anteckning om viss uppgifven egendoms häftande såsom pant för skuld. *Taga i. i ens egendom, vid vederbörlig domstol förskaffa sig den.* *Gifva i. i sin egendom, låta sin egendom intecknas till säkerhet för en borgenär.* *Hafva i. i en egendom, äga af domstol medgifven rätt till godtgörelse för fordran ur en egendom, i händelse gäldenären ej betalar.* *Lån emot i. Hafva första i-en, äldre i.* — *Ss. I-sprotokoll.*

INTEGRALRÄKNING, --räknimg, f. 2. (mat.) Den delen af infinitesimalräkningen (se d. o.), som lärer, att af en gifven equation emellan två eller flera variabla storheters differentialer finna en equation eller relation emellan själva dessa storheter.

INTEGRERANDE, a. 7. Till det hela väsendtligen hörande. Brukas isynn. i det politiska språket. *En i. del af en stat.*

INTELLEKTUEL, intelläktuell, a. 2. Förståndet tillhörig, som har afseende på förståndet. — *Motsats:* Sinlig. [— lect. —]

INTELLIGENS, intellijäns, f. 3. 1) Förstånd. — 2) Genom förståndet ynnan insigt. — 3) Ett med förstånd och insigt begäfvadt väsen.

INTELLIGENT, intellijänt, a. 1. Förståndig, kunnig, insigtsfull.

INTENDENT, intändant, m. 3. Person, som har uppteende öfver något, t. ex. ett offentligt institut, museum, o. s. v.

INTENDENTSKAP, --dantshap, n. 3. En intendents befattning.

INTENSION, intännschön, f. 5. Graden af inre kraft hos ett ting.

INTENSITET, intännsitet, f. 5. Grad af styrka eller verksamhet.

INTENSIV, intännsiv, a. 2. Som har afseende på inre kraft. *I storhet, som blott mätes efter grader.* *I känsla, stark, liflig känsla.*

INTENTION, intännschön, f. 5. Ålsigt, syftemål.

INTERCEBERA, inntresdera, v. n. 1. Medla; ägga sig ut, fölla förbön för.

INTERCESSION, inntreschön, f. 3. Medling, förbön.

INTERDIKT, inntrdikt, n. 5. o. 6. Kyrkostraff, bestående i uteslutning ifrån kyrkans gemenskap, hvarmed förordn påfven, till tuktan för uppstudsighet, belade hela städer, landskap och länder. [— dict.]

INTERESSE, m. fl., se Intresse, m. fl.

INTERFOLIERA, v. a. 1. *I en bok, emellan bladen deri inhäfta hvita pappersblad (för anteckningar, o. s. v.).* — *Interfolierande, n. 4. o. Interfoliering, f. 2.*

INTERIMISTISK, a. 2. (af lat. *Interim*, emellertid) Antagen, gällande för kort tid, tills vidare.

INTERIMSFÖRDRAG, n. 5. Fördrag, som gäller endast ad interim, d. v. s. tills vidare.

INTERJEKTION, innt'rjächtschön, f. 3. (gram.) Partikel, som uttrycker någon känsla eller sinnesrörelse. Utropsord. [- ject -.]

INTERLOKUTORIEDOM, ---- tioriedóm, m. 2. Dom eller utslag, som endast har afseende på vissa till utredningen af ett mål hörande omständigheter. *Fälla i.* [- locu -.]

INTERMED, innt'rméd, m. o. n. 3. Se *Intermezzo*.

INTERMEDIÄR, ---- ä'r, a. 2. Mellanliggande, mellanvarande.

INTERMEZZO, innt'rméso, n. (ital.) Scenisk föreställning, som ges emellan akterna af ett skådespel.

INTERMITTENT, innt'rmittänt, a. 1. *I feber*, som återkommer efter vissa mellantider. *I puls*, ojämn, afbruten.

INTERNUNTE, innt'rnnntse, m. 3. Påfäst sändebud till utländska mindre hof.

INTERPELLATION, ---- tschön, f. 3. Åläggande eller begäran att förklara sig. Jfr. *Interpellera*.

INTERPELLERA, v. a. 1. 1) Ålägga att förklara sig eller svara inför rätta. — 2) (i parlamentarisk stil) Begära förklaring af regeringens ministrar eller rådgifvare rörande någon vigtig statsfråga. — *InterPELLERande*, n. 4. o. *InterPELLERING*, f. 2.

INTERPOLERA, v. a. 1. Genom inflickning förfalska. — *InterPOLERande*, n. 4. o. *InterPOLERING*, f. 2.

INTERPRETATION, ---- tschön, f. 5. Tolkning, förklaring, utläggning.

INTERPUNKTERA, v. a. 1. (gram.) Afdelade genom skilletecken. [- punct -.]

INTERPUNKTERING, f. 2. och

INTERPUNKTION, ---- tschön, f. 5. (gram.) 1) Afdelande genom skilletecken. — 2) Skilletecken, hvarmed texten i skriften blifvit afdelad; sättet, huru detta är gjort. [- punct -.]

INTERPUNKTIONSTECKEN, ---- tschöns-tecken, n. 5. Skilletecken. [- punct -.]

INTERREGNUM, innt'räggnumm, n. pl. — *regna*. (lat.) Mellanregering.

INTERSEKTION, innt'rsäckschön, f. 3. Genomskärning.

INTERVALL, innt'rväll, m. o. n. 3. 1) Mellanrum. — 2) Mellantid. — 3) (i musik) a) Afståndet emellan tvenne toner. — b) Den ton, som genom intervallets namn betecknas. — 4) (med.) Feberfri mellantid.

INTERVENERA, v. n. 1. Mellankomma, träda emellan, lägga sig emellan, media.

INTERVENTION, innt'rväntschön, f. 3. Mellankomst, bemedling.

INTESTINALMASK, inntässtinalmässk, m. 2. (nat. hist.) Stråldjur, tillhörande 2dra klassen eller *Intestinalmaskarna*, hvilka för det mesta leva i det lura af andra djurs kroppar.

INTET, n. Se *Ingen*.

INTETDERA, n. Se *Ingendera*.

INTILL, innt'ill, prep. Ända till. Brukas både om tid och rum. *Stiga fram ända i tronen. Stå i vatten i halsen. Ända i döden trogen.* — *Adv.* (innt'ill) 1) Fram till (någon ifrågasvarande person eller sak). *Gå närmare i.* — 2) Invid. *Nära i belägen.*

INTILDESS, inntilldä'ss, konj. *I* eller *I att*, ända till dess att. *I ett lyckligare förhållande inträder.* — *Adv.* Till dess, till den tiden, dessförinnan. *I får han väl gifva sig tillamod.*

INTIM, innt'im, a. 2. (lat. *Intimus*) Förtrogen, innerlig. *I vän, vänskap.*

INTIMATION, ---- tschön, f. 3. Införande i tidning. *I af en annons.* — *Ss. I-skostnad.*

INTIMERA, v. a. 1. (lat. *Intimare*) Införa i tidning.

INTINGA, v. a. 1. Tinga att komma in. *I hästar till staden.* — *Älv. Tinga i'n.* — *Intingande*, n. 4.

INTJARA, v. a. 1. Överstryka med tjära. *Så att den väl tränger in.* — *Älv. Tjära i'n.* — *Intjäreande*, n. 4.

INTOLERABEL, ---- äb'l, a. 2. Odräglig.

INTOLERANS, ---- äns, f. 3. Ofördragsamhet, isynn. i religiöst afseende.

INTOLERANT, ---- änt, a. 1. Ofördragsam.

INTONATION, ---- tschön, f. 5. 1) En tons angifvande. — 2) Konsten att riktigt träffa en ton. — 3) Ljudfall, tonfall, vid tal eller läsning.

INTONERA, v. a. 1. 1) Angifva tonen till en melodi. — 2) Sjunga för altare.

INTONERING, f. 2. Se *Intonation*.

INTORKA, v. n. 1. 1) Genom torka minskas eller försvinna. — *Älv. Torka i'n.* — 2) (fig. fam.) Blifva till intet, blifva intet af. *Kalasat i-de.* — Vanligare *Torka i'n.* — *Intorkande*, n. 4. o. *Intorkning*, f. 2.

INTRADER, innt'rädr, m. 3. pl. Inkomster. *Kronans i.*

INTRAMPA, v. a. 1. Genom trampning indriva, intränga. — *Älv. Trampa i'n.* — *Intrampande*, n. 4. o. *Intrampning*, f. 2.

INTRANSITIV, innt'ränsitiv, a. 2. (gram.) *I verb*, tidsord, som utmärker blott ett tillstånd eller en verksamhet, hvilken icke öfvergår till ett annat ting. Detsamma som *Neutralt Verb*.

INTRASSLA, v. a. 1. Invechla något så, att det blir trassligt. — *Älv. Trassla i'n.* — *Intrasslande*, n. 4.

INTRASSLING, f. 2. 1) Handlingen, hvarigenom något intrasslas. — 2) Intrasslad tillstånd.

INTRATTA, v. a. 1. 1) Medelst trätt tömma ett flytande ämne i ett kärl. — 2) (fig. fam.) Med mycken möda bibringa. *I glasor i hufvudet på någon.* — *Älv. Tratta i'n.* — *Intrattande*, n. 4. o. *Inträttning*, f. 2.

INTRESSANT, innt'rässänt, a. 1. Som väcker lifligt deltagande och uppmärksamhet; underhållande, roende. — Skrifves *Älv. Interessant*.

INTRESSE, n. 4. (af lat. *Interesse*, vara angeläget, angå) 1) Fördel. *Bevaka sitt i. Det är hans eget i. att göra det. Hvar och en ser på sitt eget i.* — *Syn. Nyta, Gagn.* — 2) Förhållande, som rörer någons fördel. *Vi hafva samma i'n. Samhällets olika i'n.* — 3) a) Ranta på penningar, beräknad eller visat för bundradet. *Huru mycket har han i i. på sina penningar?* *Fyra procent.* — b) Beloppet af ranta för en penningssumma på viss given tid. *Det årliga i-t på penningarna stiger till 600 r:dr.* — 4) Lifligt deltagande. *Vagningen väckte mycket i. hos alla de närvarande. Med mycket i. följa gången af en sak.* — 5) Egenskap att väcka deltagande, förmåga att underhålla, roa; nojsamhet. *Boken saknar icke i. Det är en pjes utan allt i.* — Skrifves *Älv. Interesse*.

INTRESSANT, innt'rässänt, m. 3. Delägare, deltagare (i företag, o. s. v.). — *Älv. Interessent*.

INTRESSERSKAP, ---- äntskäp, n. 5. Delägande, andel i något.

INTRESSERA, v. a. 1. 1) Göra till deltagare. *I någon i ett företag.* — 2) Väcka lifligt del-

tagande, fängsla nyfikenheten; uppmärksamheten, underhålla, roa. *Saken, boken, pjesen i-r mig på det högsta.* — 3) *I för en sak*, väcka lifligt deltagande derför. — 4) Röra, angå. *Det är en sak, som alls icke i-r mig. Hvad skulle det i. dig?* — 5) (om person) Intaga, vinna tillgifvenhet, väcka deltagande. *Hon är ej vacker, men i-r alla.* — *I stig, v. r. I sig för*, hysa deltagande, lägga sig ut för, deltaga i ens öde. — *I-d, part. pass. I för någon*, som deltagar i ens öde. *I för en sak*, som här föder af en saks framgång. *I i något*, delägare, deltagare deri. *Älv. Intressera*.

INTRESSERÄKNING, f. 2. Det slags räkningssätt, som sysselsätter sig med beräkning af intressen å kapitaler.

INTRIG, innt'rig, m. 3. (fr. *Intrigue*) 1) Listig, invecklad anläggning; (i plur.) ränker. — 2) Hemlig kärlekshandel. — 3) Sammanknytning af händelserna i ett dramatiskt arbete.

INTRIGANT, innt'rigänt, a. 1. Ränksfull. — *S. m. Ränksmidare.*

INTRIGERA, v. n. 1. Bruka ränker.

INTRIGMAKARE, m. 3. Ränksmidare.

INTRIGSTYCKE, n. 4. Dramatiskt arbete.

hvars hufvudsakliga förtjenst ligger i intrigen, d. v. s. händelsernas sammanknytning.

INTRIKAT, ---- ät, a. 1. (af lat. *Intricare*, bringa i oreda) 1) (om sak) Intrasslad; kinlig, krånglig, benig, betänklig. — 2) Illistig, ränksfull.

INTRODUCERA, v. a. 1. Införa; skaffa inträde (i sällskap, o. s. v.). — *Introducerande*, n. 4. o. *Introducering*, f. 2.

INTRODUKTION, ---- dackschön, f. 3. 1) Införande; förskaftande af inträde. — 2) Tillfället, då någon gör sitt inträde, t. ex. i en orden. — 3) (i musik) Inledning till ett tonstycke.

INTROLLA, v. a. 1. Genom trolleri göra, att någon eller något inkommer. — *Älv. Trolla i'n.* — *Introllande*, n. 4.

INTRUGA, v. a. 1. Truga i en något. — *Intrugande*, n. 4.

INTRUCK, n. 3. 1) Intrückt spår, märke efter något; bild, uppkommen genom det derigenom afbildade föremålets intrückning i ytan af ett annat föremål. *Man träffar ofta i af djur och växter i sten.* — 2) (fig.) Inverkan på själen, sinnet, af person eller sak. *Händelsen gjorde ett lifligt i. på honom. Yttre i., af yttre föremål. Emottaga ett i.*

INTRUCKÄ, v. a. 2. 1) Genom en saks tryckning emot ytan af ett föremål deri lemna spår, märke efter det påtryckta. *I sitt namn i väx med ett stigit.* — *Älv. Trycka i'n.* — 2) (fig.) Inskärpa, implanta. *I något i ens själ, minne. Hennes bild är för evigt i-ett i min själ.* — *Intruckande*, n. 4.

INTRUCKNING, f. 2. 1) Handlingen, hvarigenom något intrucks. — 2) Se *Intryck*.

INTRÄNGA, n. 5. (egentl. Inträngande) Skada, som man tillfogar någon, genom att olofligtvis begagna hans rättigheter. *Göra i. i ens närving.*

INTRÄDA, v. a. 2. 1. Träda, insticka, införa i något. *I trädskändan i nålsögar. I handen i ärmnen.* — *Älv. Träda i'n.* — *Inträdande*, n. 4.

INTRÄDA, v. n. 2. II. 1) Träda, stiga, gå in. *I i kyrkan.* — 2) (fig.) Börja. *Ett nytt tidskifte har nu i-dt. I i sitt 50:de år. I i utöfningen af sina rättigheter, börja att ut-*

öfva dem. — *Älv. Träda i'n.* — *Inträdande*, n. 4.

INTRÄDE, n. 4. 1) Händelsen, att någon inträder. *Vid hans i. i rummet, på scenen.* — 2) Första gången, då man förrättar en erhållen syssla, utöfvar nya rättigheter, o. s. v. *Göra sitt i. i ett embete, en tjänst. En prests i. första gången han förrättat tjänsten i en församling, der han blifvit pastor eller komminister.*

INTRÄDESAFGIFT, f. 3. Afgift, som erlägges för tillståndet att inträda på ett ställe, t. ex. vid en konsert. — *Syn. Inträdespenningar.*

INTRÄDESBILJETT, ---- jätt, m. 3. Se *Biljett*, 2.

INTRÄDESKALAS, ---- äs, m. 3. Kalas, som tillställas af en embets- eller tjänsteman, vid hans inträde i tjänsten. — *Syn. Inträdesmåltid.*

INTRÄDESMÅLTID, m. 3. Se *Inträdeskalas*.

INTRÄDESPENNINGAR, m. 2. pl. Se *Inträdesafgift*.

INTRÄDESPREDIKAN, f. sing. indef. Predikan, som hålles af en prest, då han gör sitt inträde i en kyrka.

INTRÄDESTAL, n. 3. Tal, som hålles af någon, då han gör sitt inträde i embete eller värdighet.

INTRÄFFA, v. n. 1. 1) (om person) Anlända, ankomma. *Dagen, då han i-de i Stockholm.* — 2) Hända. *Om den händelsen i-r.* — *Syn. Se Hända.* — 3) Se *Infalla*, 3. — 4) Gå i fullbordan, slå in. *Hans spådom inträffade ej.* — *Älv. Träffa i'n* (utom för bem. 1). — *Inträffande*, n. 4.

INTRÄNGA, v. n. 2. Egentl.: Genom trängsel bana sig väg in. 1) a) Med våld bana sig väg in. *I i ett rum. Fienden i-gde långt in i landet. I bland fienderna.* — b) Resa, färdas långt in i ett land. *Resande hafva i-gt djupt i detta land.* — 2) (om sak) Insgå sig i en kropp, ett ämne. *Vattnet i-ger i stampen. Oljan i-ger i papperet.* — 3) (fig.) a) Göra sig väl bekant med. *I i naturens hemligheter.* — b) Göra djupt intrückt. *Ett tal, som i-ger i själen.* — *Älv. Tränga i'n.* — V. a. Genom påträngning indriva; intvinga. *I någon i ett rum.* — *I sig, v. r. Se Intränga, v. n. 1, a och 2. Se f. 5. Tränga sig i'n.*

INTRÄNGÄDE, n. 4. Handlingen eller verknin-

gen, då någon eller något intränger (för v. n.).

INTRÄNGNING, f. 2. Handlingen, hvarigenom någon tränges in. Se *Intränga*, v. a.

INTVINGA, v. a. 1. Med våld, genom tvång indriva. — *Älv. Tvinga i'n.* — *Intvingande*, n. 4.

INTUITION, ---- tschön, f. 3. Åskådning.

INTUITIV, ---- v, a. 2. Åskådlig.

INTVÄLA, v. a. 1. 1) Med två väl öfverstryka. — 2) (fig. fam.) a) Lexa upp, skurpena. — b) Lura, bedraga. — *Älv. Tvåla i'n.* — *Intvålände*, n. 4. o. *Intvålning*, f. 2.

INTYG, n. 5. Muntligt eller skriftligt vittnesbörd, hvarigenom något intygas. *Åga i. om god fräjd. Skaffa sig i. om något. Enligt hans i.* — *Syn. Intygande.* Se *Älv. Betyg*.

INTYGA, v. a. 1. Muntligen eller skriftligen vittsorda en omständighet, ett förhållande. *I sanningen af något. Alla i-de, att . . . Skriftligen i. något.* — *Syn. Se Betyga, Be-*

kräfta.

INTYGANDE, n. 4. 1) Handlingen, hvarigenom något intygas. — 2) Se *Intyg*.

INTÄG, i'ntäg, n. 5. Handlingen, då man intägar. Sägdes om krigsfolk, procession och skämtvis om flera personer, som till fots följdes åt in i ett ställe. *En högtidligt i. Göra sitt i. i en stad.*

INTÄGA, v. n. 1. Ingå i tågande trupp, tågvis. Brukas om krigsfolk och processioner, äfven som skämtvis. *Armén i-de i staden.* — Älv. *Täga i'n.* — *Intäggande, n. 4.*

INTÄGT, i'ntäkt, m. 3. Hvad som uppbäres i skatt, afgift o. s. v. eller fås in genom biljettförsäljning vid offentliga representationer, o. s. v. *Kronans i-er. I-en af ett recitörspektakel.* — Syn. Upphörd.

INUNDER, inu'nd'r, prep. Se *Under*, prep. 1. *i skäpet.* — Adv. Under något ifrågavarande föremål. *Det låg i. och icke uppöfver.*

INUTI, i'nuti, prep. I det inre af. *Städerna i. landet.* — Adv. I det inre af något ifrågavarande föremål. *Utanpå friskt, i. skämdt.*

INVALID, -l'id, m. 3. (lat. *invalidus*, orklös) 1) En genom ålder eller sår till vidare tjänst oduglig krigare. — 2) (fig. fam.) En, som genom ålder eller sjukdom är till vidare tjänst eller arbete oförmögen.

INVALIDHUS, -l'idhús, n. 3. Offentlig anstalt, der krigsmän, som genom ålder eller erhållna sår äro till vidare tjänst odugliga, njuta hustrum, föda och kläder. — Kalles älv. *invalid-inrdtning.*

INVANDRA, v. n. 1. 1) Vandra, gå in i ett ställe. *Stora folkskaror i-de i parken.* — Älv. *Vandra i'n.* — 2) Inflytta i ett land. *Många tusende i. årligen i Amerika.* — *Invandrande, n. 4. o. Invandring, f. 2.*

INVARPA, v. a. 1. Genom varpning införa (ett fartyg). — *Invarpande, n. 4. o. Invarpning, f. 2.*

INVASION, -schón, f. 3. Fiendtligt infall. INVECKLA, v. a. 1. 1) Innesluta en sak i något, som man vecklar deromkring. *I. något i papper.* — Älv. *Veckla i'n.* — 2) (fig.) a) Göra trasligt, svår att utreda. *I. en sak.* — b) *I. någon i sin olycka*, draga någon med sig i olycka. — Syn. Förveckla. — *I. sig, v. r. 1)* Omgifva sig med något, som vecklas omkring. *I. sig i en kappa.* — Älv. *Veckla i'n sig.* — 2) (fig.) *I. sig i motsägelser*, utan att man själf märker det, göra stridliga uppgifter, så att man har allt svårare att reda sig. *I. sig i en fara*, genom oförsigtighet, utan att man själf märker det, utsätta sig derför. — *Invecklande, n. 4. o. Inveckling, f. 2.*

INVEFVA, v. a. 1. Se *Inveckla*. — Älv. *Vefva i'n.* — *Invefvande, n. 4.*

INVENTARIEBOK, inu'vntäriëbók, f. 3. pl. — böcker. Räkenskapsbok, hvaruti införas de årliga inventarierna af kontanta tillgångar, varor, fastigheter, moblier, debitorer och kreditorer.

INVENTARIUM, inu'vntärium, n. 3. pl. — *ier*. 1) Förteckning på lösegendom i ett bo, på en gård, vid en fabrik, o. s. v.; älv. förteckning på de särskilda varorna, effekterna i ett varulager, ett upplag, magasin, o. s. v. — 2) Samtliga effekter, varor, hvaröfver sådan förteckning blifvit upprättad.

INVENTERA, v. a. 1. 1) Uppräta inventarium. — 2) Uppdäna, uppdika. — *Inventerande, n. 4. o. Inventering, f. 2.*

INVENTION, inu'vntschón, f. 3. Uppfinning. INVENTIÖS, inu'vntschö's, a. 2. Uppfinningsrik.

INVERKA, v. n. 4. (l. *einwirken*) Utöfva verkan. *Denna händelse i-de mycket på hans lynne.* — Syn. Se *Verka*.

INVERKAN, f. sing. indef. Verkan, som utöfvas på något. *Denna omständighet är utan all i. på målets slutliga utförande.* — Syn. Se *Verkan*.

INVERSION, inu'vrrschón, f. 3. (gram.) Omflyttning af ordens naturliga ordning. Omvänd ordföljd.

INVERTES, i'nnv'rrtäss, a. oböjl. Inre. Sägdes både i fysisk och andlig mening. *De i. delarne af kroppen. I. sjukdom. I. krig. I. strid.* — Adv. Inuti, i det inre. *I. äro de glupande ulfvar. Bruka ett medel i.*, genom intågning. [Invertes.]

INVESTITUR, inu'vstitúr, f. 3. (af lat. *investire*, bekläda) Högtidlig insättning i ett embete.

INVEKLA, v. a. 1. Genom vexling inkomma, återtaga, återfå. *Banken i-r sina sedlar.* — Älv. *Veckla i'n.* — *Inveklade, n. 4. o. Inveklung, f. 2.*

INVID, inu'vi'd o. i'nnvi'd, prep. Tätt utmed. *I. kyrkan.* — Adv. Tätt utmed något ifrågavarande föremål, ställe. *Belågen der i.*

INVIGA, v. a. 2. 1) Med vissa ceremonier helga åt Gud eller någon gudomlighet. *I. en kyrka, en biskop. I. kyrkklockor.* — 2) a) (med afseende på Grekern och Romarnes forna hedniska religion) Upptaga bland antalet af dem, som ägde en högre, för den stora mängden obekant kunskap i religionen och gudstjänstens betydelse. *I. någon i de Eleusinska mysterierna.* — b) (i utsträckt mening) Bibringa insigt i de högre sanningarna af en religion, hvilken som helst, och dess inre, hemliga mening. — 3) (fig.) a) Bibringa kunskap i en sak, i vetenskap, konst, yrke, o. s. v. *Han är ännu icke i-gd i hemligheten. I. någon i filosofiens hemligheter, i politikens hemliga lärar.* — b) (fam.) Första gången bruka något. *I. en ny klädning.* — *Viga i'n* säges älv. för bem. 1 o. 3, b. — *Invigande, n. 4. o. Invigning, f. 2.*

INVIKA, v. a. 3. (böjes som *Vika*) Vika inåt. — Älv. *Vika i'n.* — *Invikande, n. 4.*

INVIKNING, f. 2. 1) Handlingen, hvarigenom något invikes. — 2) Inviket ställe; hvad som blifvit inviket. *En i. på en klädning.*

INVIOLEBOK, -láb'l, a. 2. Okränkbar, oantastlig.

INVIRA, v. a. 1. Se *Invefva*. — Älv. *Vira i'n.* — *Invirande, n. 4.*

INVIRKA, v. a. 1. Virka (prydnader, figurer o. d.) på ett tyg. *I. blommor på ett tyg.* — Älv. *Virka i'n.* — *Invirkande, n. 4. o. Invirkning, f. 2.*

INVISA, v. a. 1. o. 2. 1) Visa någon vägen in. — Älv. *Visa i'n.* — 2) Se *Anvisa*, 3. — *Invisande, n. 4.*

INVISNING, f. 2. 1) Handlingen, hvarigenom någon invisas. — 2) Se *Anvisning*, 3. *Gifva, få, hafva i. på någon.*

INVT, inu'vi't, m. 3. (af lat. *invitare*, inbjuda) 1) (i vissa kortspel) Uppmaning till medspelaren genom utspelandet af ett lägre kort, att hålla samma färg. — 2) Förtecknad tecken till någon, hvarigenom han anmanas, inbjudes till något. *Göra någon en i.*

INVITATION, ---tschón, f. 3. 1) Inbjudning. — 2) Uppmuntran.

INVITERA, v. a. 1. 1) Inbjuda. — 2) Anmoda. — 3) Uppmuntra.

INVOKATION, ---tschón, f. 3. Åkallan.

INVOLVERA, inu'vllvëra, v. a. 1. Innebära. INVOTERA, i'nnvotëra, v. a. 1. Genom voteriing invälja. — Älv. *Votera i'n.* — *Invoterande, n. 4. o. Invoteriing, f. 2.*

INVRIDA, v. a. 3. (böjes som *Vrida*) Vrida inåt. — Älv. *Vrida i'n.* — *Inveridande, n. 4. o. Inveridning, f. 2.*

INVUXEN, a. 2. neutr. — *et.* (egentl. part. pret. af *Inväxa*) Som växt in.

INVÄNARE, i'nnv'nare, m. 3. (l. *Einwohner*) Person, som bor i stad, köping eller by. *Stadens i.* — För land, orter, områden säges riktigare: Inbyggare.

INVÄFVA, v. a. 2. Under väfningen tillvägbringa (figurer o. d.) i väfven. *I. blommor i ett tyg.* — Älv. *Väfva i'n.* — *Inväfvande, n. 4. o. Inväfvning, f. 2.*

INVÄGA, v. a. 2. Väga något, som aflemnas och skall inläggas i magasin, bod, o. s. v. — Älv. *Väga i'n.* — *Invägande, n. 4. o. Invägning, f. 2.*

INVÄLJA, v. a. 2. (böjes som *Välja*) Välja till inträde i församling, o. s. v. *Herr N. har blifvit inväld i parlamentet.* — Älv. *Välja i'n.* — *Inväljande, n. 4.*

INVÄNDA, v. a. 2. 1) Vända inåt. Brukas i denna ordets egentl. bem. föga. — Man säger hellre *Vända i'n.* — 2) (fig.) a) Till stöd för påståendet om oriktigheten af en sak, anföra något, som verkligen eller skenbarligen strider deremot. *Mot denna sats i-des, att . . . Här emot i-der jag, att . . . Uvad har ni att i. mot denna fordran? Man vill hanske i. mot mig, emot min sats, mitt påstående, o. s. v.* — b) Yttra tvifvel om lämpligheten af befallning, tillsegelse, åtgärd, o. s. v. *När han befäller en sak, täl han icke, att man i-der något. Emot denna regeringens åtgärd i-der man, att . . .* — c) *I. något emot någon*, hafva något att anmärka mot honom. *Lätom oss då välja Hr N.; jag hoppas, att emot honom har man ingen-ting att i.* — Syn. Anmärka, Erinna.

INVÄNDES, adv. Se *Invändigt*.

INVÄNDIG, a. 2. Vänd inåt, inre, invertes. *Den i-a sidan af en pels.*

INVÄNDIGT, adv. På inre sidan, innantill. *I. fodrad med kalmuck.*

INVÄNDNING, f. 2. 1) Anförande af något, som strider emot riktigheten af en yttrad mening. *Den satsen täl ingen i. Göra i-ar emot en lära.* — 2) Yttrande af tvifvel om lämpligheten af befallning, tillsegelse, åtgärd. *Göra något utan i. Göra i-ar emot en befallning. Jag täl inga i-ar.* — 3) *I. emot någon*, anmärkning, som göres emot honom. *Emot honom har man väl ingen i.* — 4) (rättleg.) Förklaring, stödd på något ställe i gällande lag, emot riktigheten af något, som i rättsegande förelupit. *I. emot domstols behörighet, förklaring, att den domstol, som upptagit ett mål eller till hvilken det blifvit hänvisat, är obehörig att det afdoma.* — 5) Innehållet af hvad som blifvit invändt. *I-en besvarades punkt för punkt. Lemna en gjord i. utan afseende.* — Syn. Anmärkning, Erinna.

INVÄNJA, v. a. 2. (böjes som *Vänja*) Fullkomligt vänja vid något. — Brukas mindre ofta. — *Invänjande, n. 4.*

INVÄNTA, v. a. 1. Vänta, tilldessa någon kommer till det ställe, der man själf är. *Be-tjanten skickades förut, med befallning att vid nästa skjutställ i sin husbonde.* — Älv. *Vän-ta i'n.* — *Inväntande, n. 4. o. Inväntning, f. 2.*

INVÄRTES, se *Invertes*.

INVÄXA, v. n. 2. o. 3. Växa inåt. *Nageln har i-ät i köttet.* — Älv. *Växa i'n.* — *Inväxande, n. 4.*

INYMPA, v. a. 1. 1) Genom ympning bibringa. *I. kopporna på någon.* — 2) (fig.) Bibringa. *I. goda grunder hos någon.* — *Inympande, n. 4. o. Inympning, f. 2.*

INYRA, v. n. 2. Yrande drifvas in af bläst. *Snön i-rde.* — Vanligare *Yra i'n.* — *Inyran-de, n. 4.*

INYRD, i'nnyr'd, a. 2. (egentl. part. pass. af *Inyra*) 1) Som yrt in. *I. snö.* — 2) Inspärrad af snö till följe af urväder.

INÄT, i'nät, prep. Åt det inre af. *I. lan-det.* — Adv. Åt det inre, åt insidan. *Gå i. med fötterna.*

INAGA, f. 1. (mest i plur.) Åker eller äng. — Motsats: Utåga.

INÄLFVOR, se *Infloor*.

INÄTA SIG, v. r. 3. (böjes som *Äta*) Äta af något, så att man tränger sig in deruti. *Rät-torna hafva i-tät sig i osten.* — Vanligare säges *Äta sig i'n.*

INÖFVA, v. a. 1. Fullkomligt öfva i något. *I. någon i skjutandet af en befallning.* Sägdes älv. om djur, t. ex.: *I. hundar till jagt.* — Älv. *Öfva i'n.* — *Inöfvande, n. 4. o. Inöfvning, f. 2.*

INÖFVER, inu'ö'v'r, prep. In på andra sidan om. *Plöja i. ågskålnaden.* — Adv. In på andra sidan. *Plöja i.*

INÖGD, i'nnögd, a. 2. Som har djupt lig-gande ögon.

IOD, i'ädd, n. sing. (kem.) En af metalliderna.

IODSYRA, i'ädsy'ra, f. 1. (kem.) Mineral-syra, bildad genom förenig af iod med syra.

IODNINGSTÄLLA, v. a. 2. och

IODNINGSSÄTTA, v. a. 2. (böjes som *Sätta*) Ställa, sätta i ordning, i skick, i sitt rätta till-stånd. — *Iordningsställande, n. 4.*

IPECACUANHA, ----änna, f. sing. (apot.)

Kräkrot, eller den kräkning beförande roten af åtskilliga växter, såsom *Cephaelis l. Iodidum*, *Richardsonia scabra* och *emetica*. *Grå, brun, hvit i.*

IRIS, i'riss, nom. prop. f. 1) (myt.) Regnbå-gen, hos Grekerna dyrkad som gudinna och gu-darnes, isyn. Junos, budbärerska. — 2) (fam. skämtv.) Ålskarinna. — 3) (anat.) Främre delen af druffinnan i ögat eller den färgade ringen i ögonstenen. Regnbågshinnan.

IRISTEN, i'riss-stén, m. 2. Benämning på vissa kristaller eller kvartser, som spela i regn-bågens färger.

IRONI, f. 3. (gr. *Eironeta*, förställning) 1) Spelfullt tal, då man under sken af enfald och okunnighet gör den inbilska dårskapen mer åskåd-lig och till mål för ådöjet. — 2) (ret.) Trop; hvarigenom åsyftas motsatsen af den mening, som orden bokstalligen innebära.

IRONISK, a. 2. 1) Spelfull, hånande, under sken af enfald och okunnighet. — 2) a) (om per-son) Som menar motsatsen af hvad som säges. *Han är mycket i.* — b) Som har annan mening, än orden antyda. *I-t tal.*

IRRA, v. u. I. ell. *I omkring*: 1) Vilsen stryka af och an, utan att veta, huru man skall komma till rätta. *De ginga vilse och i-de länge omkring i skogen.* — Syn. Fämla. Trefva. — 2) Stryka af och an, utan stadigt hemvist. *Ziguanerne i omkring utan hem.* — *I sig*, v. r. Missaga sig, taga vilse. Brukas mest i skriftspråket. *Du i-r dig mycket, om du tror det. Derut i-r du dig.* — Syn. Se *Bedraga sig*.

IRRATIONEL, --tschónh, a. 2. 1) Förnuftsvidrig, oklok. — 2) (mat.) Som hvarken med hela tal eller bråk kan strängt noggrant uträknas eller uttryckas.

IRRBLOSS, n. 3. Benämning på små, lik-som hoppande, blåaktiga lågor, hvilka sväfla omkring öfver kärraktig mark och ställen, der djurlemningar ruttna. De större kallas Lyktgubbar.

IRREGULARITET, ----ét, f. 3. Oregelbundenhet; oordentlighet; ojemnhet.

IRREGULIER, --gulljår, a. 2. Oregelbunden; oordentlig; ojemn.

IRRELIGIOSITET, ---schåstít, f. 3. Gud-löshet, ogudaktighet, religionsförakt.

IRRELIGIÖS, ---schó's, a. 2. Gudlös, ogud-aktig, religionsföraktande.

IRRFÄRD, c. 3. (mindre brukl.) Färd, då man far vilse.

IRRGÅNG, m. 2. Se *Labyrint*.

IRREPARABEL, ---åb'l, a. 2. Oersättlig, ohjelpelig, oupprättelig.

IRREVOKABEL, ---åb'l, a. 2. Oåter-kallelig.

IRRIG, a. 2. Vilsefarande. *I-a lärör, förestälkningar.* — Syn. Falsk, Orligt, Vilsefarande.

IRRIghet, f. 3. — *Irrikt*, adv.

IRRING, f. 2. Irrig föreställning, förmodan, tanke. — Syn. Se *Villa*.

IRRITABILITET, ----ét, f. 3. (fysiol.) Organisk kraft, till följd hvaraf musklerna, när de retas, draga sig tillsammans och blifva kortare, tjockare, hårdare; men, när retelsen upphör, återtaga sin form, och blifva längre, tunnare, mjukare.

IRRITATION, ---tschón, f. 3. 1) Retande, retning. — 2) Retadt tillstånd. — 3) Förbittring.

IRRITERA, v. a. 1. (lat. *Irritare*) 1) Reta, uppreta. — 2) Egga. — 3) Uppväcka. — *Irri-terande*, n. 4.

IRRLÄRA, f. 1. Irrig, falsk, vilsefarande lära (synn. i religion).

IRRLÄRARE, m. 3. En, som driver falska läror i religionen.

IRRLÄRIG, a. 2. 1) (om person) Som driver irrläror. *En i prest.* — 2) (om sak) Som innefattar irrläror. *I-a salser.* — *Irri-läri-ghet*, f. 3.

IRRMENING, f. 2. Falsk, vilsefarande, oriktig mening (synn. i religion).

IRRSKEN, f. rrschén, n. 3. Villande, bedrägligt sken.

IRRUPTION, irrupptschón, f. 3. 1) Plöndligt infall. — 2) Öfversvämning.

IRRVÄG, m. 2. Se *Villoväg*.

IRÅKA, f. råk, v. a. 1. Råka uti, ut för. Brukas mest i part. pass. *Hans i-de olycka, obestånd, förakt.*

IS, m. 2. Vätska, isynn. vatten, som genom köld blifvit försatt i fast form. *Kall, hal som i. Frysa till i. I-en bär, brister.* Bryta *i-en*, (fig.) vara den förste, som företager något svårt;

banas väg för andra; Öfvervinna första svårigheterna. — *Ss. Isbit, -fri, -fält, -kant, -pigg, -smältning, -stycke.*

ISA, v. a. 1. 1) I. ell. *i upp*, bryta upp isen på ett ställe. *I. ett qvarnhjul, göra det fritt ifrån is.* — 2) (fig.) Göra kall som is. *Alderdomen i-r blodet.* — V. n. (mindre brukl.) Frysa till is, blifva belagd med is. — V. impers. Frysa is, bilda sig is. *Det i-r kräng hjulen. Det i-r i tänderna, se illa.* — *I. sig, v. r. I. sig fram, igenom, in, ut*, bana sig väg fram &c. genom att bryta upp isen.

ISABELLFÄRG, --bållfårj, m. sing. Hvitgul färg.

ISABELLFÄRGAD, a. 2. Som har vitgul färg.

Anm. Benämningen uppgifves vara hämtad der-af, att spanska prinsessan Isabella, ståtshärrinna i Nederländerna, hade, då hennes gemål, erkehertig Albrekt af Österrike, år 1401 belägrade Ostende, gjort ett löfte, att icke ömsa linne, förrän staden var intagen, hvilket sedan icke skedde förr än tre år derefter, då hennes linne hade denna färg.

ISBANA, f. 1. Banad väg för slädar eller kälkar, antingen på marken, tillvägabragt medelst vattens utslagning och tillfrysning, eller på snö-betäckt is, medelst skottning.

ISBARK, m. sing. (kollektivt) Regn, som frusit i luften närmare intill marken, när denna är mycket kall. — Äfv. *Isregn*.

ISBELÄGGA, v. a. 2. (böjes som *Lägga*) Be-lägga med is. Brukas mest i passiv, helst part. *Isbelagd*.

ISBEN, n. 3. Se *Blygden*.

ISBERG, n. 3. Simmande ismassa af mer eller mindre betydlig storlek. — Kallas någon gång äfv. *Isö*.

ISBILL, m. 2. Spetsigt jern, med skaft af trä, som isynn. af fiskare begagnas att dermed hugga upp vakar.

ISBJÖRN, m. 2. En art af Björnsläktet, ofta öfver 9 fot lång, med långt hufvud och platt pan-na, lång hals, korta öron, långa tassar med stum-hud samt öfver hela kroppen betäckt med ett hvitt, långt och tjockt ragg. Finnes inom norra pol-kretsen. Ursus maritimus.

ISBLINK, m. 2. Ett slags blistrande sken, återkastadt ifrån isen i norra polartrakterna.

ISBOKARE, m. 3. Se *Isbräckare*.

ISBRODD, m. 2. Jernskolla med tre spetsar under, hvilken bindes under klacken på skodon, när det är halt.

ISBRYGGA, f. 1. Brygga eller hvalf öfver en ström o. s. v., bildad af is.

ISBRÄCKARE, m. 3. Ett på starka hjelkar från grunden af en flod uppförd rustverk, hvars ändamål är att skydda brokar eller bropelare mot driftens våldsambhet.

ISFJÄLL, n. 3. Isbetäckt fjäll.

ISFLAKE, m. 2. pl. — *flakar*. Mycket stort isstycke.

ISFLINGA, f. 1. Helt litet, tunt och smalt isstycke.

ISFÄGEL, m. 2. pl. — *fåglar*. Släkte af sparfågeln, omkr. 7 tum lång, med hvassa, kro-kiga klor, lång, rak, skarp klufven näbb, kroppsfärgen öfvan höglå, inunder roströd, hufvudet mörkgrönt, strupe och underhaka hvita. Alcedo ispida.

ISGATA, f. 1. Isbelagd väg.

ISGRADERING, f. 2. (tekn.) Saltvattens gra-dering på det sätt, att man låter det frysa, då

endast det söta vattnet fryser, men det salta åter-står.

ISGRÅ, a. 2. neutr. — *grått*. Hvitgrå som is.

ISGRÄNS, m. 3. *Den eviga i-en*, den höjd-punkt uppöfver hafvets yta, uppom hvilken en evig is är rådande.

ISGÅNG, m. 2. Isstyckens drifvande för vin-den eller utlöfve en ström. *Stark i.*

ISGÄDDA, f. 1. Gädda, som leker i Mars eller April, vid islossningen.

ISHAF, n. 3. Benämning på de delar af världshafvet, som ligga omkring polerna, eme-dan en evig is der är rådande. *Norra, Södra I-fvet.*

ISIG, a. 2. 1) Belagd med is. *Ett i-t bräde.* — 2) Full med isstycken. *I-t vatten.*

ISJÖKAR, f. schö'kar, m. 2. pl. Se *Gletscher*.

ISKALL, f. kall o. i's kall, a. 2. Kall som is.

ISKARFYA, v. a. 1. Skarfa vid. — *Iskarf-vande*, n. 4. o. *Iskarfning*, f. 2.

ISKÄDDA, a. 2. (fig.) Isbelagd.

ISKOTTA, v. a. 1. Med skofvel ihasta. *Fat-ten fryser fortare, om man i-r snö.* — Äfv. *Skotta i.* — *Iskottande*, n. 4. o. *Iskott-nig*, f. 2.

ISKRA, f. sakra, v. n. 4. (gam.) Gnägga, vrenska.

ISKUFFA, v. a. 1. Skuffa någon, så att han faller i. *Han föll icke i vattnet, utan han blef i-d.* — Äfv. *Skuffa i.* — *Iskuffande*, n. 4. o. *Iskuffning*, f. 2.

ISKÄLLARE, m. 3. Källare, som öfver som-maren hålles tillräckligt kall medelst is, hvilken emot slutet af föregående vinter blifvit upphug-gen ur sjö eller flod och lagd hvarfals på källa-rens botten.

ISKÄLLARDRICKA, n. sing. Dricka, som förvaras sommartiden uti iskällare.

ISKÄNKA, v. a. 2. Vanligare *Skänka i.* — *Iskänkande*, n. 4. o. *Iskänkning*, f. 2.

ISLAM, f. slamm, m. sing. (arabiskt ord, som egentl. betyder: fromhet) Mohamedanska läran.

ISLAMISM, --fism, n. sing. Se *Islam*.

ISLANDSMOSSA, f. isländsmå'ssa, f. 1. Ett lafslägt, som växer på bar och stenbunden mark, i nordliga trakter och fjällbygder, ganska födande och derjemte af medicinska nytta. *Cetraria islän-dica*. Kallas äfv. *Islandsfåf, Hedelfåf*.

ISLOSSNING, f. 2. 1) Isens lossning ifrån stränderna i sjöar och floder, vårtiden. — 2) Ti-den, då denna isens lossning infaller.

ISLUPEN, f. slåpen, a. 2. neutr. — *et*. Öf-verdragen med is.

ISLÅ, v. a. 3. (böjes som *Slå*) Slå ett flyt-tande ämne uti något. *Jag bad honom hålla i ein, men han islog vatten.* — Äfv. *Slå i.* — *Islående*, n. 4. o. *Islagnig*, f. 2.

ISLÄGG, f. slägg, m. 2. Jemnt och glatt ben, som bindes under foten, att dermed skrida eller löpa på snö.

ISLÄNDSK, f. sländsk, a. 2. Som tillhör eller har afscende på Island eller dess bebyggare; som är född, inhemsk, finnes, växer eller tillverkas på Island; äfv. derifrån kommen, der brukad. *I-a språket, litteraturen.*

ISLÄNDSKA, f. 1. 1) Isländsk qvinna. — 2) Isländska språket. *Läsa i.*

ISLÄPPA, v. a. 2. Vanligare *Släppa i.* — *Isläppande*, n. 4. o. *Isläppning*, f. 2.

ISMYGA, v. a. 5. (böjes som *Smyga*) Van-ligare *Smyga i.* — *Ismygande*, n. 4. o. *Ismygning*, f. 2.

ISNING, f. 2. Handlingen, då man isar.

ISNOT, f. 2. Se *Vinternot*.
ISOOGON, isagån, m. 3. (geom.) Likvinklig figur.

ISOLATOR, isälätarr, m. 3. (uttalas i plur. — *törrär*) (fys.) Icke ledande kropp, som begagnas till så kallade Ledares isolering.

ISOLERA, isälära, v. a. 4. (af ital. *Isola*, lat. *Insula*, ö) 1) Afsondra från beröring med om-gifvande föremål, ställa enstaka, fritt. — 2) För-sätta i ensam höllgenhet, afsondra från umgänge med andra. — 3) (fys.) Afskilja en kropp ifrån all förbindelse med ledande kroppar. — *I sig*, v. r. Afsondra sig ifrån umgänge med andra. — Part. pass. *I-d* brukas ofta nästan adjectivt och betyder: enstaka; fristående; som lever ensam eller för sig sjelf. — *Isolerande*, n. 4. o. *Isoler-ing*, f. 2.

ISOLERPALL, isälärpall, m. 2. (fys.) Pall med glasfötter, således isolerande, hvarpå en per-son ställes, som skall elektriseras.

ISOMERI, isåmeri, f. 3. (kem.) Den egen-skap hos tvänne eller flera kroppar, då atomer-nas antal är absolut detsamma, men deras rela-tiva läge olika.

ISOP, f. sopp, m. sing. Apoteksväxt med blå, stundom röda eller hvita blommor. *Hyssopus offi-cinalis*.

ISPARKA, v. a. 4. Sparka till person eller sak, så att den faller i något. — Äfv. *Sparka i.* — *Isparkande*, n. 4. o. *Isparkning*, f. 2.

ISPRINGA, v. n. 3. (böjes som *Springa*) Vanligare *Springa i.* — *Ispringande*, n. 4.

ISPRUTA, v. a. 1. Spruta ett flytande ämne uti något. — Äfv. *Spruta i.* — *Isprutande*, n. 4. o. *Isprutning*, f. 2.

ISPRÄNGD, a. 2. Se *Språklig*.

ISPÅLE, m. 2. pl. — *pålar*. Påle, nedslagen i en ström, uppom en bro o. s. v., för att skydda den emot is.

ISPÅDA, v. a. 2. I ett vått ämne islä ett tun-nare, till spädning. *I vatten.* — Äfv. *Spåda i.* — *Ispådande*, n. 4. o. *Ispådnig*, f. 2.

ISRÄNDSJERN, n. sing. Tackjern, som i brottet är hvitt, med en grå kärna midt uti tac-kan. — Kallas äfv. *Askrändsjern*.

ISREGN, n. 3. Se *Isbark*.

ISSKORPA, f. 4. Yttre betäckning af is om-kring en kropp.

ISSKRÄD, f. s-skräd, n. 5. Se *Fjällskred*.

ISSLAGG, m. sing. Se *Snåglopp*.

ISSPRICKA, f. 1. Spricka uti is, t. ex. på tillfrusna sjöar.

ISSÅG, f. 2. Stor såg till sågning af is.

ISSÖRIA, f. 1. Vatten, upplandadt med half-smält snö, så att det är tjockt som en välling.

ISTADIG, a. 2. 1) a) Säges om häst eller åsna, då den stannar på ett ställe af vägen och ej på något sätt låter förmå sig att gå vidare. — b) Säges äfv. om häst eller åsna, som har det-ta olag. — 2) (fig., skämtv., om människor) Se *Uppstudsig*. — *Istadigt*, adv.

ISTADIGHEIT, f. 3. Egenskapen att vara istadig.

ISTAPP, m. 2. Lång, trind, nedåt afsmal-nande och spetsig isbit, som bildar sig genom drypande vattens frysning, t. ex. vid foten af tak, o. s. v. — Kallas äfv. *Isstigg*.

ISTER, n. sing. 1) Fettet uti magen på men-niskor och djur. — 2) Fett i allmänhet.

ISTERBOK, m. 2. 1) Stor, tjock och fet mage. — 2) (fig. fam.) Person med sådan mage.

99

ISTERBÖLD, m. 3. Böld, bildad af ett ämne, liknande ister.

ISTERHAKA, f. 1. Fett, som sätter sig under bakan på somliga människor och bildar en hängande afsats derunder.

ISTERHINNA, f. 1. Hinna uti magen på människor och djur, öfvertäckt med ister.

ISTERMAGE, m. 2. Se Isterbuk, 1.

ISTIGA, v. n. 3. (böjes som Stiga) Vanligare Stiga uti. — Istigande, n. 4. o. Istigning, f. 2.

ISTOPPA, v. a. 1. Vanligen Stoppa i. — Istoppande, n. 4. o. Istoppning, f. 2.

ISTRÖ, v. n. 2. Vanligare Strö i. — Iströende, n. 4.

ISTÄNDSÄTTA, v. a. 2. (böjes som Sätta) Sätta i stånd och godt skick. — Iständsättande, n. 4. o. Iständsättning, f. 2.

ISUGÅ, v. n. 3. (böjes som Suga) Suges i målarkonsten, om färger, hvilka, sedan de kommit på duken, blifva matta.

ISVAG, m. 2. Våg öfver is. Fara i-en till ett ställe.

ISY, v. a. 2. Sy fast uti eller vid. I en knapp i en rock. — Älv. Sy i. — Isyende, n. 4.

ISYNNERHET, adv. Se I synnerhet (under Synnerhet).

ISÄNKA, v. a. 2. Sänka i ett flytande ämne. — Isänkande, n. 4. o. Isänkning, f. 2.

ISÄTTA, v. a. 2. (böjes som Sätta) 1) Sätta in uti. I skaflet i piphufudet. — Älv. Sätta i. — 2) (fig.) Ingifva, inråda. Hvem har isatt honom sådana galenskap? — Vanligare Sätta i. — Isättande, n. 4. o. Isättning, f. 2.

ISÖ, f. 2. Flytande istycke af större utsträckning.

ISÖRT, f. 3. En afrikansk saftväxt, märkvärdig för de utsvalda blodcellerna, som lik-

na dagdroppar eller isperlor, tät strödda öfver örtbladens yta. Mesembryanthemum chrystallinum. Kallas älv. Isplanta.

ITALIENSK, --- ännu, a. 2. Som tillhör eller har afseende på Italien och dess innebyggare; som är född, inhemsk, finnes, växer eller tillverkas uti Italien; älv. derifrån kommen, der brukad. I-a folket, språket. I-a halmhatten.

ITALIENSKA, --- ännu, f. 1. 1) Italiensk qvinna. — 2) Italienska språket.

ITAPPA, v. a. 2. Tappa (dricksvaror) i något slags kärl. — Älv. Tappa i. — Itappande, n. 4. o. Itappning, f. 2.

ITEM, f. 1. ämne, adv. (lat.) Likaså, äfvenledes, jemväl.

ITERATION, --- tshón, f. 3. Upprepande, förnyande.

ITERERA, v. a. 1. Upprepa, förnya.

ITÄNDA, v. a. 2. Se Antända. — Älv. Tända i. — Itändande, n. 4. o. Itändning, f. 2.

ITÖMMA, v. a. 2. Utömma i något. — Älv. Tömma i. — Itömmande, n. 4. o. Itömmning, f. 2.

IVISPA, v. a. 1. Under vispning ibland, iströ. — Älv. Vispa i. — Ivispande, n. 4. o. Ivispning, f. 2.

IVÄKA, v. a. 2. Häftigt och värdestöst kasta något tungt i något. — Älv. Väka i. — Iväkande, n. 4. o. Iväkning, f. 2.

IVÄFVA, v. a. 2. 1 och genom själva väfningen af ett tyg deruti anbringa (figurer o. d.). — Iväfvande, n. 4. o. Iväfning, f. 2.

IVÄLTA, IVÄLTRA, v. a. 1. Välta, vältra något med uti. — Älv. Vätta, Vältra i. — Ivältande o. Ivältrande, n. 4. — Ivältning o. Ivältring, f. 2.

JÄNS, se Jans.

J.

J, jod ell. långt i, n. 5. 1) Tionde bokstafven i alfabetet. Har alltid sitt eget lena ljud, t. ex.: Ja, just, aj, nej, löje. Härifrån undantagas vissa från fransyskan lånade ord, i hvilka j uttalas som sch, t. ex.: Jalusi, jellon, jurnal, projekt. — 2) Ljudet, som uppkommer, då bokstafven j uttalas. — 3) Förkortningar: J. H. S. = Jesus hominum salvator. — J. u. C. = Juris utriusque Candidat. — J. u. D. = Juris utriusque Doctor. — J. u. L. = Juris utriusque Licentiat. — Jr = Junior (yngre).

J, pron. pers. pl. Brukas i tilltal till flera, mest i skrift och högtidligt tal; i hvardagspråket säges vanligen Ni. Jr d. o.

JA, adv. 1) Brukas, för att bejaka en fråga, som icke innehåller någon nekande partikel. Kommer han? Ja. Får genom förbindelsen med några andra adverbier en förstärkt, olika skiftande betydelse, t. ex.: Är maten god? Äh ja, rätt bra, temmeligen bra. Har du varit i kyrkan? Ja, visst, det är naturligt, faller af sig sjelft; det var att fråga! Skall jag hjälpa dig? Ja men (uttalas jamånn), ja väl (utt. javäl), det är jag nöjd med, tycker jag om; ja, det är bra. — 2)

Ja så (uttalas jäså) säges, då man af andras tal eller handling inhämtat eller erfårit något, i mångfaldiga skiftningar af olika intryck och deraf betingad olika betoning, uttryckande förundran, likgiltighet, tillfredsställelse, harm, m. m. Han har nyligen gift sig. Ja så. Ja så, det är du, som gjort mig det där skälmstycket! Ja så, du vill inte; jag skall väl då lära dig att viltja. Ja så (uttalas jäså) yttras, då man af en annan blifvit undermåttad om något oförväntadt eller något, hvarom man förut haft oriktig föreställning. — S. n. Jakande, bifall, samtycke. Säg ja till allting. Svara ja. Edert tal skall vara ja, ja, nej, nej. Fria och få ja. Han har dertill fått mitt ja. Det sker med mitt ja. — Int. 4) Brukas, för att gifva förhöjd uttryck åt något föregående, t. ex.: Det är nyttigt, ja nödvändigt. Han är rik, ja mycket rik. Han gör alla, ja sina ovänner godt. Ja än mer. — 2) Nyttjas som ett fyllningsord vid åtskilliga interjektionella satser, för att stärka uttrycket, t. ex.: Ja, det kan så vara. Ja, det tror jag! Ja, nu är det för sent. Ja, det är så dags nu! — 3) Nå väl. Vill ni gå

ut? Nej. Ja, så blif kvar då. — Ja, ja, adv. Betecknar ett jakande svar, liksom Ja, men med förstärkt uttryck. Skall jag gå? Ja, ja, gör det. — Ja ja, int. 1) (uttalas: jaja) Betecknar: a) Ett erkännande. Ja ja, det är alltför sant. Ja ja, det kan du ha rätt i. — b) Tvifvel, farhåga, fruktan, hot. Ja ja, vi få väl se. Ja ja, faran är ej förbi ännu. Ja ja, det går på tok för honom till slut. Ja ja, akta dig. — 2) (uttalas: jaja) a) Säger i samma mening som hem. 1. — b) Betecknar hot och säges ofta på skämt till barn, t. ex.: Ja ja, du lilla skälm, akta dig bara!

Anm. Enär Ja ja uttalas olika, torde vara skäl att på något sätt beteckna detta olika uttal. Således kunde man för hem. 1. skriva ja-ja och för hem. 2. jaja, samt för adv. bibehålla ja, ja.

JABROR, jäbrör, m. 3. pl. — bröder. (fam.) En, som jakar till allt hvad en annan säger. Vara j. åt någon.

JACARANDA, schakarända, s. Peruenskt trädslag, som begagnas af snickare till finare arbeten.

JACKA, f. 1. Kort, åtsittande tröja, med helt små skört bak till.

JACOBIN, m. fl., se Jakobin, &c.

JAG, pron. pers. Betecknar första personen. sing. J. tackar. J. för min del tror, att . . . — S. En annan j. sjelf, som liknar eller föreställer en sjelf. Mitt, hans, hennes &c. andra j. säges om en ganska älskad eller outhärlig person. (Fil.) J-et, det tänkande väsendet, anden hos människan.

JAGA, v. a. o. n. 1. 1) Antingen med eller utan hundar förfölja vilda djur, för att fånga eller döda dem. J. harar, vargar, råfvar. (Absolut) Gå ut att j. Han j-r hvar dag. J. på annans mark. (Fig.) J. efter, begärligt söka, söka efter, t. ex. J. efter ära, nöjen. — J. bört, ihop, i'n, ned, tillbaka, ändan, upp, ut, se Bortjaga, &c. — 2) (sjöf.) Medelst forceerad segling söka upphinna ett eller flera i sjön varskodda fartyg. J. ett fartyg. — 3) Sages älv. om djur, som förfölja andra. Katten j-r råttor. — 4) Drifva, fösa. J. alla obehöriga ur rummet. J. flugorna ur rummet. J. på flykten, drifva på f. — J. bört, ihop, i'n, ned, tillbaka, ändan, upp, ut, se Bortjaga, &c. — 5) J. fuskare, bönkasar, spana efter sådana, för att göra beslag på deras verktyg. — 6) J. i'n, slå, drifva in, t. ex. J. in en spik. — 7) (neutr.) J. omkring, flacka, drifva, fara omkring hit och dit. — Jagande, n. 4. o. Jagning, f. 2.

JAGARE, m. 3. (skepp.) Det främsta stagseglet. JAGBACKE, m. 2. pl. — backar. Så kallas vissa mindre skogsdelar, fordom begagnade till jagställen för kongl. personer.

JAGBULT, m. 2. (skepp.) Bult, som brukas att utdrifva gamla bultar med.

JAGERBOM, m. 2. pl. — bommar. (skepp.) Ett rundhult, som förlänger klyverbommen.

JAGERFALL, n. 3. (skepp.) En göling, hvarmed jagaren hissas.

JAGERSKOT, n. 3. (skepp.) Det tåg, hvarmed jagaren trimmas.

JAGT, f. 3. 1) Vilda djurs förföljande, för att fånga eller döda dem. Stora j-en, på högdjur. Lilla j-en, på annat nyttigt villebråd. Gå, vara på j. Lefva af j. Bildar flera sammansättningar, såsom: Björn-, Varg-, Kät-, Harjagt, m. fl. — 2) Människors förföljande, eftersättande,

efterspaning. Hålla j. efter råfvar. — 3) (sjöf.) Fartygs eftersättande. Göra j. på ett fartyg. — 4) Villebråd, som fångas på jagt. Har du gjort god j.? Se här hela min j. — Ss. J-betjening, -betjent, -böss, -dräng, -gevär, -klädnad, -musik, -redskap, -rättighet.

JAGT, se Jakt.

JAGTDUK, m. 2. Se Jagtlagg.

JAGTFALK, m. 2. En art af Falksläktet, hvit med bruna fläckar eller streck, omkr. 2 fot lång; inöfvas till jagt. Falco Gyrfalco.

JAGTFÅGEL, m. 2. pl. — fåglar. Fågel, inöfvad till jagt.

JAGTGEHÄG, jäcktjehäg, n. 3. Se Jagtpark.

JAGTHORN, n. 3. Ett slags blåsinstrument, liknande ett valdthorn, som nyttjas vid jagt.

JAGTHUND, m. 2. Hund, som inöfvas till jagt.

JAGTHUS, n. 3. 1) Hus, på en adägsen trakt af ett jagtområde, der man vid behof kan hvilat öfver. — 2) Särskilt hus för jagtreddskapens förvarande.

JAGTHYDDA, f. 1. Helt litet jagthus.

JAGTJUNKARE, m. 3. Så kallas, i vissa länder, en adelsman, som har någon högre anställning vid hofjagstaten.

JAGTKANON, m. 3. Kanon, i fören på ett fartyg, och som begagnas vid jagt på annat fartyg.

JAGTKASSA, f. 1. Allmän kassa till bestridande af kostnaderna vid skalljagter o. s. v.

JAGTKNIF, m. 2. pl. — knivar. Lång, bred och stark knif, som brukas på jagt till de fälda djurens sonderstyckande.

JAGTLÄPP, m. 2. (jäg.) Sex kvarter långt väfstycke, oljumladt med karrikaturer i svart och rödt eller andra afstickande färger. J-ar uppsättas till djurs kvarhållande inom en skallplats.

JAGTLEOPARD, m. 3. En art Leopard, med man, i Asien och Afrika. Felis jubata.

JAGTNÄT, n. 3. Nät, som brukas till djurfångst.

JAGTORDNING, f. 2. Stadga, rörande jagt och jagträttighet, med hvad dertill hör.

JAGTPAGE, jäcktpåsch, m. 3. Ung ädling, anställd vid ett hofs jagtstat.

JAGTPARK, m. 3. Enkom för jagt inhägnad skogspark.

JAGTPARTI, --- ti, n. 3. Trupp af jägare, som äro städda på jagt.

JAGTPLATS, m. 3. Särskilt utsedd och inrättad plats för jagt, isynn. skalljagt.

JAGTROP, n. 3. Rop, som till tecken uppgifves vid jagt.

JAGTROSS, jäg-trås, m. 2. (skepp.) Tåg, som begagnas vid varping och bogsering.

JAGTRÄTT, m. sing. Rättighet att jaga på en viss mark.

JAGTSLOTT, n. 3. Större jagthus, der man vistas under jagttiden.

JAGTSPIJT, n. 3. Ett slags spjut, som begagnas vid vildsvinsjagt.

JAGTSTEG, n. 3. (jäg.) Steg om en och en half alm.

JAGTSTYCKE, n. 4. Musikstycke, som blåses vid stora jagter. — Syn. Fanfar.

JAGTSTÖFVEL, m. 2. pl. — stöflar. Votentät stövel af groft läder, som brukas vid jagt.

JAGTTERM, m. 3. Ord, uttryck, som brukas vid jagt.

JAGTTYG, n. 5. Redskap, föreskrifna att begagnas vid allmän skallgång.

JAGTVAGN, m. 2. Ett slags lätt vagn, som brukas, då man far på jakt.

JAGTVUXEN, a. 2. neutr. — *et*. Sages om djur, som är tillräckligt vuxet, för att vara föremål för jakt.

JAGTVÄSENDE, n. sing. Jagten med allt hvad dertill hör.

JAGTVÄSKA, f. 4. Väska, hvari en jägare förvarar hvarjehanda för jagten behöfliga saker.

JAGUAR, schaguar, m. 3. Ett rofjurd i Amerika, af tigerns storlek. Felis Onica.

JAHERRE, m. 2. pl. — *herrar*. (fam.) Se *Jabror*.

JAKA, v. n. 4. Säger ja. På tillfrågan, *j-de han*. *J. till*, besvara med ja; äfv. gifva bifall, samtycke till. *J. till allt*, hvad man begär. — *Syn.* Bejaka (för *J. till*).

JAKANDE, n. 4. 1) Jakande svar. *Mitt j. är så godt som hans nekande*. — 2) Bifall, samtycke. — *Adj.* 1. Som jakar. *En j. svar*. (Gram.) *En j. sats*, som säger, att någonting är så eller så. — *Motsats*: Negativ. — *Syn.* Bejakande, Affirmativ.

JAKARE, m. 3. (fam.) Se *Jabror*.

JAKOBIN, --i'n, m. 3. (fr. *Jacobin*) 1) (hist.) Medlem af det våldsamma folkpartiet under första franska revolutionen. Kallades Jakobiner, emedan de hade sin sammankomst i det forna Jakobiner-ell. Dominikanerklostret i Paris. — 2) En, som fanatiskt ifrå för frihet och jemlikhet. — *Skrifves* äfv. *Jacobin*.

JAKOBINISM, ---i'ssm, sing. 1) (hist.) Jakobinernes parti under första franska revolutionen. — 2) Deras politiska system. — 3) Fanatiskt ifrå för frihet och jemlikhet. — Äfv. *Jacobinism*.

JAKOBINISK, a. 2. 1) Som tillhör eller har afseende på Jakobinernas parti, system, o. s. v. — 2) Fanatiskt ifrå för frihet och jemlikhet.

JAKORD, jakörd, n. 5. (gram. o. log.) Jakande ord, uttryck. — *Motsats*: Negation.

JAKT, jäckt, f. 3. Handelsfartyg af 3 till 30 lasters dräktighet, med en mast, på hvilken föres ett stort bomsegel, flock, toppsegel och klyfvare. [Jagt.]

JAKTVARE, n. 5. Varf för mindre fartygs byggande eller reparation.

JALAPPA, jalappa, f. sing. 1) En apoteks-växt i S. Amerika. Ipomæa Jalappa. — 2) Den starkt laxerande roten deraf.

JALUSI, scholusi, f. 3. (fr. *Jalousie*, af *Jalous*, svartsluk) 1) Svartsjuka. — 2) Afund, missunnshet. — 3) Skärm innant för ett fönster.

JAMA, v. n. 1. Sages om en katt, då han uppger det läte, som tillhör hans art. *En katt hördes j.* — *Jamande*, n. 4. o. *Jamning*, f. 2.

JAMAICAPEPPAR, jamajkapépparr, m. sing. Se *Kryddpeppar*.

JAMB, m. 3. 1) Versfot, som består af en kort och en lång stafvelse. — 2) Vers, sammansatt af sådana versfötter.

JAMBISK, a. 2. Som består af jamb. *J-t versslag*. *J. vers, versart, versform*.

JAMS, jamma, m. sing. Växt af Svärdsliörnas familj, inhemsk i Ostindien och på Söderhafsbäddarna; har rötter, som stundom blifva 3 fot långa och ganska tjocka, samt begagnas af inbyggarna i nämnde länder till födoämne. *Dioscorea sativa*.

JAN, jän, m. (af fr. *Jan*, som betyder bräde i brädspel) Så kallas i brädspel, då en spelare får så många brickor slagna, att han icke kan komma in med alla, i hvilket fall han förlorar dubbel part. *Göra, blifva j.*

JANINPLÄSTER, n. 3. (kir.) Ett slags drogmedel, i åskilliga landsorter äfv. kalladt Hannoverak fluga. Har sitt namn efter *Janin*, läkare i Lyon, och uttalas vanligtvis: jani'nippläst'r (efter hans latiniserade namn: Janinus).

JANITSCHAR, janitschär, m. 3. (turk. *Jeni tsheri*, nya skaror) Turkisk soldat till fots.

JANITSCHARMUSIK, --ärmusik, m. sing. Turkarnes krigsmusik, äfv. kalladt *Turkiska musiken*.

JANS, jänns. (prov.) *I jans* ell. *i jansna*, för en stund sedan, nyss. Kommer af det forna uttrycket *I jadans* ell. *i adans*, förut, förr. Uttales och skrives äfven *I jänns*. På vissa orter får man äfven höra *i jansna*.

JANSPEL, n. 3. Parti i brädspel, då ena spelaren blifvit jän.

JANUARI, --ari, m. sing. (af *Janus*, en gud hos Romarne, hvilken dyrkades som årets styrare) Benämning på första månaden i året. Thors Månad.

JAORD, jäörd, n. 3. Bifall, samtycke. *Gifva sitt j. till något*.

JAPANERA, v. a. 1. 1) På ytan af en pjes åstadkomna en tjockare, färgad och utmålad be-täckning. — 2) Se *Lackera*. — *Japanering*, f. 2.

JARGON, scharrgä'ng, m. 3. (fr.) 1) Råd-bråkad eller obegripligt språk. — 2) Särskilt språk, som vissa menniskoklasser begagna.

JARL, m. 2. (ford.) 1) Hederstitel, som tillkom dem, hvilka voro af kunglig härkomst eller bestågtade med konungahuset, motsvarande det sedan införda ordet Hertig. — 2) Styresman i ett landskap, d. s. s. som Grefve eller Baron i andra länder. — 3) (under medeltiden) Högsta embetsmannen i riket näst konungen. *Birger J.*

A. n. m. Ordet *Jarl* anses af Ihre vara hämtadt af det engelska *Earl*, hvilket åter har härledor ifrån det latinska *Herdis* ell. *Erdis* (af *Herus*), såsom under sista tiden af romerska väldet prinsar och furstar kallades.

JARLBORN, jarlbär'n, a. 2. Så kallades fordom en jarls närmaste anförändter.

JARLDÖME, n. 4. Landskap, som styrdes af en jarl.

JASMIN, schassm'in, m. 3. (fr.) Blomväxt från södra Asien, med hvita, väluktande blom-mor, som begagnas till parfymeri. Ät hos oss krukväxt. *Jasminum officinale*. Bör ej förblandas med *Schersmin* (se d. o.).

JASTIS, jässpiss, m. sing. Ogenomskinnig sten-art af Silikaterna, utgörande en med mycket jern-oxid blandad, tät quart, öfvergående till jern-kisel; blodröd, ockragul, brun, grön, eller fläckig; antager fin politur och bearbetas till hvarjehanda saker, såsom vaser, mortlar, dosor, m. m.

JEHOVA, --vä, nom. prop. m. (hebreiskt ord, som betyder: den evige) Benämning på Gud.

JEHU, jehu, nom. prop. m. (hist.) En af Israels konungar. *Fara som J.*, med flygande fart.

JEMFÖRA, v. a. 2. 1) Betrakta flera föreställningar på samma gång, för att finna deras likhet eller olikhet. *J. ett ting med ett annat*. *J. tvänne ställen hos en författare*. — 2) *J. med*, ställa lika högt, i bredd, vid sidan af; lika

högt värdera. *Han kan ej j-s med dem*. *In-gen kan med honom j-s*. *Ingenting kan j-s med smaken af denna frukt*. — *Syn.* Förlikna, Sätta, ställa i bredd. — *Jemförande*, n. 4. o. *Jemföring*, f. 2. [Jäm —, Jem —.]

JEMFÖRELSE, f. 3. Två eller flera föreställ-nings betraktande, för att inse deras förhållan-de af likhet eller olikhet, grund eller följd, o. s. v. *Anställa j. mellan tvänne personer, föremål*. *Der är ingen j. mellan . . . och . . .* eller *de kunna ej komma i j.*, kunna ej jemföras. *Mä-nens ljus kan ej komma i j. med solens*, kan ej dermed jemföras, är solens vida underlägsen. *I j. med*, om man jemför, t. ex.: *I j. med ho-nom är han en engel*. *Svagdricka är ingen-ting i j. med champagne*, är i smaken vida underlägsen champagne. — *Syn.* Förliknande. [Jäm —, Jem —.]

JEMFÖRELSEVIS, adv. I jemförelse, om man jemför. *Man tror, att A. är lika rik som B., men han är j. en tiggare*. [Jäm —, Jem —.]

JEMFÖRLIG, jämför'lig, a. 2. Som kan jemföras, förliknas. *Han är fullt j. med honom*. [Jäm —, Jem —.]

JEMKA, jänmka, vanligare: jän'ngka, v. a. 1. (af *Jem*) 1) Göra jemn, lika, göra det ena lika stort med det andra. *J. lotterna så, att alla få lika*. *J. skatterna*. *J. arbetet lika mellan alla*. — 2) Passa, afpassa. *J. det ena efter det andra*. *J. ihop*, hoppassa. — 3) (fam.) Minska, inskränka smält om smält till lagom, så att man blir ens, o. s. v.; mildra, göra lindrigare. *J. priset*. *J. vissa punkter*. *J. vilkoren i ett kontrakt*. *J. uttrycken, ordalagen*. *J. äf, småningom bort-taga*. — *Syn.* Afjemka, Moderera, Modifiera, Mildra. — 4) (fam.) Smält om smält eller blott helt litet flytta, närma. *J. en stol närmare in-till en annan*. *J. främ, ihop, ned, tillbaka, ändan, upp*. — *Syn.* Måka. — V. n. 1) Helt litet eller smält om smält flytta. *J. på stolen*. — 2) Passa, minska, inskränka något, så att det blir lagom, passande, eller så att man blir ens, att alla blifva nöjda. *J. på priset, på hyran*, något nedsätta dem. *J. så, att alla blifva nöjda*. *J. med någon*, på godt maner småningom och oförmärkt leda ens sinne. *J. mellan tvänne twi-stande*, söka att medla dem emellan. — *J. sig*, v. r. 1) I sakta mak, smält om smält eller helt litet flytta sig. *J. sig undan för någon*. *J. sig ihop*, intill hvarandra. *J. sig in, ut, &c.*, smyga, sakteliga begifva sig in, ut, &c. — *Syn.* Måka sig. — 2) (fam.) Foga sig. *J. sig efter en annans vilja*. [Jämka.]

JEMKANDE, n. 4. Handlingen, då man jemkar. [Jäm —.]

JEMKNING, f. 2. 1) Se *Jemkande*. — 2) Hyad som blifvit jemkadt, afkortadt, afprutadt, inskränkt; hinder, svårigheter, som blifvit aflägs-nade genom jemkande. *En icke obetydlig j. i priset*. — *Syn.* Modifikation, Nedsättning, Af-prutning, Afkortning, Mildring, Lindring. — *Se J-smån*. [Jäm —.]

JEMLIK, m. 3. se *Jemlik*, m. 3.

JEMMER, jän'm'r, m. sing. 1) Uttryck af smärta genom oartikulerade ljud och toner. *J. af sjuka*, af svårade. — 2) Klagan i allmänhet. *Det är en allmän j. öfver de höga sades-priserna*. — 3) Sages äfven om hyad som är jemmerligt, bedröfligt, uselt, ömkligt. *Det var en j. att se*. *Det är en j. att se, hur han dansar*.

JEMMERDAG, m. 2. Högst bedröflig dag.

JEMMERDAL, m. 2. Jemmerfull vistelseort. Brukas i kyrklig stil om detta lifvet. *I denna j-en*.

JEMMERFULL, a. 2. Full af jemmer, högst bedröflig.

JEMMERKLAGAN, f. sing. indef. (mindre brukl.) Se *Jemmer*. 1 o. 2.

JEMMERLIG, a. 2. 1) Jemraude. *J. ton, klagan*. — 2) Som uttrycker hög grad af smärta. *En j. min, blick*. — 3) Högst bedröflig. *J. syn, anblick*. *Befinna sig i en j. beldignhet*. — 4) (fam.) Högst eländig, uselt, dålig. *En j-t arbete*. — *Syn.* Se *Dålig*. — *Jemmerlighel*, f. 3.

JEMMERLIGEN eller **JEMMERLIGT**, adv. På ett högst jemmerligt, bedröfligt sätt.

JEMN, a. 2. 1) Sages om en yta, som öfverallt ligger i samma plan eller åtminstone har helt obetydliga upphöjningar eller fördjupningar. *En j. yta, mark, väg*. — *Syn.* Slät, Flack, Flack-ländig. — 2) Sages äfv. om en kropp, som i hela sin utsträckning har samma bredd eller tjocklek. *En j. träd*. (Fig.) *Gå sin j-a väg*, se *Gång*. — 3) Sages likaledes om någonting, som går oafbrutet i samma linie. *En j. kant*. — 4) (fig.) a) Ej udda. *En j-t tal*. *Udda och j-t*, se *Udda*. — b) Som icke innehåller bråk eller olika sorter. *J. räkning*. — c) Som är hvarken för stor eller för liten, innehåller hvarken för mycket eller för litet. *J-a penningar*. *En j. summa*. (Fig. fam.) *J-t som en spik*, alldeles jemnt. *Det är icke j-t dem emellan*, de äro icke rätt goda vän-ner, de hafva något öhytt sinas emellan. *Det är intet mer än j-t*, ingenting för mycket, knappt så mycket som behöfs, det är som det kan, så der. *Det är intet mer än j-t för honom*, han står sig knappt. — d) Oafbruten. *J. uppmärksam-het, öfning*. *Hålla en maskin i j. gång*. — e) Som fortgår alltid lika, reglerad, regelbunden, ordentlig. *J. rörelse*. *J. puls*. *Gå med j-a steg*, med medelmåttiga och alltid lika steg. *Kom-ma ur sin j-a gång*, blifva oordentlig. — f) Som ej i något hänseende är öfverdrifven, hvarken stor eller liten, hvarken svår eller lindrig. *J-a stu-dier, kunskaper*. *En j. vinter*. *I j-a år*, då årsväxten är medelmåttig. *J. till sinnes*, nästan alltid lika i sitt uppförande, skick och väsende. *En j-t sinne*. — *Syn.* Stadig. [Jämn.]

JEMNA, jän'mna, f. sing. (pop. o. fam.) Hålla j-n, hålla måttan, iakttaga hyad som är lagom. [Jämna.]

JEMNA, v. a. 1. Göra jemn. Brukas både i egentlig o. fig. mening. *J. marken*. *J. en väg*. (Fig.) *J. vägen för någon till vinnande af en sak*, lätta det för honom. *J. med jorden*, i grund förstöra. *J. en svårighet*, undanröjda den, göra den mindre svår. — *Syn.* Afjemna, Afplana, Afslåta. — *Jemnande*, n. 4. [Jämna.]

JEMNA, jän'mna, f. 4. Ett slags moss, som växer i torra skogar, samt nyttjas till gulfärgning på ylle och till betning för färgning. *Lycopodium complanatum*.

JEMNBRED, a. 2. Öfverallt lika bred. [Jäm —.]

JEMNBREDD, f. 3. Samma bredd. Brukas endast i uttrycken: *Sätta, ställa i j. med*, sätta i bredd med, jemföra med. *Gå i j.* se *Gå i bredd* (under *Bredd*). [Jäm —.]

JEMNBREDDAD, a. 2. Som har jemn bredd. [Jäm —.]

JEMNBÖRDIG, a. 2. Af lika god börd. — *Jemnbördighet*, f. 3. [Jäm —.]

JEMNFÖTTES, adv. Hoppa j., med begge fötterna på en gång. [Jäm —.]

JEMNGOD, a. 2. Lika god. *En frukt, som är j. med en annan. Hålla någon j. med en annan*, sätta honom i bredd med denne. *Anse sig för j. med, hålla sig lika god med.* [Jäm-]

JEMNGODHET, f. 3. Egenskapen att vara jemngod. [Jäm-]

JEMNGÄENDE, a. 1. Som går i samma sträckning; i parallell linie med något annat. [Jäm-]

JEMNHET, f. 3. Egenskapen att vara jemn (både egentl. o. fig.). *Golfsj. j.* (Fig.) *J. i karaktär och lynne.* [Jäm-]

JEMNHYFLA, v. a. 1. Hyfla något så, att det blir fullkomligt jemnt.

JEMNHÖG, a. 2. 1) Lika hög. *Dessa berg äro j-a.* Ett torn, som är j-t med ett annat. — 2) (fig.) Se *Jemngod*. [Jäm-]

JEMNHÖJD, f. 3. Samma höjd. [Jäm-]

JEMNING, f. 2. Handlingen, hvarigenom något jemnas. [Jäm-]

JEMNLASTIG, a. 2. Jemt lastad. [Jäm-]

JEMNLASTIGHET, f. 3. Egenskapen att vara jemt lastad. [Jäm-]

JEMNLIK, a. 2. Fullkomligt lika. *Menniskorna böra vara j-a inför lagen. J-a rättigheter.* — Skrifves äfv. *Jemlik*. [Jäm-]

JEMNLIKE, m. 2. pl. — *likar*. Sages om den, som är fullt lika god med en annan i samhällsställning, rang, värde och förtjenster. *Han är min j.* De äro j-har i rang, i förtjenst. *Bemöta någon som sin j.* — Syn. *Like*, *Gelike*. Skrifves äfv. *Jemlike*. [Jäm-]

JEMNLIKHET, f. 3. 1) Fullkomlig likhet. *J. i rättigheter.* — 2) (i politisk mening) Fullkomlig likhet i rättigheter. *Frilhet och j.* — Skrifves äfv. *Jemlikhet*. [Jäm-]

JEMNLIKNA, v. a. 1. Hålla jemngod. — Skrifves äfv. *Jemlikna*. [Jäm-]

JEMNLIKT, prep. I enlighet med, enligt, i kraft af. *J. lag och laga stadgar. J. K. M:s nådiga befallning.* — Syn. *Se Enligt*. [Jäm-]

Anm. Man skriver allmänt *Jemlikt* etc., lika-som många stavas *Jemlik*; men följderiktigt bör *Jemlikt*, *Jemlikt* antagas, såvida man ej vill bortkasta *a* i alla sammansättningar och skriva *Jemgod*, *Jemmulen*, *Jemdrig*, o. s. v.

JEMNLÅNGS, adv. I parallell linie utefter hela längden. *Se äfv. Längs utmed.* — Skrifves äfv. *Jemlångs*. [Jäm-]

JEMNMULEN, a. 2. neutr. — *et*. Öfverallt betäckt med mola. [Jäm-]

JEMNMÄTT, n. 5. *Se Symmetri*.

JEMNS, adv. 1) I jemnbred (med). *J. med brädden*, lika högt med brädden. — 2) *Längs efter. Segla j. landet.*

JEMNSIDES, adv. I samma sträckning, i parallell linie, parallelt. *Två linier, som löpa j.* [Jäm-]

JEMNSIDIG, a. 2. Som löper i samma sträckning, parallell. — *Jemnsidighet*, f. 3. [Jäm-]

JEMNSITTANDE, a. 1. Som sitter jemt på alla sidor. *En j. klädning.* [Jäm-]

JEMNSKUREN, a. 2. Skuren jemn på ytan. [Jäm-]

JEMNSKYLD, a. 2. I lika nära skyldskap. [Jäm-]

JEMNSTOR, a. 2. Lika stor. [Jäm-]

JEMNTJOCK, a. 2. Af lika tjocklek öfverallt. — *Jemntjockhet*, f. 3. — *Jemntjockt*, adv. [Jäm-]

JEMNVIGT, f. 3. 1) Förhållandet, att tvenno

kroppar väga lika. *Sätta tvenne vågskålar i j.* Hålla i j. — 2) (fig.) Lika vikt, betydighet; likhet. *Detta krig rubbade j-en emellan begge dessa stater.* Återställa j-en emellan tvenne stater. *Han bör söka j. emellan utgifter och inkomster.* Sätta, hålla i j. — 3) Det förhållandet hos en i en punkt understödd kropp, att den är lika fördelad på begge sidorna, så att kroppens sträfvän att falla åt ena sidan upphäves genom en lika stark sträfvän åt den andra. *Hålla sin kropp, hålla sig i j., hålla j-en*, laga, att detta förhållande bibehålles. *Förlova j-en.* Komma ur j-en. — Syn. (för alla bem.) *Balans*. — Skrifves äfv. *Jemvigt*. [Jäm-]

JEMNÄLDRIK, **JEMNÄRIG**, a. 2. Af samma ålder. [Jäm-]

JEMNÄRIGHET, f. 3. Lika ålder. [Jäm-]

JEMRANDE, n. 4. 1) Klagan i oartikulerade ljud. — 2) Bitter klagan.

JEMRA SIG, v. r. 1. 1) Kлага i oartikulerade ljud. *Den sjuka j-r sig.* — 2) Bittert beklaga sig (öfver). *J. sig öfver det fula värdet.* Alla j. sig öfver brist på arbetsförtjenst. [Jämra.]

JEMT, adv. 1) I samma plan. *Bordet står icke j.* — 2) Vågrätt, horisontellt. *Hålla vägen j.* Vägen står j. — 3) Stätt. *Duken ligger j.* Klädningen sitter j. — 4) Jemntjockt. *J. spunnet garn.* — 5) På jemnt sätt, med jemhet, lika. *Hästarna draga j.* (Fig.) *Draga j.*, väl förlikas, vara ense. *De la j.*, i lika delar. — 6) *J. med*, i lika höjd med. *Vattnet står j. med bryggan.* *Afhugga j. med marken.* — Äfv. *Jemns*. — 7) Hvarken för mycket eller för litet, hvarken mer eller mindre. *Han fyller i dag j. tio år.* *Just j. en styver.* *Det är j. ett år sedan.* *Byta j. ell. j. om j.*, så att ingen mellangift gifves. *Tal, som gå j. upp i hvarandra*, då det ena är qvot af det andra. *J. och rätt*, knappt. — 8) Med jemna, lika mellantider, i jemn gång, alltid på samma sätt, fortgående lika, ordentligt, regelbundet. *Slå, hamra j.* *Vret går j.* *Pulsen står j.* *Vagn, som går j.* — 9) (fam.) *Se Beständigt*. *Vara j. hemma, j. i arbete.* *Han är j. med*, när det är fråga om någon. *J. och samt*, *se Alljemt*. — 10) Med jemhet i uppförande. *Gå j. till våga.* [Jemnt, Jämt.]

Anm. Man bör noga skilja mellan *Jemnt* och *Jemt*; det förra är neutrum af adj. *Jemn*, det senare adverb. Man säger således: *Bordet är jemnt*; *doremot*; *Bordet står jemt*.

JEMTE, adv. 1) Tillika med. *Herr N. j. hustru och barn.* — Syn. *Se Med*. — 2) Bredvid. *Sätta sig j. en annan.* *Hon satt j. mig.* (Fig.) *Han till ingen j. sig*, i jemnbredd med sig; till icke, att någon är lika god som han. — *J. att, konj.* Förutom att. *Denna upptäckt, j. att den upplöst mig*, har öfven haft till följd, att . . . [Jemnte, Jämnte, Jämte.]

JEMTVIGT, *se Jemnvigt*.

JEMVÄL, j'ä'mv'äl, adv. Äfvenledes, äfven, tillika. *Hon är icke allenast vacker, utan j. god.* — Syn. *Se Äfven*.

JERBOA, j'ä'r'boa, f. 3. En art Springråtta, i Ryssland, Asien och norra Afrika; med ryggen gul, buk och bringa hvita; 6 tum lång. *Dipus Sagitta*.

JEREMIAH, ---äd, f. 3. Klagovisa. — *Anm.* Ordet har afscende på profeten Jeremias' klagodikt, hvori han begrebet staden Jerusalems förstöring.

JERT, *se Järf*.

JERG, j'ä'rg, n. sing. *Se Kält*.

JERGA, j'ä'rga, v. n. 1. *Se Källa*.

JERIKOROS, j'erik'or'os, f. 4. Blomväxt i Egypten, Palestina, med gröngula blommor. *Anastatica hierochuntica*.

JERN, n. 5. 1) (utan plur.) Allmänt känd metall, till färgen blågrå, mycket smidig och hårdt förekommer sällan gediegen, om icke i meteorstenar, utan i malmer, ur hvilka den vid masugnarna smältes till Tackjern, hvilket sedan i stångjernsmedjor omsmältes och smides till Stångjern; förvandlas genom tillsats af kol till Stål. *Hård som j.* *Gjord af j.* *Sko eller bestä med j.* *Arbeta i j.* — 2) Verktyg, redskap af denna metall, antingen färdigt eller under arbete. (Fig.) *Hafva många j. i elden*, förhafva många saker på en gång. *Smida, medan j-et är varmt*, passa på rätt tillfälle att verkställa något. (Ordspr.) *Den, som har många j. i elden*, bränner något, den, som förhafver för många saker på en gång, misslyckas i någon. — 3) Stycke af denna metall på ett verktyg, redskap. *J-et på en lans.* — 4) Bojer. *Slå, smida en förbrytare i j.* — 5) (kollektivt) Jernsaker. *Gammalt jern.* — *Sa. J-aktig*, -artad, -arbete, -bergverk, -bestag, -bestagen, -bit, -blandad, -bom, -bro, -brygga, -bult, -dörr, -filspån, -fjeller, -galler, -grepe, -gruva, -halt, -haltig, -handel, -handlare, -harnesk, -häll, -kakelugn, -kanon, -kedja, -kil, -kista, -kula, -kärl, -panna, -pigg, -pinne, -port, -redskap, -ring, -rost, -skena, -skifva, -skotta, -skrin, -stycke, -ten, -verktyg, -vigt. [Järn.]

JERNANKAR, n. 5. Ankar af jern i murar. Jfr. *Ankar*. 2.

JERNANLEDNING, f. 2. Anledning (se d. o. bem. 3) till jernmalm på ett ställe.

JERNARBETARE, m. 3. En, som tillverkar hvarjehanda saker af jern.

JERNBANA, f. 4. *Se Jernväg*.

JERNBAND, n. 3. Band af jern på laggbär.

JERNBERGSLAG, m. 3. Bergslag (se d. o.), hvars hufvudnäring är jernhanderingen.

JERNBLECK, n. 3. Bleck (se d. o.), valsadt eller smidt af jern. *Förtent, oförtent j.*

JERNBOD, f. 2. Handelsbod, der hvarjehanda jernkräm försäljes.

JERNBORR, m. 2. Borrmaskin till borring i jern.

JERNBREF, n. 3. Det hemliga skydd, som fordom förlänades någon af de maktägande gynnade person, hvarigenom han undvek åtal för sina gerningar, ehuru lagstridiga de än voro.

JERNBRUK, n. 3. Bruk, der jern smides. Innefattar icke allenast Stångjernsbruk, utan äfven Knipphamar, m. fl.

JERNBRÅTE, m. 2. pl. — *bråtar*. (fam.) En hop gamla jernsaker.

JERNBYRD ell. **JERNBÖRD**, m. sing. Ett fordom brukligt ransakningsmedel inför domstol, bestående deruti, att en anklagad, som ej kunde öfverbevisas om brottet, fick ådagalägga sin oskuld derigenom, att han antingen med blottade fötter oskadd gick öfver glödande jern (hvilket kallades *Skrä*), eller att han bar glödande jern (*Skruds-jern*), eller att han kastade det glödheta jernet så, att det nedföll i ett på ett visst afstånd uppställt kärl (*Trugsjern*).

JERNBÄRARE, m. 3. Arbetskarl, antagen att bära jern vid en jernväg.

JERNEK, j'ä'nek, f. 2. Buskaktigt träd med mörkgröna, glatta, styfva, ovala löf, som hafva skiftande gula och hvita ränder samt taggig kant; blommorna små och hvita. *Hex Aquifolium*.

JERNFAST, a. 1. Fast som jern. *Brukas mest i fig. mening. En j. tro, redlighet.*

JERNFÄRG, m. sing. Färg, liknande jernets.

JERNFÄRGAD, a. 2. Af en färg, liknande jernets.

JERNGALT, m. 2. *Se Galt*, 2.

JERNGJUTARE, m. 3. Arbetsare, som förrättar gjutningen vid ett jerngjuteri.

JERNGJUTERI, n. 3. Gjuteriwerkstad, der hvarjehanda saker gjutas af jern.

JERNGLANS, m. sing. Ett slags jernmalm.

JERNGRUFVA, f. 4. Grufva, der jernmalm brytes.

JERNGRÅ, a. 2. neutr. — *grått*. Af en mörkgrå färg, liknande jernets.

JERNHAMMAR, *se Stångjernshammare*.

JERNHAND, f. 3. pl. — *händer*. (fig.) Tung, tryckande hand, despotisk makt.

JERNHANDSKE, m. 2. pl. — *handskar*. Beträkning för handen, af jern, brukad fordom af krigare till skydd.

JERNHATT, m. 2. Hufva af jern, som krigsmän fordom buro till skydd för hufvudet.

JERNHYTTA, f. 4. Masugn, der jernmalm smälles.

JERNHÄRD, a. 2. 1) Hård som jern. — 2) (fig.) I hög grad känslöslö, hård, sträng, oöfverklig. *Ett j-t sinne.*

JERNJORD, f. sing. Jord, som håller jernpartiklar.

JERNKABEL, m. 2. pl. — *kablar*. *Se Ankarketting*.

JERNKALK, m. sing. (gam. kem.) *Se Jernoxid*.

JERNKIS, m. 3. Mineral, som utgör en förening af jern och svafvel.

JERNKONTOR, j'ä'r'kän'tor, n. sing. *J-et* kallas en i Sverige betydligt öfentlig inrättning till jernstillverkningens befordran och understöd. [-contor, -contoir.]

JERNKRÄM, n. sing. Hvarjehanda smärre förnödenhetsvaror af jern. — *Ss. J-bod, -handel, -handlare*.

JERNLASS, n. 3. Lass, bestående af tackeller stångjern.

JERNLERA, f. 4. (mineral.) En blandning af hvit jernmalm med lerhaltiga mineraler.

JERNMALM, m. 3. Mineral, som innehåller jern i oxideradt tillstånd och till större mängd. — *Ss. J-gång, -streck*.

JERNMUR, m. 2. Mur af jern. Sages fig. om öfvervinneliga hinder. *En j. skiljer honom ifrån tronen.*

JERNNÄTTER, f. 3. pl. Så kallas i Norrland trenna på hvarandra följande frostnätter, omkring d. 20 Augusti.

JERNÖCKRA, f. 4. (mineral.) Öckra, som håller jern.

JERNOK, n. 3. (fig.) Ok af jern. Betecknar ett hårdt förtryck.

JERNOXID, j'ä'r'nä's'id, m. 3. (kem.) Jern, syrsatt till oxid (se d. o.).

JERNPLÅT, m. 2. Jern, utvalsadt eller utsmidt till en tunn skifva.

JERNPROF, n. 5. *Se Jernbyrd*.

JERNSAKER, f. 3. pl. *Se Jernkräm*.

JERNSAND, m. sing. Sand, blandad med jernpartiklar.

JERNSANDERZ, j'ä'r'nä'sänd'r'is, m. sing.

(mineral.) Konglomerat af kvartzkorn, blandade med jernockra.

JERNSKO, v. a. 2. Beslä med jern.

JERNSKRÄP, n. sing. Gamla odugliga jernsaker.

JERNSLAGG, m. sing. Slagg, som afsöndras vid smältning af jernmaln, och vid jernets förskning i hård eller smidning.

JERNSMIDD, a. 2. Smidd i jern, i bojor.

JERNSMIDE, n. sing. Smidda jernvaror.

JERNSTÄNG, m. 2. pl. — *sparfvar*. Sångfågel af 6 tum lång, med hufvud, hals och bröst skblå, ryggen brun med svarta fläckar, magen hvit. Accentor modularis.

JERNSPAT, m. sing. Mineral, som utgör en förening af jernoxidul och kolsyra.

JERNSPETT, n. 3. Se *Jernstör*.

JERNSPIRA, f. 1. (fig.) Spira af jern. Betecknar ett hårdt och strängt regemente, och brukas endast i uttrycket: *Regera med j.*

JERNSTÅNG, f. 3. pl. — *stänger*. 1) Smidd stång af jern, af olika dimensioner. — 2) Kortare, smalt och jerntjockt stycke af smidd jern, t. ex. i ett galler.

JERNSTÖFVEL, m. 2. pl. — *stöflar*. Stöfvel af jern, som förmod af krigsmän brukades till betäckning för foten.

JERNSTÖR, m. 2. Mot nedre ändan något afspead, smal, fyrkantig jernstäng, som begagnas att bryta och bända med.

JERNTRÄD, m. sing. Metallträd af jern, tillverkad antingen genom dragning eller valsning.

JERNUGN, m. 2. Ugn af jern, som nyttjas till boningsrumms uppvärmning.

JERNYARA, f. 1. (mest i plur.) Förmödenhets-sak af jern, såsom föremål för handelen.

JERNVATTEN, n. 3. Mineralvatten, som håller jern.

JERNVERK, n. 3. Se *Jernbruk*, *Jerngrufva*.

JERNVITRIOL, järnvitriol, m. sing. Ett metallsalt, bestående af jernoxidul, svafvelsyra och kristallvatten.

JERNVÄG, m. 2. Väg för ångvagnar, med hjulspår af jernskenor, på hvilka vagnhjulen rulla.

JERNÅDER, f. 1. pl. — *ådror*. Malmoäder, som håller jernmaln.

JERNÅLDER, m. sing. *J-n* kallas af poeter och filosofer den fjärde eller sista af människosläktets åldrar eller bildningsperioder, den sista af dem alla, då alla slags laster och dårskaper framträdde, metaller uppgärfdes, orättvisa krig fördes och människorna sträfvade efter herraväldet öfver himmelen.

JERNÖRT, f. 3. Ört, som växer vid vägar, med små blommor. *Verbena officinalis*.

JERTECKEN, se *Järtecken*.

JESUIT, ---it, m. 3. Medlem af Jesuiterorden.

JESUITERKLOSTER, n. 3. Kloster, tillhörigt Jesuiterorden.

JESUITERMUNK, m. 2. — *NUNNA*, f. 1. Munk, nunna af Jesuiterorden.

JESUITERORDEN, jesuit'är'd'n, m. 2. Katolsk orden, äfv. kallad *Jeau Sällskap*, stiftad af Ignatius Loyola år 1534, och som hyllar den grundsatzen, att ändamålet helgar medlen.

JESUITISK, a. 2. Som tillhör eller har afseende på Jesuiterorden eller deras lära. *J-a grund-satser*.

JESUITISM, ---ism, m. sing. 1) Jesuiterordenes lära. — 2) Jesuitisk grundsat, jesuitiskt handlingsätt, beteende.

JESUS, jösuss, nom. propr. m. (Hebr. *Jesua*, frälsare, förlösnare) Namnet på kristna religionens stiftare. Bibehåller äfven i svenskan den latinska böjningen, t. ex.: *Jesu blod*. *Tro på Jesum*. *O Jesu!* — I talspråket brukas dock äfven för de böjda kasus *Jesus*, utom i genitiv, som alltid har *Jesu*.

JETTE, m. fl., se *Jätte*, &c.

JO, adv. 1) Bejakar en fråga, som innehåller en nekande partikel. *Är han icke kommen ännu?* Jo. — *Jo visst* säges, då man vill böja uttrycket, samt med en viss ton af förundran, harm, o. s. v.

t. ex.: *Har du icke läst boken ännu?* Jo visst (det förstås, det behöfver du icke fråga). — *Äh jo* (ä'jö) säges i en något likgiltig eller half föraktlig ton, eller då man vill uttrycka, att det jakande svaret tål någon inskränkning, t. ex.: *Känner ni honom icke?* Äh jo, nog känner jag honom.

Mår du icke väl? Äh jo (det går an). — *Jo, jo*, gör ett förstärkt uttryck till ett jakande svar, t. ex.: *Skall jag inte göra det?* Jo, jo. — S. n. Bekräftande. *Mitt jo kan vara så godt som ert nej*. — Int. Nyttjas i samtal stundom blott såsom en början eller inledning till det man vill svara. *Hvad tycker ni om staden?* Jo, den är vacker. *Allt föröfvaras. Hvar för?* Jo, för det människorna blifva allt mera sinliga. *Hvad bör jag göra?* Jo, ni bör . . .

— Brukas ofta på samma sätt efter en negativ sats, ehuru den icke är frågande, t. ex.: *Jag vet minsann icke, hvar det tagit vägen.* Jo, se här är det. *Vet du, hvar papperet tagit vägen?* Nej, det vet jag icke; jo tyst, nu kommer jag ihåg. — Någon gång äfven i sarkastisk eller ironisk ton, med afseende på yttrande eller handling af en person, t. ex.: *Jag trodde, att rättvisa skulle finnas i världen.* Jo, det skall man se! (så enfaldigt!). Jo, ni har just burit er vackert åt! — Jo men (jömänn), bejakar en fråga, med en viss ton af likgiltighet eller inskränkning, t. ex.: *Vill ni inte gå ut?* Jo men (det har jag ingenting emot). *Huru står det till?* Jo men (det går an). — Jo men (jömänn), rättare Jo jo men (se detta). — Jo pytt! säges i en harmen eller spefull ton, då man vill ge ett nekande svar på en fråga eller förneka en yttrad förmodan, t. ex.: *Han blef väl ihågkommen med ett pastorat?* Jo pytt! eller äfv. Jo pytt ock! — Jo, jo: a) (uttalas jöjö) Betecknar: a) Ett erkännande. Jo jo, det är nog sant. — b) Inledningen till något slags reflexion eller till ett sarkastiskt eller ironiskt uttryck. Jo jo, det går så till i världen. Jo jo, du gaf dig inte ro, förrän du blef bränd. — b) (uttalas jöjö) Säges, då man i tilligare ton och med förhöjd uttryck vill yttra en anmärkning, förebräelse, bestraffning, o. s. v. Jo jo, det går inte så lätt heller! Jo jo, jag kunde väl tro det! Jo jo, så går det, när pojkar vilja löpa med skögg. — Säges äfv. ofta utan vidare tillägg, såsom ett slags reflekterande och bekräftande svar på hvad en annan berättat eller yttrat, stundom i samma mening som *Ja så*. — Se *Ann.* under *Ja*.

JOCKEY, schäk'j (efter engelskan: dsch'ek'i), m. 3. (eng.) Lätt, vig och skicklig ridkoekt, klädd i kort jacka, läderknäbyxor och rund skärmössa.

JOCKO, jö'eko, m. 3. Afrikansk apa, som mycket liknar människan, får en höjd af 4 till 5 fot, går upprätt, är i hög grad lärtäktig, och har en röst, som liknar ett barns skri. *Simia Troglodytes*.

JOD, jödd, n. 3. Benämning på långt J uti hebreiskan och äfven i svenska boktryckarskrift.

JODLA, jöddla, v. n. 1. Så kallas ett fländ Alpernas inbyggare egendomligt sätt att sjunga, bestående deruti, att sångaren ifrån bröststämman slår öfver till falsettens högre toner. — *Jodlande*, n. 4. o. *Jodling*, f. 2.

JOFUR, jöfurr, nom. propr. Se *Jupiter*.

JOGABLUND, ---blünd, m. sing. (i barnspråket) Se *Jonblund*.

JOHANNISBLOMMOR, f. 1. pl. Se *Färggräs*.

JOHANNISBRÖD, johännissbrö'd, n. sing. De stundom en fot långa och tumstjocka, med en söt och välsmakande merg fyllda skidorna af:

JOHANNISBRÖDTRÄD, n. 3. En högväxt buske i Söderländerna, med små röda, knippviss sittande blommor. *Cerastia Siliqua*.

JOHANNISLÖK, m. 2. Se *Schalottentök*.

JOHANNISMASK, m. 2. Se *Lysmask*.

JOHANNISNYCKLAR, m. 2. pl. En ört med rödspäckliga blommor. *Orchis militaris*.

JOHANNISÖRT, f. 3. Ört, som växer på ångsbackar, med gula blommor, grenig och rak stjerk. *Hypericum perforatum*. Kallas äfv. *Pirken*, *Hirkepörk*.

JOHANNITERORDEN, m. sing. Tysk munkorden, som uppstod i Palestina under korstågen och hade till föremål att skydda pilgrimer och försvara det heliga landet emot de otrogna. Kallad efter sin skyddspatron aposteln Johannes. Flyttades ifrån Palestina till Cypern, derifrån till Rhodos och slutligen till Malta, hvarest den fick namn af Malteserorden.

JOHANNITERIDDARE, m. 3. Riddare af Johannerorden.

JOLL, ell. JOLLE, jölle, m. 2. pl. — *jollar*. Ett slags mindre båt.

JOLLER, jäll'r, n. sing. 1) Små barns försök att tala. — 2) (fig.) Barnsligt, dåraktigt tal, dumt tal. — Har sammansättningen *Älderdomsjoller*.

JOLLRA, v. a. o. n. 1. 1) Säges om barn, som försöka att tala. — 2) (fig.) Tala barnsligt; dåraktigt. *J. af älderdom*. *J. för ett framtämer*. *J. från*, se *Främjollra*. — *Jollrande*, n. 4.

JOLLRARE, m. 3. (soga brukl.) En som jollar, pratar barnsligt, dåraktigt.

JOLSTER, jäll'st'r, f. 2. pl. *jolstrar*. En art af Pilträdens släkte. *Salix pentandra*. Kallas äfv. *Hilster*, *Halster*, *Vekar*, *Jälster*.

JONBLUND, jöblünd, m. sing. (skämtv.) Sömn.

JONÆ KURBITS, m. 3. Se *Kalebass*.

JONGLÖR, schänglör, m. 3. (fr. *Jongleur*) Gycklare, lindansare, taskspelare, m. m.

JONISK, a. 2. Som tillhör, har afseende på, har sitt ursprung ifrån Jonien. (Byggn.) *J-a ordningen*, en af byggningsordningarna, med lätta, smärta, glada pelare, utsmykade med snäckor och voluter på kapitälerna.

JONS, jänns, se *Jans*.

JORD, f. sing. 1) Ytan af den planet, vi bebo, för så vidt den består af mull eller söndersmulade mineralier. *Djur, som leva i j-n*. *Jens frukter*. *Lägga sig på j-n*. *Gräva i j-n*. *Slå någon till j-n*. *Sjunka till j-n af blygsel*. *Äf j. äst du kommen och till j. skall du åter varda*. *Under j-n*, under jordytan. *Ofean j.*, öfver jordytan. *Hålla sig vid j-n*. *Bära en till j-n*, till gravnen. *Ligga i vidd j.*, vara begraven i kyrka eller på kyrkogård. (Fig.) *Jemna med j-n*, i grund förstöra. — *Syn.* Mark. — 2) Jordmånen. *Mager, fet, god, dålig, lucker, stenbränd j.* (Fig.) *Falla i god j.*, få god framgång, göra god verkan. — 3) (kem.) Jordart.

Alkalisk j. *Turkish j.*, se *Bolus*. *Engelsk j.*, en mycket fin och lös trippelsort, af mörkt askgrå eller bruongrå färg, hvilken användes som vanlig trippel. — Bildar flera sammansättningar, såsom: *Ler-*, *Ytter-*, *Beryll-*, *Zirkon-*, *Kiesel-*, m. fl. — 4) (i bestämd form) a) Den planet, vi bebo, med både haf och land. *J-ens bana*. *J-ens innersta*. — b) (fig.) Detta lifvet, i motsats till det tillkommande. *J-ens fröjder och sorger*. *J-n har både godt och ondt att bjuda på*. — c) Jordklotets samtliga inbyggare. *Alexander ville underkufva hela j-n*. — 3) Ågofjord, ågomark. *Bygga på annars j.* *Lifegne, som ej kunna skifas ifrån sina herrars j.* *Kronans j.* *Han får räntan, men är ej ägare till j-n*. — 3. *J-aktig*, *artad*, *-blandad*, *-blandning*, *-klimp*, *-klump*, *-koka*, *-partikel*, *-produkt*, *-remna*, *-smak*.

JORDA, v. a. 1. 1) Gräva ned i jorden. — 2) Se *Begräva*. — *Jordande*, n. 4.

JORDABALK, m. 2. Den afdelning af svenska lagen, som handlar om besittning af egendom på landet eller i staden, med hvad mera dertill hör.

JORDAFÄNG, n. sing. (lagt.) Sättet, huru någon kommer till besittning af jordegendom.

JORDAGODS, n. 3. 1) Se *Jordegendom*. — 2) Skatt, nedgräfd i jorden.

JORDAGRUND, m. sing. (föga brukl.) Grund och mark.

JORDART, m. 3. 1) (kem.) Benämning på vissa föreningar af åtskilliga metaller med syre, som hafva mycken likhet med alkalier, men äro eldfasta, gifva med åtskilliga syror svårösta eller aldeles olösliga salter, och med feta oljor i vatten olösliga tvåarter. — 2) (i allmänt tal och i åkerbruket) Viss särskild blandning af söndergrusade mineralier, med deruti inblandade organiska kvarlevor, som jemte andra sådana blandningar betäcker alluviallagren och tjénar till växternas fortkomst. Man har således *Mylla*, *Mergeljord*, *Ler-*, *Sand-*, *Mojord*, m. m.

JORDASKA, f. 1. Aska efter jordarter och vegetabilier, som uppkommer vid förbränning af gräsavall, o. s. v.

JORDBAD, n. 3. (kir.) Den sjukas nedgrävande i jorden ända upp till halsen.

JORDBANA, f. sing. *J-n*, jordens bana kring solen.

JORDBECK, n. sing. Se *Asfall*.

JORDBESKRIFNING, f. 2. Se *Geografi*.

JORDBESKRIFVARE, m. 3. Se *Geograf*.

JORDBI, n. 4. Ett slags bi, som har sin boning i jorden.

JORDBÖRR, m. 2. Borr, hvarigenom i jorden åstadkommes borrhål af några tumms vidd, till flera hundra fot djup; användes till undersökning af jordlagrens bestaffenhet och till frambringande af artesiska brunnar, samt består af flera stänger, som skruvas på hvarandra, hvart efter som borren nedtränger i djupet.

JORDBÖRRARE, m. 3. Se *Jordlöpare*.

JORDBRAND, m. sing. Brand i jordens inandöme eller i själva marken på dess yta.

JORDBRO, f. 2. Upphöjd väg af jord på sanka ställen.

JORDBRUK, n. 3. Jordens brukande för odling af skid, jordfrukter, m. m. — *Syn.* Se *Landbruk*.

JORDBRUKARE, m. 3. En, som idkar jordbruk. — *Syn.* Se *Landbrukare*.

JORDBRYN, n. 3. Det öfversta af jorden ell. dess yta.

JORDBÄDD, m. 2. Se *Jordlager*.
 JORDBÄNING, f. 2. Naturföreteelse, som ger sig tillkänna genom en starkare eller svagare, vågformig rörelse af jorden.

JORDBÄR, n. 3. Se *Smultron*.

JORDEBOK, f. 3. pl. — *böcker*. Så kallas förteckningen på alla särskilda jordlägenheter inom hvarje fögderi och socken. *Landsjordebok*, sammanfattningen af alla fögderiers jordeböcker.

JORDEBOKSRÄNTA, f. 1. Se *Ordinarie Ränta* (under *Ränta*).

JORDEGENDOM, m. 2. Egendom, som består hufvudsakligast af jord.

JORDEGUMMA, f. 1. Se *Barnmorska*. — Benämningen har uppkommit af den hos våra förfäder öfliga seden, att, då ett barn blifvit framfödt, det genast af den biträdande barnmorskan nedlades helt nakt på jorden, hvarpå fadren tillkallades, som, ifall han godkände detsamma, upptog det ifrån marken, för att vattenösa och få namn; men i annat fall bortbars det af jordegumman och utsattes i vilda marken.

JORDFALL, n. 3. Den naturföreteelse, då öfver underjordiska gräddor hängande berglager falla ned.

JORDFAST, a. 1. Sägdes om sådana föremål på jordens yta, hvilka icke äro lösa, utan nedtränga i jorden eller hvilat på grundval och ej, utan mycket arbete, kunna flyttas ifrån sitt ställe. *J-a stenar*, *forntidsminningar*.

JORDFETMA, jördfötma, f. 1. Mineraliskt, fetaktigt ämne i jorden, såsom t. ex. Bergolja.

JORDFRUKT, m. 3. Benämning på sådana jordens växtalter, hvilkas rötter äro för människans användbara till föda, såsom potates, kålrötter, m. m. Bör ej förbållas med *Jordens frukt*, hvilket omfattar alla matnyttiga frukter, frön och rötter.

JORDFYND, n. 3. Skatt eller fornsak, som hittas i jorden.

JORDFÄRD, c. 3. (såga brukl.) Se *Begravning*.

JORDFÄRG, m. 3. Färg, liknande den, som mulljord har.

JORDFÄRGAD, a. 2. Af samma färg som mulljord.

JORDFÄSTA, v. a. 1. o. 2. 1) Begravna i vigd jord. — Benämningen har uppkommit af den rådande föreställningen, att den, som begravdes i vigd jord, derigenom får en ostörd ro. — 2) Förättade den vid begravning öfliga presterliga ceremonien, hvarvid tre skålar mull kastas på likstelen, hvilket kan ske, icke allenast vid själva gravnen, utan äfven i bårhus. — *Jordfästade*, n. 4.

JORDFÄSTNING, f. 2. Förrättningen, då ett lik jordfästes.

JORDGALLA, f. sing. Örten *Gratiola officinalis*.

JORDGLOB, m. 3. En, vanligen af papp förfärdigad, sterisk afbildning af jorden, på hvars yta dess länder och haf äro aftecknade.

JORDGRAND, n. 3. Helt liten partikel af jord.

JORDGUBBE, m. 2. pl. — *gubbar*. Bär, som utgör en varietet af Backsmultron (*Fragaria collina*); planteras i trädgårdar; är större och sötare än vanliga smultron. *Fragaria hortensis*.

JORDGUMMA, se *Jordegumma*.

JORDHACKA, f. 1. Hacka, som användes till upphackning af hård jord, isynnerhet vid mätteringsarbeten.

JORDHALFVA, f. 1. Hälf af jordklotet, på endera sidan om middagslinien ell. equatorn. Kallas äfv. Halfklot.

JORDHALT, m. 3. Egenskapen att hålla jord. JORDHALLTIG, a. 2. Som håller jord. — *Jordhaltighet*, f. 3.

JORDHARTS, n. 3. Se *Asfalt*.

JORDHUMLA, f. 1. En insekt af Humle-släktet, som bor djupt under jordytan. *Bombus terrestris*.

JORDHVARF, n. 3. Se *Jordlager*.

JORDHYDDA, f. 1. Hydda med jordväggar. JORDHÅLA, f. 1. Se *Jordkula*.

JORDHÖG, m. 2. Hög af uppkastad jord. JORDHÖJD, f. 3. Af jordlager betäckt berg; äfv. af sand och sten sammanförd äs, ofvanpå en bergås.

JORDIG, a. 2. 1) Som liknar jord. — 2) Betäckt med, smutsad af jord.

JORDISK, a. 2. 1) Som tillhör, angår människans lif här på jorden. *J-a tankar*, *begär*. *J. glädje*, *lycka*. *J-t hopp*. — *Syn*. Timlig, Verdslig. — 2) Verdsligt sinnad. *Den j-a människans*. — Substantivt brukas *Det Jordiska*, för att utmärka: detta lifvet med dess omsorger, bestyr, sträfvan, fröjder och njutningar. *Vara fästad vid det j-a*. *Vara död för det j-a*.

JORDISKT, adv. Verdsligt, sinligt. *Vara j. sinnad*.

JORDKLOT, n. sing. *J-et*, den planet, vi bebo, som har nästan formen af ett klot.

JORDKOL, n. sing. Grått eller brunt mineral, bestående af löst förenade, stoftartade delar; ett i hög grad upplöst brunskt eller ett mycket sönderdeladt, sönderfallet bituminöst trä.

JORDKRÄTS, m. 2. Krats, som användes af minörer, för att kratsa ut jord.

JORDKRETS, m. sing. *J-en*, jorden. Brukas i poetisk och högre stil.

JORDKRONOR, f. 1. pl. Se *Linnés-ört*.

JORDKROPP, m. 2. Kropp, som finnes på den planet, vi kalla jorden.

JORDKRYPA, f. 4. (bot.) Se *Jordref*.

JORDKRÄFTA, f. 1. En insekt af Rätvingarnes ordning. Gryllotalpa vulgaris.

JORDKULA, f. 1. Kula i jorden.

JORDLAGER, n. 3. Lager eller hvarf i jorden af någon särskilt jordart eller mineral.

JORDLAPP, m. 2. (pop. o. fam.) Helt liten äker eller jordlägenhet.

JORDLIF, n. 3. *J-vet*, människans lif här på jorden. Brukas i den högre stilen och poet.

JORDLOPPA, f. 1. Ett insektslägte af Skalbaggar. *Haltica*.

JORDLÄGE, n. 4. (mindre brukl.) En åkers läge.

JORDLÄGENHET, f. 3. Kameralistisk benämning på större eller mindre jordegendomar.

JORDLÖPAR, m. 3. Ett insektslägte af Skalbaggar. *Carabus*.

JORDMANDEL, m. 2. pl. — *mandlar*. 1) Benämning på de välsmakliga rotknölarna af växten *Cyperus esculentus*, som är inhemsk i södra Europa. — 2) Sjelfva växten.

JORDMASK, m. 2. Mask, som krälar i jorden.

JORDMERG, m. sing. Se *Mergel*.

JORDMERGEL, m. sing. (åkerbr.) Ett lösare slags mergel.

JORDMOSSA, f. 1. Ett slägte af Lofmosorna. *Phacum*.

JORDMURKLA, f. 1. Se *Tryffel*.

JORDMÅN, m. sing. Benämning på de olika

blandningar af jordarter, hvaraf den odlingsbara jorden på ett visst ställe utgöres, och hvaraf dess större eller mindre frukthet eller tjenlighet för vissa växter beror. *God, dålig j.*

JORDMÄTNING, f. 2. Se *Landmätning*.

JORDNAFLE, m. sing. Se *Guldpuvra*.

JORDNATUR, f. 3. (kameral.) Ett hemmans olika beskaffenhet i afseende på derå hvilande skatter.

JORDNÖT, f. 3. pl. — *nötter*. Se *Jordmandel*.

JORDOLJA, f. 1. Se *Bergolja*.

JORDPAPEGOJA, f. 1. En art långbent Papegoja; klättrar ej, men springer fort på marken.

JORDPOL, m. 3. Hvardera ändan af jordens axel.

JORDPÄRON, n. 3. Se *Potates*.

JORDRANSÄKNING, f. 2. (kameral.) Den förättning, hvarigenom, innan ny jordebok upprättas, konungens befallningshafvande undersöka förhållandet med kronans gods och rättigheter af jorden.

JORDRAS, n. 3. Händelsen, då jord nedrasar, t. ex. ifrån branta jordhöjder.

JORDREF, n. 3. En mångårig, starkt luktande växt med blå blommor och lång, retyg, jordliggande stjälk. *Glecoma hederacea*.

JORDREFNING, f. 2. Landmätar-förrättning, hvarigenom hemmans ågor och tillhörigheter afmätas, på karta upptagas och till sin beskaffenhet beskrifvas.

JORDREFFVA, f. 1. Se *Jordref*.

JORDRUND, m. sing. (poet.) Se *Jordkrets*.

JORDRÄTTA, f. 1. Se *Stora Husrättan*.

JORDRÄNTA, f. 1. Årlig afgift i penningar eller naturallier, som erlägges för jord till någon, hvilken ursprungligen varit deraf ägare.

JORDRÖK, m. sing. En årlig växt med purpuröda blommor, som nyttjas i medicinen och till husbehöfsfärgning. *Fumaria officinalis*. Kallas äfv. Åkerörk, Åkersilke, Gullgräs.

JORDRÖKSBLOMMA, f. 1. (bot.) Oregelbunden blomkrona, som består af 4 korslikt ställda, vid basen förenade, oregelbundna kronblad.

JORDSALT, n. 3. (kem.) Salt, som har en jordart till bas. Kallas äfv. Medelsalt.

JORDSKALF, n. 3. Hastigt öfvergående, men ganska häftig skakning i jorden på en viss trakt deraf.

JORDSKORPA, f. sing. Den öfversta, betäckande delen af jorden.

JORDSKYLD, jordschylld, f. 3. Skatt, som erlägges af en del städer.

JORDSPOTT, m. sing. Ett slags svamp, på örter och mossor m. m., liknande en hvit spott. *Spumaria*.

JORDSPRINGARE, m. 3. Ett insektslägte af Skalbaggar. *Harpalus*.

JORDSTEN, m. 2. Jordfast, stor sten.

JORDSTJERNA, f. 1. Ett slags svamp på fria fält. *Geastrum*.

JORDSTRÅLAR, m. 2. pl. Ett moss-slägte. *Riccia*.

JORDSTYCKE, n. 4. Mindre besittning i jord, eller del af en jordlägenhet. — *Syn*. Jordlapp, *Jordstofta*, *Teg*.

JORDSTÖT, m. 2. Häftig, ögonblicklig, stark skakning i jorden, liknande en stöt.

JORDSVÄLG, n. 3. Djup och bred klyfta i jorden.

JORDSVAMP, m. 2. Se *Tryffel*.

JORDSÄCK, m. 2. Med jord fylld säck, som brukas att fylla fästningsgravar med.

JORDTORFVA, f. 1. Se *Gråstorfva*. — 2) (fig.) Liten jordbesittning. Äga en liten j. — *Syn*. Se *Jordstycke*.

JORDTUNGA, f. 1. Ett svampslägte. *Geoglossum*.

JORDVALL, m. 2. Vall af uppkastad jord, till försäkring, stängsel, o. s. v.

JORDVÄNING, f. 2. Nedesta väningen af ett hus, då den till en del ligger under jorden; äfv. om den ligger jemnas marken, churu bel och hål-len öfver densamma.

JORDVÄGG, f. 2. Vagg, uppförd af jord.

JORDVÄXT, f. 3. Växt, som uppskjuter omedelbart ur jorden (till skillnad ifrån Vattenväxter).

JORDBYTA, f. 1. 1) Ytan af den planet, vi kalle jorden. *J-n består af haf och land*. — 2) Markens yta. *J-n var på en lång sträcka betäckt af mask*.

JORDÄGARE, m. 3. Ägare af jordegendom. JORDÄPLE, n. 4. Se *Tryffel*.

JORDÄRTSKOCKA, f. 1. En köksväxt ifrån Brasilien, allmänt odlad för rotknölarnes skull. *Helianthus tuberosus*.

JOSEFINEBRÖD, n. 3. Ett slags sockerbröd.

JOTA, jota, n. sing. Grekernas benämning på bokstaven I. *icke ett j.*, *icke det allra ringaste*.

JOURNAL, m. fl. se *Jurnal*, &c.

JOVIALISK, a. 2. (fr. *Jovial*) Glad och lustig.

JU, adv. I (utbildadt af *Ja* eller *Jo*) Partikel, som har en bekräftande mening och brukas: a)

I frågor, då man väntar sig ett instämmande svar. *Du har ju gjort det? Ja. Du hann ju icke*

med arbetet i går? Nej. — b) I vissa interjectionella satser. *Jag har ju sagt, att så skulle gå. Det hade ju varit bättre att tåga. Han*

säger ju ingenting. Han tror det ju icke. — c) Efter nekande eller tviflande satser. *Jag nekar icke, att han ju är mycket helst. Jag*

tviflar icke, att du ju gör det. — I denna mening kan *Ju* äfven uteslutas.

JU, adv. II. (l. je) 1) Partitiv partikel. *Ju två och två*, två och två i sender. I denna bem-

numera alldeles obrukligt; förekommer endast i bibeln. — 2) Brukas i förening med komparativ, i början af den första af tvänne jemförande satser, hvaraf den sednare inträder med *desto* eller *dess*, eller ett upprepadt *ju*. *Ju lärare någon*

är, desto blygsammare bör han vara. Ju längre det lider, ju svårare blir ställningen. Ju förr, dess hellre.

Anm. *Ju*, användt äfven i början af den efterföljande satsen, är egentligen en germanism, som först på sednare tiden vunnit lättd.

JUBEL, jub'l, n. sing. (lat. *Jubilum*, från hebr. *Jobel*, basun) Glädjeskri, jublande. — *Sä. J-rop*, -skri, -sång.

JUBELDAG, m. 2. Årsdag, som efter längre tids förlopp firas till minne af någon märkvärdig händelse.

JUBELFEST, m. 3. Glädjefest, som efter 100 eller 50, stundom blott 25 års förlopp firas till minne af någon märkvärdig händelse.

JUBELMAGISTER, jub'lma'jist'r, m. 2. pl. — *magistrar*. Filosofie magister, som upplevat femtionde årsdagen af sin promotion. — I samma mening säges äfven *Jubeldoktor*, &c.

JUBELÄR, n. 3. Hos Judarna, hvart femtionde år, som frädes mycket högtidligt och förkunnades med skall af trumpet i hela landet. Jfr. *Jubel*.

JUBILERA, v. n. 1. Uppgifva glädjerop, högt

betyga sin glädje. — *Jubilerande*, n. 4. o. *Jubilering*, f. 2.

JUBILEUM, --lämm, n. 5. pl. — *leer*. Se *Jubelfest*.

JUBILA, v. n. 1. Se *Jubilerare* (hvaraf det är sammansdraget). — *Jublande*, n. 4.

JUCKA, v. n. 1. (pop.) Se *Guppa*. — *Juckande*, n. 4. o. *Juckning*, f. 2.

JUDAFOLKET, n. sing. def. Judarne. Israels barn, då de ännu hade ett eget, sjelfständigt samhälle. I kyrklig stil.

JUDALANDET, n. sing. def. (i kyrklig stil) Judéen.

JUDAS, jüdass, nom. propr. (pop.) 1) *J. med pungen*, Judas Ischarioth. — 2) (fig. pop. o. fam.) a) Förrädare, falsk och illstig människa. — b) Procentare. — 3) (bot.) Ett slags svamp. *Exidia auricula Juda*.

JUDASKYSS, jüdastjyss, m. 2. 1) Förrädisk kyss, sådan som Judas Ischarioth gaf vår Frälsare. — 2) (fig.) Förrädisk vänskap, tillgifvenhet.

JUDASÖRON, n. 4. pl. (skepp.) Stälpollarne, mellan hvilka bogspröet ligger.

JUDEBECK, n. sing. Se *Asfalt*.

JUDE, jüde, m. 2. pl. *Judar*. 1) Mansperson af israelitiska nationen eller mosaiska trosbekännelsen. — 2) (pop. o. fam.) Ockrare, procentare. Ss. *J-samfund*, -skola.

JUDEGATA, f. 1. Särskilt gata i en stad, der Judar bo, af frött val eller efter styrelsens anvisning.

JUDEHUS ell. **JUDHUS**, n. 5. Judisk familj.

JUDENDOM, m. sing. Judiska religionen, Mose lära, eller den uppenbärade religion, hvars kunskapskälla är ordet om den kommande Kristus och den genom honom stundande försoningen.

JUDENKIRS, jüd'nk'irs, m. sing. Se *Smultronbäsk*.

JUDEOCKER, n. 5. Ocker, sådant som Judarne i allmänhet hafva gjort sig kända för.

JUDEPIGA, f. 1. En mjuktenig benfisk af 10–12 tum lång, med slät, allängtt äggformig kropp. *Pleuronectes Cimandoides*.

JUDEQVARTER, n. 5. Kvarter i en stad, der Judar äro anbefallde att bo.

JUDESTAD, m. sing. Se *Judeqvarter*. *Jen i Rom*.

JUDINNA, f. 1. Qvinna af judiska nationen.

JUDISK, a. 2. Som tillhör, utmärker eller har afseende på Judarna. *J-a läran*, Mose lära, eller den religion, som af Moses stiftades.

JUDISKT, adv. På Judarnes sätt. *Skinna j. Judsten*, m. 2. Se *Echin*.

JUDSTEN, m. 2. Se *Echin*.

JUDÖRON, se *Juda öron* (under *Judas*).

JUFT, jüft, ell. **JUKT**, jükt, m. 5. (af bulgariska ordet *Jufti*, ett par) Ett slags mjukt, starkt, ryskt läder, ingnidet med björkolja, hvaraf det har en egen stark lukt. — Ss. *J-garfver*, -läder.

JUFVER, jüv'r, ell. (sdrgt) **JUR**, n. 5. (Gr. *Uthar* ell. *Uphar*) Den del af magen på kor ell. honor af andra idislande djur, der mjölken förvaras.

JUGLON, jüglånn, n. 5. Se *Nypon*.

JUGÅS, jügå's, f. 5. pl. — *gäss*. Se *Brandgås*.

JUKT, se *Juft*.

JUL, m. sing. 1) Högtid, som firades af våra hedniska förfäder till glädje öfver solens återvändande eller dagarnes nu åter börjande tillväxt. Begynte Hökenatten eller årets längsta natt, d. v. s. d. 21 Dec., och varade i tre dagar. Rätta och egentliga benämningen var dock *Midveturs-*

blot, d. v. s. Midvintersoffer. — 2) Högtid, som firas af de kristna till minne af vår Frälsares födelse och inträder med natten emellan d. 24 och 25 December. *Fira j. Tillbringa j-en hos någon*. I j., nästa jul. I j-as, förtiden jul. (Talesätt) I j., när det blir *långadagar*, aldrig. *Bära j-en ut*, lemnas ett hus, utan att hafva smakat hvarken vätt eller torrt. — Ss. *J-fördj*, -helt, -högtid, -nöje, -stek, -tid.

Anm. Ordet *Jul* anses af flere hafva blifvit införd af de engelska munkar, som först predikade kristendomen i Sverige, från det engelska *Geol*, *Geola*, namnet på månaderna December och Januari, af hvilka den förre kallades *Æt-re-Geola* ell. *För-Geola*, den sednare *Æfter-Geola* eller *Æfter-Geola*. *Geol*, åter, uppgifves vara kommet af *Chyph*, omvändning, emedan solen under denna tidrymd liksom vänder tillbaka.

JULA, jula, v. n. 1. Tillbringa julen hos någon. *J. hos en släktling*. — *Julande*, n. 4.

JULAFTON, m. 2. pl. — *aftnar*. Dagen före juldagen.

JULBOCK, m. 2. Löfligt utstyrd person, hvilken det på julaftonen tillhör att genom hvarjehanda påhitt och öfveande roa och skrämna gäster och barn. Förmödligen en lemnung af de lekar, som vid det forna julföret voro vanliga.

JULBORD, n. 5. Bord, som julaftonen dukas med öfverflöd af alla slags matvaror, och qvarstår flerstädes med sina rätter till Knutsdagen, då en ringdans omkring detsamma förkunnar julens slut.

JULBRASA, f. 1. Stor brasa, som julaftonen lägges på spisen i bondgårdar.

JULBRÖD, n. 5. Finare slags bröd, som bakas för julhögtiden.

JULBULLE, m. 2. pl. — *bullar*. Bulle af julbröd, isynnerhet sådan, som gifves fattiga eller tjenstehjon.

JULDAG, m. 2. Första och förnämsta dagen af julhögtiden eller d. 25 December.

JULP, jülapp, m. sing. (af lat. *Julapium*) Så kallas i apotekarspråket en mixtur, då den är en sockerlösning i ett välaktande vatten, tunnare än sirap och fullkomligt klar.

JULFERIER, jülferiär, m. 5. pl. Ferier (se d. o.) öfver julhögtiden.

JULFRID, m. sing. Så kallades fordom den rättighet, som en hvar ägde, att under julhelgen vara fri för lagsökning.

JULGALT, m. 2. Gödgalt, som slagtas till jul, för att då förtäras.

JULGRIS, m. 2. 1) Gris, född vid jultiden. Sages äfv. skämtvis i samma mening om barn. — 2) Stekt gris, som hel införes på julförordet. Ett minne af Freys gult, som fordom offrades vid Jul.

JULGRÖT, m. 2. Sötgröt, som efter gammal vana alltid förtäres på julaftonen.

JULHALM, m. sing. Halma, som fordom utbreddes på golfvet i boningshusen och kyrkorna, att qvarligga öfver jul eller till Knutsdagen. Den sed tordö härröra deraf, att vid julföret halma utreddes i offerhusen till hvilobädd åt de från alla orter sammankommande skarorna.

JULI, jüli, m. sing. (lat. *Julius*) Årets sjunde månad, så kallad efter Julius Cæsar. Hörmånad.

JULIANSK, a. 2. *J-a tidsräkningen*, den af Julius Cæsar införda förbättrade tidsräkning, hvilken ännu under namn af Gamla stilen följes i Grekland och Ryssland. Jfr. *Gregoriansk*.

JULKAKA, f. 1. Se *Julkuss*.

JULKALAS, n. 5. o. 5. Kalas, som anställes under och näst efter julhögtiden, en lemnung efter de forna gästbad, som voro vanliga efter julföret.

JULKLAPP, m. 2. Gåfva, som på julaftonen lemnas eller tillsändes någon. Förmodas hafva sin upprinnelse från de gåfvor, hvarmed i forna tider husets herre vid jul sågnade sina gäster. *Gifva en något till j.*

JULKUBBE, m. 2. pl. — *kubbar*. Stort, groft, kärnfullt vedträ, som lägges på spisen julaftonen.

JULKUSE, m. 2. pl. — *kusar*. Bröd i form af ett djur, som bakas till julen: ett minne af Freys gult, hvilken fordom vid julen högtidligt inbärs på bordet, och hvarvid gjordes löften och eder.

JULLBEN, n. 5. (anat.) Ett af benen i fotvrsten.

JULLE, m. 2. pl. *jullar*. 1) Ett slags mindre båt. — 2) Se *Julben*.

JULLEK, jül-ek, m. 2. Benämning på hvarje af de flera slags folklekar, som under jultiden äro sedvanliga: en lemnung af de forna offerlekarna.

JULLJUS, jül-jös, n. 5. Ljus, tjockare än vanligt, som stöpes till jul, att då brännas, isynn. på julaftonen.

JULMÅNAD, m. sing. December månad.

JULNATT, f. 5. pl. — *nätter*. Natten emellan julaftonen och juldagen.

JULÖS, jülös, n. 5. (fam.) Sinnessyra, uppkommen af julens nöjen och njutningar. *J-el satt ännu kvar*.

JULOTTA, jül-öta, f. 1. Otesången på juldagen.

JULPSALM, jülsållm, m. 5. Psalm, författad att sjungas vid och i anledning af julhögtiden.

JULRO, jül-rö, f. sing. 1) Ledighet ifrån arbete under julen. *Knappt så j. för arbete*. — 2) Julens nöjen. *Stora j-n*.

JULSKINKA, f. 1. Skinka, som alltid framsättes på bordet juldagen eller på ett julkalas, till minne af Freys gult. Jfr. *Julkuss*.

JULÖL, n. 5. Öl, som brygges till jul, att då förtäras.

JUNGERMANSMOSSA, f. 1. Ett moss-slagete. Jungermannia.

JUNGFRU, f. 5. pl. *jungfrur*. 1) a) Flicka från tidpunkten för manbarhetens inträdande. *En blomstrande j. Gammal j.* som öfverlevat sin ungdomsblomstring. — b) Se *Mö*. — *J. Maria*, Jesu moder. — c) Titel, som gifves ogifta qvinnor af ringare klassen. Betydde fordom detsamma som Fröken, hvilken betydelse bibehållit sig i åtskilliga benämningar, t. ex.: Wadstena adeliga Jungfrustift, hvarföre man äfven ännu någon gång i giftermålsannonser får se ordet användt i st. f. Fröken. — d) Höflig benämning i st. f. Piga. — 2) (skepp.) Platttrundt trästycke med trenne hål, att, medelst taljerep, fästa stång- och undervanten vid mäsar eller rost. — 3) Stenläggarklubba. — 4) (bot.) *J-n i det gröna*, en ört med ganska vackra, hvita blommor inom en grön bladskärm. *Nigella damascena*. — *J. Maria Hand* eller *Nycklar*, en ört med röda, fläckiga blommor. *Orethia maculata*. — *J. Maria Lin*, se *Fågelört*. — 5) *J. Maria Sånghalm*, ört med stor gul blomvippa. *Galium verum*. — *J. Maria Käpa*, se *Kåpört*. — 6) (nat. hist.) *J. Maria Höra* ell. *Nyckelpiga*, en liten brändgul insekt, med sju svarta punkter. *Coccinella septempunctata*. — 6) Benämning på ett af de tolf tecknen i Djurkretsen. — 7) Se *Jungfrumätt*.

JUNGFRUKÄTTIG, a. 2. Blyg som en jungfru. Sages på spe om män och ynglingar.

JUNGFRUBLOCK, n. 5. Se *Jungfru*, 2.

JUNGFRUBUR, m. 2. Se *Frustuga*. — Jfr. äfv. *Bur*.

JUNGFRUBÄR, p. 5. 1) Bär af växten *Rubus Saxatilis*. — 2) Se *Äkerbär*.

JUNGFRUDOM, m. sing. Se *Mödom*, 2.

JUNGFRUHINNA, f. 1. Se *Mödom*, 1.

JUNGFRUBONUNG, m. sing. Sjelfruomen honung eller som af sig sjelf drupit ur honungskakorna.

JUNGFRUKAM, m. 2. pl. — *kammar*. En liten, ettårig växt. *Aphones arvensis*.

JUNGFRUKLOSTER, n. 5. Kloster, der endast jungfrur upptagas till nunnor.

JUNGFRULIG, jüנגfrül'ig, a. 2. Sedig, kysk och blygsam som en jungfru. *J-l skick, väsende*.

JUNGFRULIK, jüנגfrül'ik, a. 2. Se *Jungfruktig*.

JUNGFRULIN, n. sing. Se *Fågelört*.

JUNGFRUMJÖLK, f. sing. Benzoeinkttur.

JUNGFRUMÄTT, n. 5. Mätt för väta veror = $\frac{1}{2}$ kanna.

JUNGFRUOLJA, f. 1. Den renaste oljan, som vid pressningen först allyter.

JUNGFRUPILT, m. 2. Man ell. yngling, som gör sig mycken möda att behaga fruntimmer.

JUNGFRURIS, n. sing. Se *Cultris*.

JUNGERSLÄNDA, f. 1. (nat. hist.) En ört af sländorna, med sköna blå vingor. *Agrion Virgo*.

JUNGERUSTIFT, n. 5. Se *Jungfrukloster*. *Wadstena adeligas j.*

JUNGERUSTÄND, n. 5. Ogifta tillståndet för fruntimmer.

JUNGERUSVAFVEL, n. sing. Rent, gedieget svalfel.

JUNGERUSVÄRM, m. 2. Första svärmen, som flyger ut ifrån en kupa af unga bin.

JUNGFRTVÄL, m. sing. Ört, som växer vid diken, med något spetsiga, kantiga blommor och bittra frön; örten, krossad och lagd på huden, drager upp blåsor; saften säges borttaga fräknar och solbränna. *Polygonum Hydropiper*. Kallas äfv. *Bitterblad*.

JUNGFRTVAX, n. 5. Hvitt vax.

JUNGMAN, m. 5. pl. — *män*. Ung, ofbfaren sjöman.

JUNI, m. sing. (lat. *Junius*) Sjette månaden i året. Somarmånad.

JUNK, dschünkg, m. 5. Kinesiskt, tvåmastadt fartyg af ytterst plump byggnadssätt.

JUNKER, jüנגk'r, m. 2. pl. *junkrar*. (af t. *Jungkerr*) 1) Betyder egentligen: Ung herre, och var i början en titel, som tillades prinsar och höfvtör-näme män; brukades sedan att beteckna unga män af adel, men slutligen endast om medlemmar af den lägre adeln. — 2) Nyttjas nu på skämt eller föraktligt, spefult, i samma mening som: Gynnar, Munsjör. *Sådana der j-krar*. *Kom hit, god j.* — 3) Sages i bräddspel om en spelare, som har så många brickor slagna, att han är utstängd ifrån inslagsbrädet.

JUNO, jüno, nom. propr. f. 1) (rom. myt.) Den förnämsta af gudinnorna. Jupiters gemål. — 2) En år 1804 upptäckt planet.

JUNONISK, a. 2. Lik Juno: stor, stolt, måjesticastisk. En j. gestalt.

JUNTA, jünta, f. 1. (spanskt ord) 1) I allm. Församling. — 2) Statsrådsförsamlingen i Spanien och Portugal.

JUPITER, jüp'tit'r, nom. propr. m. 1) (rom. myt.) Den högste af gudarna; åskans gud. — 2) Benämning på den största planeten i vårt solsystem.

JUR, se *Jurifer*.

JURIDIK, -ik, f. sing. Lagfarenhet, lag-konst.

JURIDISK, a. 2. Som tillhör eller har afseende på lagfarenheten. *J-a fakulteten. J-a studier. J. stil, term.* — *Juridiskt*, adv.

JURISDIKTION, juridisdiktshon, f. 3. 1) Domsträtt. — 2) Dom- eller lagsaga.

JURIST, -ist, m. 3. Lagklok, rättslärd.

JURNAL, schurnal, m. 3. (fr. *Journal*) 1) Dagbok, daglista. — 2) Dagblad, tidskrift.

JURNALISM, schurnalism, m. sing. Tidningsväsende.

JURNALIST, schurnalist, m. 3. Tidnings-skrifvare.

JURY, jury, m. 3. (eng.) Nämnd af edsvorne vid domstolar, hvilken det tillhör att afgifva sitt utlåtande, huruvida en anklagad är skyldig eller icke.

JURYMÄST, jürymäst, f. 3. Se *Nödmäst*.

JUST, jüst, adv. (från fr. *Justement*, af lat. *Justus*) Riktigt, aldeles. *J. deri ligger svårigheten. Han är kommen j. för att . . . Han kom j. nu, j. i går. J. så är det. Han har j. icke för mycket. J. som han kom. J. i det han gick ut. Jag vet ej j. så noga. Det var j. icke min mening. Du är j. en lätting, som aldrig vill göra något. Hon ser ut j. som ett hampspöke. Det är j. detsamma, hur det går.*

JUSTERA, schysterä, v. a. 1. 1) Rätta, göra riktig. *J. ett protokoll.* — 2) Uppmätta. *J. mått, mål och vikt.* — *Justera*, n. 4. o. *Justering*, f. 2.

JUSTERARE, schysterare, m. 3. En, som justerar.

JUSTERINGSMAN, m. 3. pl. — män. En, som är tillsatt att justera mått, mål och vikt.

JUSTITIARIE, justitsiärie, m. 3. Domhå-vande vid åtskilliga lägre domstolar.

JUSTITIARIAT, justitsiariat, n. 3. o. 3. En justitiaries systla.

JUSTITIE-KANSLER, justitise-kanslär, m. 3. Hög embetsman, som är konungamaktens juridiska ombud, samt högste åklagaren i riket, hvilken det åligger att föra eller genom de under honom ställda fiskaler låta föra konungens talan i mål, som röra allmän säkerhet och kronans rätt, samt att, å konungens vägnar, hafva tillsyn öfver rättvisans handhavande.

JUSTITIE-KOLLEGIUM, justitise-kallégi-um, n. sing. Första afdelningen af Stockholms magistrat, hvarunder höra alla ofrälse stadsinne-vånarens arfs- och sterbus-angelägenheter, samt de tvister, som af dem kunna föranledas.

JUSTITIE-MINISTER, se *Justitie-Statsmi-nister*.

JUSTITIE-OMBUDESMAN, justitise-åmm-buddsmän, m. 3. pl. — män. *Rikets Ständers j.*, en af Ständerna tillsatt embetsman, som å de-ras vägnar utför kontroll öfver domaremakten och de förvaltande myndigheterna.

JUSTITIE-REVISION, justitise-revischön, f. sing. *J-en* kallades fördom en domstol, dit rätt-sökande ågde att vädja från hofrätten; upphörde, då högsta domstolen inrättades. *Konungens ne-dre J.* kallas nu samteliga revisions-sekreterarne, som skola bereda justitiemålen till föredragning i Högsta Domstolen.

JUSTITIERRÄD, justitiserä'd, n. 3. Benäm-ning på ledamöterna i konungens Högsta Dom-stol.

JUSTITIE-STATEN, justitise-stát'n, m. def. Samteliga embets- och tjänstemän, som tillhöra lagskipningen i riket.

JUSTITIE-STATSEXPEDITION, justitise-ståtsäckspeditichön, f. sing. def. Så kallas ju-stitie-departementet, såsom rådgifvande och för-valtande embetsverk, med justitie-statsministern till chef.

JUSTITIE-STATSMINISTER, justitise-ståts-minist'r, m. 2. pl. — ministrar. Högste em-betsmannen i riket, eller den ledamot af konun-gens statsråd, som är föredragande för justitie-ärenden.

JUSTITIE-ÄRENDER, justitise-ä'ränd'r, m. 3. pl. Sådana riksärenden, som angå lagskipnin-gen.

JUTVAGN, jütvägnng, m. 2. Se *Korgvagn*.

JUVEL, -el, m. 3. (fr. *Joyau*, af *Jouer*, leka, från lat. *Jocus*) 1) Slipad ädelsten. — 2) Med ädelstenar och perlor besatt smycke. — 3) (fig.) Sages om någonting dyrbart. *Bästa j-en i hans krona.* — 4) (fam. iron. skämtv.) Oor-dentlig, utsväfvande, dillig människa. *Det är just en j. en vacker j.* — 5) (fam. skämtv.) Utslags-blemma. *Han har fullt med j-er på händerna.* — *Ss. J-handel, -handlare, -handlerska.*

JUVELÄSK, -el-äsk, m. 2. Ask att förvara juveler uti.

JUVELERARE, m. 3. En, som infattar ju-veler eller handlar dermed. — *Ss. J-arbete, -bod, -handel, -handtverk, -konst.*

JUVELRING, m. 2. Ring, med en eller flera infattade juveler.

JUVELSKRIN, n. 3. Skrin att förvara juveler uti.

JUVELSMYCKE, n. 4. Smycke med en eller flera infattade juveler.

JÄNS, se *Jans*.

JÄF, n. 3. 1) (lagt.) a) Förklaring, att man anser en person, till följte af vissa i lag uppgifna förhållanden, icke kunna gälla för opartisk i ett visst mål. *J. emot vittne, domare.* — b) Pro-test. *J. emot äktenskap.* — 2) (i allm.) Protest, invändning.

Anm. *Jef* betyder i fornspåket: tvifvel.

JÄFAKTIG, a. 2. Se *Jäfvig*.

JÄFYA, v. a. 1. 1) (lagt.) Förklara, att en person, till följte af vissa i lag uppgifna förhål-landen, ej kan anses för opartisk i ett visst mål. *J. ett vittne, en domare.* — 2) (i allm.) Förklara ogiltigt, bestrida, förkasta. *J. ett skäl. J. san-ningen.* — *J. sig*, v. r. Förklara sig sjelf par-tisk. — *Jäfyande*, n. 4.

Anm. *Jawja* betyder i fornspåket: tvifla.

JÄFVIG, a. 2. Som kan förkastas, ogillas, såsom partisk. *EU j-t vittne.*

JÄFVIGHET, f. 3. Egenskapen att vara jäfvig.

JÄGARCORPS, jägarlä'r, m. 3. Trupp af fältjägare. (— korps.)

JÄGARE, m. 3. (af *Jaga*) a) En, som jagar. *Vi träffade i skogen på några j.* — b) En, som kan jaga och utföra jägaryrket. *Han är j. god j.* — c) Person, kunnig i jagtyrket, an-tagen i tjänst af kronan eller enskilt person. — 2) Ett slags betjent, klädd som jägare. — 3) Se *Fältjägare*. — *Ss. Jägar-måttid, -redskap.*

JÄGAREHORN, n. 3. Se *Jagthorn*.

JÄGARINNA, f. 1. Kvinna, som jagar eller är öfverd i konsten att jaga.

JÄGARKOJA, f. 1. Liten koja, der jägare lura på villebrådet eller uppehålla sig öfver nä-tarna, under det de jaga på någon aflägen trakt.

JÄGARNÄT, n. 3. Se *Jagtnät*.

JÄGARORD, n. 3. Se *Jägarterm*.

JÄGARSPRÅK, n. 3. De egna benämningar, uttryck och talesätt, som jägare nytja med afse-ende på föremål, hvilka tillhöra deras yrke.

JÄGARTERM, jägarträ'r'm, m. 3. Uttryck, som nytjas särskilt i jägarspråket.

JÄGARVÄSKA, f. 1. Väska, som bäres af jägare, då de äro på jagt, att deri förvara åtskil-liga förnödenheter jemte fångsten.

JÄGERI, n. 3. Jagtyrket med allt hvad der-till hör.

JÄGERIBETJENING, f. 2. I kronans tjänst anställda personer, i och för skogarnes vårdande, skadedjurs dödande, o. s. v.

JÄGERISTAT, m. 3. Jägeribetjeningen i ett län.

JÄGMÄSTARE, m. 3. Tjänsteman, som har högsta uppsigten öfver skogarna och jagten i ett län. — *Ss. Jägmästare-boställe, -distrikt, -syssla.*

JÄGTA, jäckta, v. a. 1. (fam.; af *Jaga*) Be-ständigt oroa, icke lemna någon ro. *J. någon med en hop onyttiga bestyr.*

JÄGTSTAG, n. 3. (skepp.) En på hvarje rås förkant fastspikad träribba, med hål, att deri fa-sta eller slå under seglet.

JÄKEL, se *Djehel*.

JÄMFÖRA, m. fl., se *Jemföra*, &c.

JÄMFÖTTES, JÄMGOD, se *Jemnföttes, Jemn-god*.

JÄMKA, m. fl., se *Jemka*, &c.

JÄMLIK, JÄMMER, JÄMN, m. fl., se *Jemn-lik, Jemmer, Jemn*, &c.

JÄNKÄ, se *Jemka*.

JÄNTA, f. 1. (ford. *Genta*, af *Gante*, pojke, som gerna leker, således egentl: ung, munter och glad flicka) Sages i vissa provinser i stället för *Ung flicka*.

JÄRF, m. 2. pl. — fvar. 1) Ett slagte af rofjduren. Gulo. — 2) Art af detta slagte, om-kring en ala lång, till skapnaden lik en björn, mörkbrun, med en fusare strimma längs åt hvar sida; luktar mysk; kastar sig ifrån träden på sitt rof. Gulo borealis.

JÄRGA, se *Jerga*.

JÄRN, se *Jern*.

JÄRTECKEN, n. 3. Förebådande under, teo-ken. — Ordet, som fördom skrefs *Jertechn, Jar-teck, Jartign, Jardtign*, förmodas vara härledd af *Jern*, med afseende på den bekanta *Jernbyr-den*.

JÄSA, v. a. 2. 1) Sages om vissa flytande, blandade ämnen, då de, i lagom förtunning ut-sätta för en måttlig lufttemperatur, komma i stark rörelse, föranledd af de enkla ämnernas sträfvande att afskilja sig ifrån hvarandra. *Dricka, vin, som j-ser. J. öfver*, svämma öfver till följte af jäsnig. — 2) Sages äfven om ämnen, som hafva fastare konsistens, när de, vid tillblandning af nå-got annat ämne, eller endast genom inverkning af stark hetta, råka i häftig jure rörelse och lik-som koka eller svälla. *Kalk j-ser med syra. Degen börjar j.* — 3) Sages äfv. om blodet i en lifvande kropp, när det af någon orsak rårer i ett slags feberaktigt, kokande tillstånd. *Blodet j-ser i honom.* — 4) (fig.) Vara ytterst upprörd. *J. af vrede, harm, öfvelja, högmot.* — Skrifves äfv. *Gäsa*.

JÄSANDE, n. 4. Verkingen, när något jäser. — Äfv. *Gäsande*.

JÄSBEG, m. 2. Deg, så beskaffad, att den,

blandad i annan deg, försätter denna i jäsnig. — Äfv. *Gäsdag*.

JÄSFAT, n. 3. Se *Jaskar*. — Äfv. *Gäsfat*.

JÄSJORD, f. sing. Se *Jäslara*. — Äfv. *Gäs-jord*.

JÄSKAR, n. 3. Kar, hvori dricka lemnas att stå och jäsa. — Äfv. *Gäskar*.

JÄSLERA, f. sing. Ett slags lera, som har den egenskapen att jäsa i hetta. — Äfv. *Gäslara*.

JÄSMJÖLK, f. sing. Löpnad mjölk, pressad genom linne. — Äfv. *Gäsmjolk*.

JÄSNING, f. 2. 1) Se *Jäsande*. — 2) a) Till-stånd, hvori ett jäsande ämne sig befinner. *Vara i j. Sätta i j.* — b) (fig.) Stark sinnesrörelse. *Sinnea äro i j.* — Äfv. *Gäsnig*.

JÄSNINGSFAT, — KAR, se *Jaskar*.

JÄSNINGSKRAFT, f. sing. Ett ämnes kraft att sätta ett annat i jäsnig.

JÄSNINGSMEDEL, n. 3. JÄSNINGSÄMNE, n. 4. Medel, ämne, som har egenskapen att sätta andra ämnen i jäsnig.

JÄSNINGSPROCESS, m. 3. (vetensk.) Den fortgående verkingen hos ett jäsande ämne.

JÄSPA, m. fl., se *Gäspa*, &c.

JÄSRUM, n. 3. Särskilt rum i bryggerier och fabriker, der dricka eller andra ämnen undergå jäsningsprocessen. — Äfv. *Gäsrum*.

JÄST, jäst, m. sing. Det på ytan af jäsande dricka uppkomna skum, eller den fällning, som under jäsnigen afsätter sig på botten. — Skrif-ves äfv. *Gäst*.

JÄTTE, jätte, m. 2. plur. — jättar. (i forn-språket *Jotun, Jötun*, beslägtadt med det grek-iska *Gigas*) 1) Jättar kallades i uråldsta tider en folkstam, som behodde Skandinavien, innan Asarne ditkommo och småningom undanträngde dem, samt beskrifvas såsom varelser af utomordentligt stor-lek och styrka, Thors dyrkare, och ej sällan ett slags blidning, hvilken i sagan betecknas med uttrycket: *Jättarnes visdom.* — 2) I Gudasagan (Eddan) framställas Jättarne såsom fiendtligt sin-nade mot gudarna (Asarne) och människor (men-niskorna). — Äro då egentligen att betrakta så-som symboliserade, väldiga, ofta förstörande natu-rkrafter. — 3) Man af ovanlig kroppslängd, öfver 13 fot. *Den Italienske j-n.* — 4) (fig.) En, som i högst utomordentlig grad utmärker sig i något. *Grimm är en j. i språkkunskap.* [Jette.]

JÄTTEBILD, m. 3. Bild af öfvermenschligt storlek.

JÄTTEBUFFEL, m. 2. pl. — bufflar. En art Bufl med 4 fots horn och derutöfver. Bos Arni.

JÄTTEGESTALT, m. 3. Jättelik, reslig ge-stalt.

JÄTTEGRAF, f. 2. pl. — grafvar. Graf, der en jätte uppgifves ligga begravnen.

JÄTTEGRYTA, f. 1. Så kallas ett eget slags, i Sverige ganska talrikt förekommande, grytlig fördjupning i bergen. Jättogrytorna anses hafva tillkommit vid den så kallade Rullstensfloden.

JÄTTEGRÄTTA, f. 1. Ofantligt stor under-jordisk håla eller grutta.

JÄTTEGRÖ, n. sing. Näst vassen det ansen-ligaste af alla svenska gräs; växer vid flod- och sjöstränder; odlas äfven med största fördel. Kal-las äfv. *Kassevia*. *Poa aquatica*.

JÄTTEHAJ, m. 2. Se *Heilthaj*.

JÄTTEHUS, n. 3. Se *Jättstuga*.

JÄTTEHÅLA, f. 1. Se *Jättgrutta*.

JÄTTEHÖG, m. 2. Grafhög, der en jätte tros ligga begravnen.